શ્રી

સુરેખા હરણ.

બનાવનાર,

વ્યાસજી વલ્લભરામ સુરજરામ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

શા. ફકીરચંદ ફીલાચંદ.

આવૃતિ ૪ થી. પ્રત ૧૦૦૦.

અમદાવાદ.

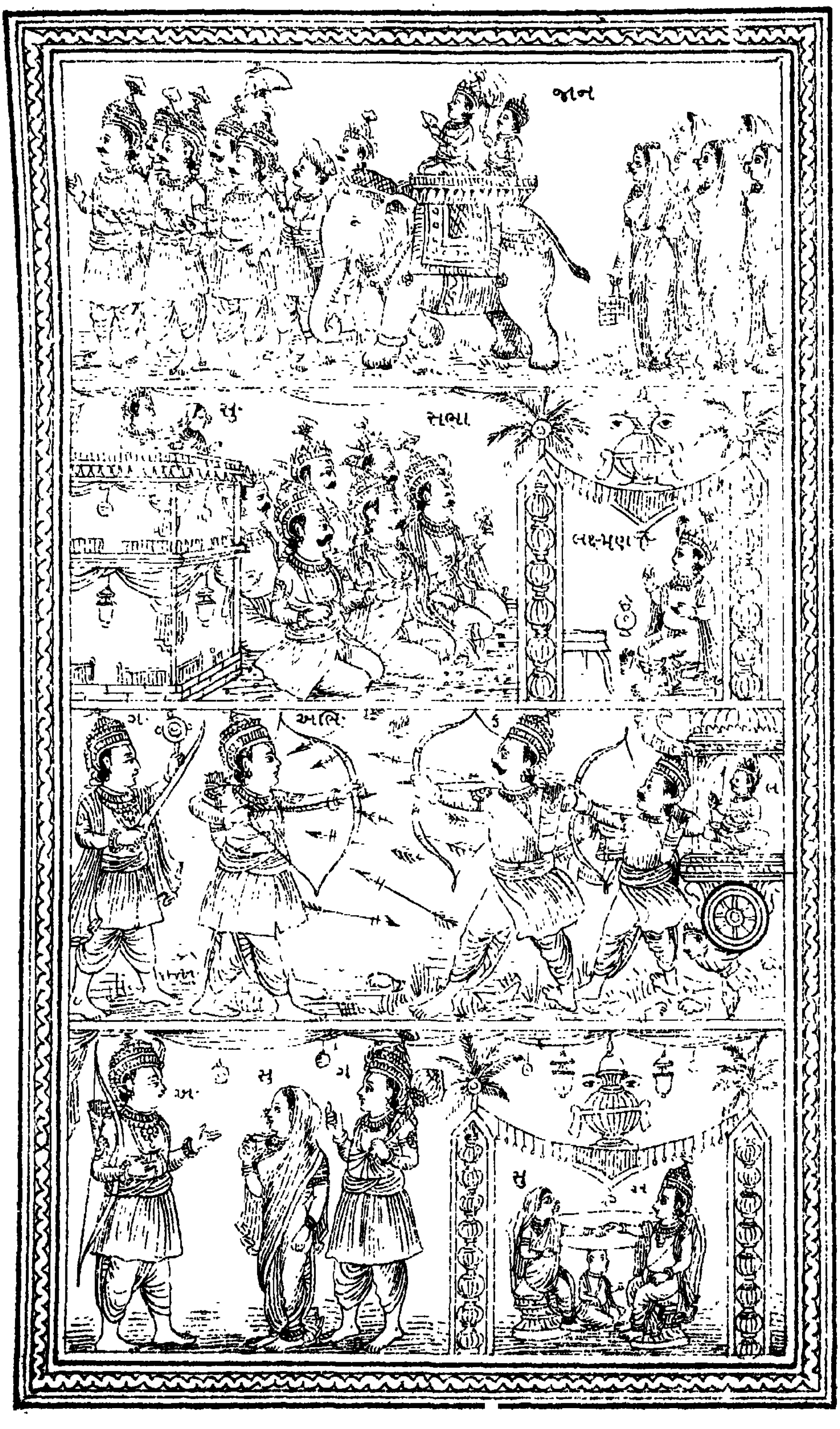
ધી ડાયમંડ જ્યુબિલી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ. ડે. સલાપોસ દરવાજે

પરીખ. દેવીદાસ છગનલાલે છાપ્યો.

સંવત ૧૯૬૩ સને ૧૯૦૬

કીંમત રૂ ૦—૮—૦ આના.

સુરેખાહરણનું ચિત્ર.

સુરેખા હર્ણ.

૧૯૯૦

કડવું ૧ રાગ ધનાશ્રી.

પ્રથમ પેહેલો પાય પડુ છું, સંકર સુત ગણેશ; સરસ્વતિ રહો રસનાયે, ખામી ન આવે લેશ. ॥ ૧ ॥ સુરેખા હર્ણનું વર્ણન કરૂં, કૃષ્ણ તણા છે ચરિત્ર; ભક્તાના સુતને સાહ્યતા કીધી, કથાયે પર્મ પવિત્ર. ॥૨॥ પાન્ડવ ગયેલા છે વન વીશે, કુંવર વીદુર ઘેર; કુન્તાસુભદ્રા અભેમન્યું, રેહેછે આનંદભેર. ॥૩॥ બળદેવજીએ વીવા કરેલો, રાજસોઈ યજ્ઞમાંય; પોતાની પાળક પુત્રી દેવાનું, નિસ્ચે કરેલું ત્યાંય. ॥૪॥ પાન્ડવ વનમાં જવાથી એમનું, મન થયું ઉદાસ; પુરણુ લાગ્યા પસ્તાવાને, સુજે નહિ કોઈ પાસ. ॥૫॥ વીવા કર્યો મેં અભીમન્યુનો, દૈવ દાહાડો થયો હાવો; નિરધનનો સુત આવે વરવા, મુને ન વિતે લ્હાવો. ॥૬॥ કન્યાં કાળ થયો કુંવરિનો, તેડાવું અભેમાન; એકલો આવે નગ્ર શું સોભે, ન હોય જોડે જાન. ॥૭॥ ભીસ્મ કૃપાચાર દ્રોણ જેવાને, લાવે તાણી તોશી; સુંદરીમાં સુભદ્રા આવે, બીજી કુંન્તા ડોશી. ॥ ૮ ॥ વેહેવારં કરવા વિદુર આવે, ભક્ત જનમના ભારે; ટીલું ત્રણ ગજનું તાણીને, છૈયા હસાવી મારે. ॥૯॥ તાલને ક્રીડતાલ મ્હોટા મંજીરાં, વગાડીને કરે ચાળા; છપન છાપા છાતીયે કર; ડોકમા દસ વિસ માળા. ॥૧૦॥ ગાય ગીતાં ગોવીંદ વરનાં, ભગવત ભગવત ભણે; હોઠ બબડાવે જીભ ફફડાવે, ભમરા પેરે ગણગણે. ॥૧૧॥ લ્હાવો નવિતે સંસાર રીતે, હાસ્ય કરે સહુ લોક; ગરીબને ઘેર ન દેઉં કન્યા, વીવા આજથી ફોક. ॥૧૨॥ છત્રપતી દુરીયોધન છે તે, ગ્રસ્ત ઘણો ભુપાળ; ભાણુમતી છે ભામનીને, લખમણુ જેનો બાળ. ॥૧૩॥ તેનો વીવા કરી દેઉં કન્યા, અન્યા કહે નહી કોય; જાન જથો લેઇ ભુપત આવે, આનંદ સ્રુજને હોય. ॥૧૪॥ એમ વિચારી વિર મોરારી, બોલાવી પુછુ પ્રશ્ન; દ્વારપાળને મોકલ્યો તે, તેડી લાવ્યો શ્રી કૃષ્ણ. ॥ ૧૫ ॥ વિઠુલ પ્રત્યે વદે વડા વિર, કલ્પના મેં એક કરી; હસ્તીનાપુરના છત્રપતીને, લખો કંકોતરી. ॥૧૬॥ પ્રભુ કહે કંકોતરી શાની, સમજાવો શુભ અર્થ; બળદેવ બોલ્યા અભેમન્યુનો, વીવા કીધો વ્યર્થ. ॥૧૭॥ નીરધન થયા સુત સતીના, વન પધાર્યા પ્રીતે; એકલા કુંવર વરવાને આવે, મુને ન લ્હાવો વિતે. ॥૧૮॥ માટે તે વીવા ફોક કરીને, કરૂં હું રૂડી પેર; સુત સ્વ

ભાગી છત્રપતીનો, દુરીયોધનને ઘેર. ॥૧૯॥ કુરૂ રાજાના કુટુંબનો એ, લક્ષમણો છે નામ; જાનજ લાવે છત્રપતીતે, શોભી રહે ઘર ગામ. ॥ ૨૦॥ માટે વીવા કરૂ લક્ષમણાનો, કંકોતરી લખો વિર;એવાં વાંકાં વાયક સુણી, બોલ્યા શામ શરીર. ॥૨૧॥ વડીલ વીરા આ શું વિરૂધી વચન એજ; સુભદ્રા ભગની પોતીકી, અભીમન્યુ ભાણેજ. ॥૨૨॥ વ્હાલાને માથે વિપત પડી, વ્હાલાના વ્હેરી શું થૈએ; ઉમરો મુકી ડુંગરા પુજવા, કદી કાળ નવ જૈએ ॥૨૩॥ વિપતવેળા સગાનો સાથી, થાય સગો તે સાચો; ઘર શોભે તેવો સુત એ છે, શું લખમણ પર રાચો. ॥૨૪॥ રાજ્ય ગયું ને દ્રવ્ય ગયું પણ, નથી ગયું એનું કર્મ; એક મુકી બીજે કરવો તે, નહીં જદુકુળ ધર્મ. ॥૨૫॥ લક્ષ્મી હોયને જતી રહે છે. ન હોય ને ત્યાં થાય; વીવા ભંગથા ભાણેજ ભગની, બેઉના દલ દુભાય, ॥ ૨૬ ॥ વળણ. ॥ દલ દુભાશે બેઉનાં, દેશે દારૂણ દોશ; વેણ વલ્લભના નાથના, સુણી વ્યાપ્યો રોશ. ॥ ૨૭ ॥

———:*:———

કડવું ૨ રાગ ચોપાઇ.

બોલ્યા બળદેવજી મુખ વાણી, મેં વાત વિરા તારી જાણી; તમે કીધાં ઘણાં વેવીશાળ, એકે ન મળ્યો એવો ભુપાળ. ॥૧॥ તેથી દલડુ તમારૂ દુભાય, માટે મુને કહો છો નાય; લેઉં છત્રપતિનો હું લ્હાવો,તેથી ઝાંખા પડી તમે જાવો. ॥૨॥ કરે વિશ્વ બધુ વાત, સોંધ્યો બળદેવે ભુનાથ; કરી કૃષ્ણ થકી સરસાઇ, માટે દાજે બળો છો ભાઇ. ॥૩॥ એમ સુણીને વદે શામ, વિરા સુખે કરો એ કામ; લાવો લખુ કંકોતરી, પત્ર લઇ બેઠાશ્રી હરી. ૪ બળીભદ્રજી તેમાં લખાવે,છત્રપતીશીરોમણી કહાવે; સુભ શોભીતા દુરીયોધન, રૂપે રૂટડો તમારો તન. ॥૫॥ અમે તે વર માગી લીધો, અભીમન્યુનો ફોકજ કીધો; માસ વૈશાખની દવા દશી, પધારો નીરભયથી ધશી. ॥ ૬ ॥ જાન લાવજો આવજો વહેલા. પધારો દ્વાદશીએ પેહેલા; લગ્ન પુર્ણમીને દન, પણ પ્રથમ આવો રાજન. ॥ ૭ ॥ ચાર દન રેહેજો મુજ ધામ, જાન લાવો શોભે ઘર ગામ; એમ પુરણ લખી મોરારી, વદે વિર પ્રત્યે ગીરધારી. ॥૮॥ લાવો કુમકુ છાટણાં કરીએ, માગી કંકાવટી શ્રી હરીએ; ગયાં બળદેવ કંકુ લેવા, છાનું લખે દેવાવી દેવા. ॥૯॥ જોઈ વિચારી આવજે રાય, નવ્ય જાણીશ તુજ કન્યાય;સીંહનું ભક્ષ ન લે શી આળ,સામોછે અરજુનનો બાળ.॥૧૦॥હંસ

ભક્ષ શું પામે કાગ,કુવાશી ભમરાને કયાં બાગ;એમ લખ્યું છાનું છ બીલે, બળદેવ વીના એકીલે. ॥૧૧॥ આવ્યા હળધર કુમકુમ લાવ્યા, પ્રભુએ છાંટણા છંટાવ્યા; તેડયા સેવક દીનાનાથ,આપી કંકોતરી તેને હાથ. ॥ ૧૨ ॥ જાવો જાદવ હસ્તીનાપુર, દુરિયોધનને દ્યો જરૂર; લેઈ ચાલ્યા અનુંચર ચાર,આવ્યા પુર સભા મોઝાર. ॥ ૧૩ ॥ બેઉ ભુજથી જુહાર કરી,રાયને કર પત્રીકા ધરી;કુમકુમ જોઈ રાજન,વદે મામાની પ્રત્યે વચન. ॥ ૧૪ ॥ વાંચી જુઓ શકુનિ મામા, ઉભા જાદવના જોધ સામા; મામા વાચે સભાની માંય; બેઠા વિદુર ભીશમ પીતાય. ॥૧૫॥ કહે શકુની સાંભળ રાય,થયો તુજ સુતનો વીવાય;થયા વેહેવાઇ છપન ક્રોડ, થયા બળદેવને રણછોડ. ॥ ૧૬ ॥ તારા ભાગ્યનો દિવસ જાગ્યો, અભેમાનનો વિવા ભાગ્યો; એવું સાંભળતાં રાય રિઝયો, હવે ન મળે મુજ તુલ્ય બીજો.॥૧૭॥ જદુનાથે કારજ સુભ કરાયું,મારા કર્મનું પાં દડુ ફરિયું;પ્રભુ પાંન્ડવનું હેત તુટયું,હવે સગપણ એમનું છુટયું॥૧૮॥ આખી અવની કરૂં જેર, થયો ઇંદ્રિ થકી સમશેર; મુજ સામુ કોઇ નવ થાય, થાયતો આવે જાદવરાય. ॥૨૦॥ એમ સુણી શકુની કેહે છે, જો લ્યા પત્ર.નીચે શું લખે છે; કહ્યું છે આવજે વીચારી, લખ્યું છે નથી કંન્યા ત્હારી. ॥૨૧॥ એવું સાંભળી બોલ્યો ભુપાળ, લખીતંગ છે શ્રી ગોપાળ; એમની લખી વાત લ્યો શીધિ, આતો મોહને મશકરી કીધી ॥૨૨॥ વેહેવાઈ જાણી દેવાધિદેવ, હાંશી કર્યાની એમની ટેવ;હોય વેહે વાઇ મશ્કરી કરે,લ્હાવો વીતે મ્હારૂ મન ઠરે.॥૨૩॥ એમ કહીને ઉઠયો રાજન; ગયો ભાણુમતીને ભોવન; રાણી પ્રત્યે કહે છે રાય,થયો પુત્ર ત ણો વીવાય ॥૨૪॥ થયા વેહેવાઇ પુન્ય શ્લોક, કર્યો સત્રુનો વીવા ફોક; અભીમન્યુની કંન્યા જેહ, થઇ આપણી સુરેખા તેહ. ॥૨૫॥ આવ્યા દુત હરીના ચાર,તેડી ભાવે કરો કંસાર;તેવું સુણી રાણી હરખાણી, સજ્યા સણગાર ઉલટ આણી. ॥૧૬॥ વસ્ત્ર વીધવીધ ધારણ કીધાં છત દેખાડવા પ્હેરી લીધાં;ફુલી ફુલાશોમાં ફરતી,તેડયા લગનીયા આદરથી. ॥ ૨૭ ॥ આપી આસન ભોજન દિધાં, સુત તણા ત્યાં વખાણ કીધાં; મારે લક્ષમણો જેહ બાળ, ભણ્યો ગણ્યોને રૂપે રસાળ. ॥ ૨૮॥ બળીભદ્રનું ભાગ્ય ઉઘડીયું, છત્રપતીનું છોકરૂં જડીયું; એનાં આવ્યાંતા માગાં અનેક, પણ મેં નવ માન્યું એક. ॥૨૯॥ વીસ્વમાં સહુનાથી મ્હોટા, અમારે શા કંન્યાના ટોટા; એમ કરી બોલાવ્યો સુત,જો યો જાદવે કાળો ભુત. ॥૩૦॥ લાગ્યું શેવકને મન દુખ, વર દેખીને મ

રડયું મુખ;કયાં હંસ અને કયાં કાગ,સોભશે નહીં કંન્યા સોહાગ.॥૩૧॥ હળધરને ન ખોટું કહેવાય, ધણીનું સુજ્યું ઢાંકણિ માંય; આતો વેવણ ગર્વજ આણે, વરને વરની મા વખાણે.॥૩૨॥એવું સમજીને ઉભા થાય, માગી જાદવ જોધે વીદાય; આગ્ના લેઇને પરવરીયા, સહુ કઉરવ હરખે ભરીયા.॥૩૩॥ સભામાં બોલ્યો દુરીયોધન,કેવો રજાવ્યો છે અમે મન; હવે ઉતર્યું પાંન્ડવ નુર, સુણિ દલ દુભાયા વીદુર. ॥૩૪॥ સભા વીશે ઉભા થયા,અતી ઉદ્વેગથી ઘેર ગયા; કહી કુન્તા સુભદ્રાને વાત, સુણી અબળા કરે આંસુપાત. ॥૩૫॥ અભીમન્યું પોતાનો બાળ, ગયો ભણવાને નીશાળ;તેના જાણવામાં નથી પેર, થયો કલેશ વીદુરને ગેર. ॥ ૩૬ ॥ બેઠા ચોક વિશે વીદુર, દુખે ઉભરાયું આપનું ઉર; રૂવે પરસાળમાં કુન્તાય, મેડે રડયા કરે સુભદ્રાય. ॥૩૭॥ દૈવ દુખના દીવશ આવ્યા,પુર્વના દોશે દલડાં દુભાવ્યાં.॥૩૮॥વલણ.॥ દલ દુભાવ્યાં દોશથી, નેત્ર વહે જળધાર;વ્યાસ વલ્લભ એમ ઓચરે,સુણો શ્રોતા સાર.

કડવું ૩ રાગ બાવળીયાનો.

કુંન્તાજી વલવલતાંરે રે રે હો,દૈવ દહાડો રૂઠીઓરે;પ્રભુ મ્હારા નવે ગ્રહો થયા વાંકા, ગ્રહસ્ત મટીને થયા રઝળતા રાંઝા, ઘટી માઝા ઝાઝા જગતમાં પડયા જાંખા, ડુબ્યા દુનીયામાંરે રે રે હો; અન્યોદક ઉઠીયોરે. ॥૧॥ કીયાં પાપે સુખની ગ્રતી ઉથાપી,કીધો પાંચે પુત્રોથી પડપંચ પાપી મતી બગડી સુતે દુતમાં ગાદી આપી, કર્મ કઠોરૂં જાગ્યુંરે રે રે હો; ધર્મ ધોરીંધર ભુલીયોરે. ॥૨॥ દુખીયા દીકરા ગયા છે વનકુળ પ્હેરી, ત્યારે જપ્યો દુરીયોધન જનમનો ઝેરી, જાદવ કુળ જે વ્હાલું તે વ્હાલા થયા વ્હેરિ, વીવા સુતનો ભાગ્યોરે રે રેહો; કંન્યા વિના ઝુલીયોરે. ॥૩॥આ દીકરે ન દિઠું તાતજી તણુ સુખ,જનમી સમજ્યો સુખમાં ત્યારે આવ્યું દુખ;ફરે કુંવર લેવાઇ ગયેલે મુખ,છે છૈયો ઓશીઆળોરે રે રે હો પરઘેર ભરે પેટડુરે.॥૪॥થયું નહી સગુકો એને મોસાળ,ભાણેજ ભમતો મેલી ભાગ્યું વેવીશાળ,કેમ વિરોધી થયા હળધરને ગોપાળ,શત્રૂ કર્યા રાજીરે રેરેહો;મુકયું છોરૂ છેટડુંરે. ॥૫॥ વલણ. ॥ કુન્તાજી એમ કળકળે, વિદુર સુભદ્રાય; નિશાળેથી આવીયો, અભેમાન જે રાય.

કડવું ૪ રાગ સવૈયો.

અભીમન્યુ નીશાળેથી આવ્યો, અરજુનનો કુમાર; દાદા દાદા કહી બારણેથી, પાંચ કર્યા પોકાર. ॥ ૧ ॥ નિત્યાન વીદુર કુંવર માટે, મીઠાઈ મેવો મંગાવે; નીશાળેથી આવે એટલે, હેતથી ધશી બોલાવે. ॥ ૨ ॥ આવો કહી ઉછંગ બેસાડે, રૂદયા સરસો ચાંપે; મુસ્તક ઉપર હાથ ફેરવી, મીઠાઈ મેવો આપે. ॥ ૩ ॥ રખે કુંવરને ઓછું આવે, સાંભળે કાકા કે બાપ; એવું જાણીને લાડ લડાવે, સંભાળ રાખે આપ. ॥ ૪ ॥ તે દિન કુંવરે બોલાવ્યા પણ, નવ બોલ્યા વીદુર; અભીમન્યુને ખોટું લાગ્યું, ભરાઈ આવ્યું ઉર. ॥ ૫ ॥ અરેરે દાદા કેમ ન બોલ્યા, પાંચ કર્યા પોકાર; બાપ કાકા વણકોણ બોલાવે, ઓશીઆળો અવતાર. ॥ ૬ ॥ આંસુડાં આવ્યાં આંખમાં ને, ધશી ધામમાં પેઠો; દાદાને રડતા દિઠા, તેની પાસે પુછવા બેઠો. ॥ ૭ ॥ કેમ રડોછો કેમ રડોછો, શો કલેશ મનમાં વ્યાપ્યો, કરગરી પુછયું પણ દાદે; ઉત્તર ન આપ્યો. ॥ ૮ ॥ એટલે મન ઉભરાઈ આવ્યું, કુંવરનું તે વાર; હું ન બાપો તે કોણ બોલાવે, આંસુ વહ્યાં ચોધાર. ॥ ૯ ॥ આક્રંદ કરતો આંસુ ભરતો, કુન્તાજી કને જાય; શી સોચનાથી રડવા બેઠા એ માહારી વ્રદ્ધ માય. ॥ ૧૦ ॥ બાપ કાકા મારા વન ગયા તે, તન શુ સાંભરી આવ્યા; તે તણે દુખ દિલ દુભાયું, અતી આંસુડાં લાવ્યાં. ॥ ૧૧॥ એમ કહ્યું પણ વ્રધ ન વદ્યાં, છોકરૂં પડયું છોછું; રૂદે ફાટે તેમ રડવા લાગ્યો, ઉરમાં આવ્યું ઓછું. ॥૧૨ ॥ માતા કહી માનું મોઢું હલાવે, આંસુ વારંમવાર લુછે; ઢાંકેલું મોહોડું માનું ઉગેડે, વાંકો વળીને પુછે. ॥ ૧૩ ॥ તોપણ કુંતાએ કાંઈ ન કહ્યું, આક્રંદ કરતો જાય; માળ પર ચડતો રડતો રડતો, જયાં છે જનેતાય. ॥ ૧૪॥ સુભદ્રાને આવિને પુછયું શું છે મારી માત; શા દુઃખમાં ડુબ્યાંછો જનેતા, કરો છો આંસુપાત. ॥ ૧૫ ॥ ઓશીઆળાં થઈ આક્રંદ માંડયું, લેવાઈ ગયું છે મુખ; બાપ કાકા મારા વન ગયા છે, તે શું સાંભર્યું દુખ. ॥ ૧૬॥ તે દુખથી તમો રડતાં હોતો, મોહન કરશે મેહેર; દ્વાદશ વરસ જતાં રેહેશે ને કાલે આવશે ઘેર. ॥ ૧૭ ॥ દ્રવ્ય ગયું મા, તેની સોચના હોય; તો જનમ્યા જે જે પ્રાણી તે, સંગ લાવ્યા કોઇ. ॥ ૧૮ ॥ નથી લાવ્યા નાણુ લેઈ જવાના, સત્ય ધારો મનમાંય; ન હોયને થાય, થયેલું જાય,વે

ળા વેળાની છાંય. ॥ ૧૯ ॥ આ સઘળુ સમજો છો પોતે, કેમ રડો છો માત; કોઇએ તમોને દુભ્યા હોય તો તે કહો મુજને વાત, ગાળ દિધિ હોય કોઇ પાપીએ, તો જીભ તેની કહાડું; હાથ કોઇએ ઉપાડયો હોય તો, કાંડાં તે તણા વહાડું. ॥ ૨૦ ॥ તેમ છતાં તમે કેમ રડો છો, રડવે શું દુખ જાશે;ભાગ્યશાળીછું સુત તમારો,આગળ આનંદ થાશે. ॥૨૧॥ સુતનું સાંભળી સુભદ્રાને, ચટકી ચિત્તમાં લાગી; આગળ તે શું સુખ થવાનું, તું જનમ્યો નીરભાગિ. ॥ ૨૨ ॥ સભાગિ સુતને દુખ ન પડે, ઓરે મારા તન; જનમ જ્યારે થયો તારે, પાંડવ પધાર્યા વન. ॥ ૨૩॥ તારે પગલેથી પિડા પડી, દુખ પડયું બહુ પેર;અભીમન્યુ કહે મારે ચ રણે, યજ્ઞ થયો આપ ઘેર. ॥ ૨૪ ॥ વડીલ દાદા પાન્ડુ રાજા, તે પામ્યા સુભ ગતી; પુત્રને પગલે સારૂ થયું, હું નીરભાગી નથી. ॥ ૨૫॥ શુ-ણી સુભદ્રા સુતને કેહે છે, હરશ્યા સત્રૂ લોક; ભાગ્યશાળી હોયતો તારો, ન થાય વિવાહ ફોક. ॥ ૨૬ ॥ બળભદ્રનો જીવ ભમ્યો તે, વેવીશાળ ન રાખ્યું; સાચા સ્નેહિ સત્રૂ થયાજો, સગપણ કહાડી નાંખ્યું. ॥ ૨૭॥ કુંવર કહે પેર મેં જાણી, એ વાતમાં સો દ્રેશ; કાચા વિવાહની કન્યા ગઇ છે, તેમાં શો આવડો કલેશ. ॥૨૮॥ કન્યા ગઇ તો ભલે ગઇ મા, હજી હું મ્હોટો થાવું; બાપ કાકા મારા જીવે છે તો, લક્ષ કન્યાં એવિ લાવું. ॥ ૨૯ ॥ તેને સારૂ કલપાન્ત ને કરો, માની લ્યો મન સુખ; સુ ભદ્રા કહે કન્યા ગઇ છે, તેનું નથી મને દુઃખ. ॥ ૩૦ ॥ સાચા સત્રૂ હરખ પામ્યા, તે પ્રગટયું છે ઝેર; આપણી કન્યાનો થયો વિવાહ; દુરિ યોધનને ઘેર. ॥ ૩૧ ॥ લક્ષમણાનું લગ્નન લિધું, દગ્ધ થયું મમ ઉર; તે વેદનાથી કુન્તા રડે છે, રડે છે વ્રદ્ધ વિદુર. ॥ ૩૨ ॥ કુંવર કહે મિ-થ્યા રડોછો, છો ગઇ સત્રૂને ઘેર; તેમાં શું ગયું આપણું મા, એ વાત-નું શું ઝ્હેર. ॥ ૩૩ ॥ એવાં વચન સુતનાં સુણી, ક્રોધે ભરાણું માત; જા નંદન નિરભાગી કહીને, મારી રૂદેમાં લાત. ॥ ૩૪ ॥ લાત મારીને માત કહે છે, ઉઠયો તું દૈવની વેઠ. દીકરો આવ્યો પણ તું મારે,દિકરી પડયો પેટ. ॥ ૩૫ ॥ ક્ષત્રી કન્યા ન જવાદે પોતાનિ, કરે મોટો સંગ્રામ; પણ તેં કુખ વગોવી મ્હારી, બાપનું બોળ્યું નામ. ॥ ૩૬ ॥ કાયર કુંવર ગાદી લજાવી, સાને તું જનમ્યો જોધ; એવાં વાયક માતનાં સુ ણી, કુંવરને થયો ક્રોધ. ॥૩૭॥ સાંભળો માતા, વાળો શાતા, નહિ લ-જવું માબાપ; એજ સુરેખા વરૂં નહી તો,બ્રહ્મ હત્યાદીક પાપ. ॥૩૮॥

એમ કહિને નીચે ચાલ્યો, ઉઘેડયો ભંડાર; પોતાની પેટી માંહીથી લીધાં, વસ્ત્ર અને શણગાર. ॥ ૩૯ ॥ શુકનમાં મુખવાસ ખાધો, મુખડું કીધું લાલ; ઉપાન ચર્ણમાં ધારણ કીધા, પ્હેરિ લીધો સુરવાળ. ॥૪૦॥ કવચ બકતરં કમ્મર પટો, અંગ ઘણી ફિલટ; જરીનો જામો પ્રેમે પ્હેર્યો મુસ્તક પર મુગટ. ॥ ૪૧ ॥ કાનમાં કુંન્ડળ લોલક લળકે, કોટમાં એકાવળ હાર; કટી કશી પટકથી બાંધિ, તેમાં ખોસ્યાં હથીઆર. ॥ ૪૨ ॥ ખપવા ખંજર સાંગ્યને ત્રીસુળ, જમઇયા કટાર; ગુમી ગેડીને ગદા લીધી,તરકસ તીર તરવાર. ॥ ૪૩ ॥ કર્વત કુહા ભાલો ફરશી, કમ્મર સાથે બાંધે; બાણનો ભાથો બાણે ભરેલો ધનુષ્ય ભેરવ્યું ખાંધે. ॥ ૪૪ ॥ કારમી કીકીયે કુંવર ચાલ્યો, વીદુરને પડયો પાય; ઓરે દાદા દો આજ્ઞા હું, લાવું એ કંન્યાય. ॥ ૪૫ ॥ વીદુરજી જોઇને ગભરાયા, આ ખેલ કોણે લડાવ્યો; ચાંન્ડાળ બુધી કોણ મળ્યું તે, કુંવરને ચડાવ્ગો. ॥ ૪૭ ॥ સુણી સતી કુંન્તાજી આવ્યાં,ત્યારે તે દિઠો તે ઠામ; કંન્યા લાવવા સુત ચડાવ્યો, સુભદ્રાનું કામ. ॥ ૪૭ ॥ બેટા તને તારિ માયે કહ્યું, શું તે કહે માડી વાત; અભેમન્યું કહે કંન્યાને માટે કરે છે આંસુ પાત ॥ ૪૮ ॥ સુભદ્રાને દીધિ શીખામણ, રડીશમાં મુજ માત; કન્યા ગઇતો છો ગઇ કહ્યું, ત્યારે મારિ મને લાત. ॥ ૪૯ ॥ દીકરો નથી દીકરિ છે તું, લજાવ્યો અરજુન બાપ; તે સાંભળી કંન્યા વરવાને, માથે લીધું છે પાપ. ॥ ૫૦ ॥ દ્વારીકામાં પરવરૂને કરૂં,સુરેખા કેરૂ હરણ; જીવશું તો આવશું જીતિને નહી તો પામશું મરણ. ॥૫૧॥ વળણ ॥ એવાં વચન સાંભળિ, કોપ્યા કુન્તા માત.ઉત્તર હેડી પાપણી, કયાં કર્યો ઉતપાત. ॥ વલણ બીજું ॥ સુણી સુભદ્રા ઉતરી, થર થર કંપી કાય; વદે વલ્લભ ભ્રાતાજનો, શું કહે છે કુંતાય.

—:(*):—

કડવું ૫ રાગ સિંધુ.

વીવેક વણ વહુજી,દિકરાને દુભાવ્યો શાથી,ઘેર ગોદો ઘાલવા ચૈડાપો શીખી લાવ્યા કયાંથીરે, વિવેક વણ વહુજી. ટેક. ॥ હરી ફરી મારે એક છોકરૂ, તેણે વેળા વળસે, ગોળિ હશે તો ગોળિ ઢાંકણાં,જોઇસે તેટલાં મળશેરે; વિવેક વણ વહુજી. ॥ ૧ ॥ હઠ ચડી અભીમન્યુને સાથ કોણ રાખવવા; વ્હેલી વહુ જોઇએ તમારે સાસુ પણું દાખવવારે;

વિવેકણુ વહુજી. ॥ ૨ ॥ સાસુનીતો બીક હોએ શાની, સ્વામી વન સંચરીયો, ધણી વીના ધણીઆપું માંડી, આશો જુલમ કરીયોરે, વી વેકણુ વહુજી.॥૩॥પુત્રને પુંઠ પક્ષ મળે નહી,નહી પીતા નહીકાકા;પીહર નાં પુરાં નહીને,માંડયા ડોળ ડમાકારે.વિવેક વણુ વહુજી.॥૪॥ છાકે છકી ગઇ છેક છાંછવી, છૈયાને છકાવ્યો, તેં જાણ્યું મને પુછનાર કોણ છે, બાળકને બકાવ્યોરે. વિવેક વહુજી. ॥ ૫ ॥ આવા ગુણથી પીહેરીઆંયે,તુજ સંભાળ ન લીધી;વળગણી શોધતાં વસ્યાં સાસરીયે,પરણાવા નાંખી દીધીરે. વીવેક વણુ વહુજી; ॥ ૬ ॥ ભાઇતો શત્રૂ થઇ પડયાને, શા પર હુંપદ આણ્યાં; કદિ નહીને આજ મેંતો,આવડાં ડાહ્યાં જાણ્યાં રે. વિવેક વણુ વહુજી; ॥ ૭ ॥ ક્રોધે જનુંની પણું જણાવ્યું, લાત હ્રૂદયમાં દીધી; ઠીક કેડ કસી પાવડી બાંધી, આખી મરદાઇ કીધિરે.વિવેકવણુ વહુજી. ॥ ૮ ॥ કૌરવ જાદવ જમડા જેવા, ન દે કુંવરને મેલી, એકલું અટવાય ઓથ વિનાનું, ત્યાં કોણ એનું બેલીરે; વિવેકવણુ વહુજી. ॥ ૯॥ શું કરૂ સંસારની સરમે હું, તુંજ પ્રત્યે નવ ચાલ્યું; આ દિકરો દુશમનમાં ચાલ્યો,જીભડીએ ઘર ઘાલ્યુ રે; વિવેક વણુ. વહુજી ॥૧૦॥ચાહ્ય તેવું કરિ રાખ્ય કુંવરને વીપ્રીત વાત ફેલાણી; વલ્લભ વદે શ્રેતાજન સુણો રૂધીર રેલ રેલાણીરે. વિવેકવણુ વહુજી. ॥ વળણ. ॥ શબ્દ સતીના સાંભળી, પડી પેટમાં ફાળ; કર ઝાલ્યો કુંવર તણો, નહી જાવા દેઉં બાર. ॥

કડવું ૬ રાગ મારૂનો પરજ.

—:(०):—

મારા જાયારે, નહિ જાવા દેઉ તુજને; જાવુ હોયતોરે, નાશ કરી નાંખો મુજને. ॥ ૧ ॥ પીંન્ડ પાડુંરે, કાહાડું પાપી પ્રાણ માહરો, ભુલ માહારીરે, વાંક નથી તન તાહરો. ॥ ૨ ॥ તાત વનમાંરે, મનમાં આ કેતું લાવશે, રડયા કૌરવરે, કાળ રૂપ તુજપર આવશે. ॥ ૩ ॥ જમજેવારે જાદવ ઝાઝા જોરાવરો, તેના સામારે, યુદ્ધ તણી હઠ પરહરો.॥૪॥ હોય પાપીરે, તેવા શું રાઢ ન કીજીયે, છો બાળકરે. બળીયા શું બાથ નદીજીએ. ॥ ૫ ॥ પક્ષ વીનારે, મુમત હાવો ન ઝાલવો કાલા કુંવરરે, કંથેરે કર નવ્ય ઘાલવો. ॥ ૬ ॥ નહી પોહોચોરે, પુઠવીના લાંબી દોડ માં; શાને ઘાલોરે, હાથ એ વાઘની બોડમાં. ॥ ૭ ॥ નથી જોઇતીરે, કંન્યાએ કાળા કલેશની,કેમ વરીયેરે,દારા છે દારૂણ દ્વેશની.॥૮॥હૈશ જી

વતોરે, લક્ષ નારી એવિ આવશે, બાપ કાકારે, સામ્રથ તે ઘણી લાવશે, ॥૯॥ સહુ ક્ષત્રીયેરે, વિવા ફર્યા જ્યાં ભાળિયા, તવ આવશેરે, મન ગમતા વેવીશાળીયા. ॥ ૧૦ ॥ ખોટ શી છેરે, કન્યાનો કાળ પડયો નથી, મુકો મમતરે, માતા હું તારી મરૂં મથી. ॥ ૧૧ ॥ વળણ. ॥ એમ શુભદ્રા વલવલી, પ્રગટયો કુંવર તન તાપ, પેહેલું ન માન્યું માવડી, હવે બ્રહ્મ હત્યા પાપ.

કડવું ૭ રાગ ચોપાઇ.

અભિમન્યુ કહે માત મ્હારિ, નિશ્ચે વરવી સુરેખા નારી, લીધું છે બ્રહ્મહત્યાનું પાપ, બેશી રહુ તો લાજે બાપ. ॥૧॥ લાજે જનેતા તાહરી કુખ, કેમ વ્યર્થ થાયે વદયુ મુખ; પાળો નહિ તેને શું કરવું, ભલું તે જીવ્યા કરતાં મરવું. ॥ ૨ ॥ તવ વિદુરે કિધો વીચાર, રોકયો રોકાશે નહી કુમાર; એમ જાણી વિદુરજી બોલે, ધન્ય સુત નહી કો તુ તોલે. ॥૩॥ ભલે જવાનું આદરો તન, એક માનીલ્યો મારૂં વચન; હિવશે નિસરવું નહી બાળ, સુખે સંચરો સાયંકાળ.॥૪॥ તેનું કારણ સાંભળ સુત, જાતાં જાણે કૌરવો કપુત; પડે પુંઠળ પાપી પ્રાણિ, કરે વિધ્ર અતી દ્રેશ આણી. ॥ ૫॥ માટે જાજો મોડા પડે રાત, સંગ લેજે તું તાહરિ માત; તવ અભીમન્યુ કહે વારૂ, વેણ શીશ ચડાવું તમારૂં. ॥ ૬ ॥ નીશા પડે નીકળશું ગામ, પણ સુભદ્રા આવે શું કામ; ત્યારે વિદુર કહે મુજ તન, એને આવે થાશે લગન. ॥૭॥ તુજ સાથે સુભદ્રા આવે, એના બે બંધુને સમજાવે; કલેશ કરીને કષ્ટ કપાવે, કરગરીને કંન્યા અપાવે. ॥ ૮॥ સુણી સુત વદેખમુ એમ,વ્રધ થઇ ભુલો છો કેમ; આડા સંગ કરવો પડે અંન્યા, નાવે કરગરે કરજને કન્યા. ॥૯॥ વદે વિદુરજી સુણ બાળ, થાયે ખુશીથી જો વેવિશાળ; તો તો હેત રહે હંમેશ, નવ માને તો છે પછી કલેશ. ॥ ૧૦ ॥ સુણિ સુત ટાઢો થઇ બેઠો, જવા ચીત ચીતરવટ પેઠો; એવે દીનમણિ બેઠો મેર, પહેર્યો વસ્ત્ર આભુશણ ફેર. ॥૧૦॥ લીધાં આયુધ કમર કશી, તવ સુભદ્રા શંગ ધશી; લીધિ ગાંસડી વસ્ત્રની માત; તૈયાર થયાં અભેમાન સાથ. ॥ ૧૨ ॥ રથ કઢાડયો કુંવરે બાહાર, તેણે જોતર્યા ચાર તોખાર; તવ ચઢી બેઠી સુભદ્રાય, રખે મુને મુકી સુત જાય. ॥૧૩॥ ભક્ત વિદુરે

આજ્ઞા આપી, દેઇ શીખ કુન્તા રૂદે ચાંપી; બેટા ટંટાનો તંત ધરીયે, કળ થાય તો બળ નવ કરીયે. ॥૧૪॥ નથી પુઠ કે પક્ષ એ બાળ, લાંબી ન ભરીયે ફાળ, ધાર્યું થાશે હરીનું એ તંન, પછી વિદુર વદ્યા વચન. ॥ ૧૫ ॥ સુણો સુભદ્રા સુંદરી, કેહેજે તુજ વીરને કરગરી; સગાં સાથ સહુ ભેળાં કરજે, માને નહી તો મરવું આદરજે. ॥૧૬॥ એમ કહિ દિધિ આગનાય, બેઠો કુંવર રથનિ માંય; એક ભુજે ગ્રહ્યા અછોડા, લીધી ચાબુક હાથમાં ઘોડા. ॥ ૧૭ ॥ ડગ ભરવાને વાજી જાય, તેવિ સનમુખ આવી ગાય; જોઇ માન્યું વિદુરનું મન, જાઓ ફતેહ થયો શુકન. ॥ ૧૮॥ હાંકી અશ્વને પંથ પળીયો, નગ્રના દ્વાર બ્હાર નીકળીયો; તવ શબ્દ શીઆળના થાય, માઠા શુકન ત્યાં દેખાય. ॥ ૧૯॥ પણ ગણગાર્યું નહીં કુમાર, પુરપાટ હંકાર્યા તોખાર; પગ પડઘીને રથ ધધડાટ, જાતાં જાતાં આવી બે વાટ. ॥૨૦॥ અભેમન્યુ ઉભો ખમચાઇ, રાખ્યા ઘોડાના અછોડા સાહી; કહો માતા કેઇ દિશે વળીયે, ડાભે કે જમણે પંથ પળીયે. ॥૨૧॥ તમો ભોમીયાં નીત્ય જનાર; કીયે રસ્તે દ્વારામતી સાર; તવ જાણ્યું અસરણા સરણ, આવે ભાણેજ કરવાને હરણે. ॥૨૨॥ પણ પંડે એકલો આવે, એનું બળ કહિ નહી ફાવે; મ્હારા ભકતનો પુત્ર એ સાચો, એને પડવા ન દેવો પાછો ॥ ૨૩॥ પેહેલું બળદેવને મેં કહ્યું, મ્હારૂં કહ્યું મ્હોટાએ ન લહ્યું; સમજાવ્યા હતા બહુ પેર, તોયે ગયા કૌરવને ઘેર. ॥ ૨૪ ॥ એમનું ધાર્યું થવા ન દેવું, વરે ભાણેજ હું જસ લેઉં; પણ એકલો શું ધાર્યું કરશે, નહી મનસુબો પાર ઉતરશે. ॥ ૨૫ ॥ એમ જાણ્યું શ્રી રણછોડ, મેળવું એની જોડે જોડ; કેમ જાયે પ્રભુ વર ચુકી, ભગનીને ભુલવણિ મુકી.॥૨૬॥ સુતે પુછયું સુભદ્રાને જ્યારે, કરિ વીચાર બોલ્યાં તે ત્યારે; બેટા મારગ ડાભે ચાલો, એહ પંથ મોસાળનો ઝાલો. ॥ ૨૭ ॥ વળણ. ॥ એવાં વાયક સાંભળ્યાં માતાનાં જેવાર, કહે વલ્લભ રથ ફેરવ્યો, હાંકયા તવ તોખાર.

કડવું ૮ રાગ સાખી.

અશ્વ હંકાર્યા ડાભે પંથે, ઘણી લાંબી વહી વાટ; એટલે મારગ આવી રહ્યો, આવ્યું વન સપાટ. ॥૧॥ દાશા ભુલ થયો તવ કુંવર, અરણ્ય આલ્યો જાય; જેમ વળે તેમ અરણ્ય આવે, ગુંચાયો ગહવર માં-

ય. ॥ ૨ ॥ પાછા વળ્યાની સુજ ન પડે, રાત અંધારી ઘોર; સણુસણુ રૂજની સુંસવે છે, તમરાં કરે બકોર. ॥ ૩ ॥ કુંવર રખડે વિકરાળ વગડે, બહુ બાવળના ઝાડ; ટેકરા ખાડા કોતર ડુંગર, પરવત પહાડ ને તાડ. ॥ ૪ ॥ નદિનાં નાળાં ઝાડનાં જાળાં, ઝાડી જાડી પડેલી;કાંટા કંથેર કાચકીનાં, લાંબી વ્રક્ષનિ વેલી. ॥ ૫ ॥ ખેર ખાખરને ખાજલી છે, ખરસાણી ખારેકી; પત્ર વડે પવનથી ખખડે, ભયકાર ભાસે નળેકી. ॥ ૬ ॥ રાફડામાં સાપ શબ્દ કરે છે, ચીતળા પડીયા આડા; નાગ ફણા માંડીને ફરે છે, નોળીયા વણોચર વાડાં. ॥ ૭ ॥ સહુડી શીયાળ સુવર સસલા હરણ મ્રગને હસતી; ભુંડ રોઝાંને રિછડાં રખડે, સીંહ ચીત્તા વાઘ વસ્તી. ॥ ૮ ॥ તનછ ચંદનઘો પાટલાઘો, કરચલાં કાચંડા; ઘુવડ ચીબડી ઘોર કરે છે, ઉંટ અને ઉડગડા ॥ ૯ ॥ એવા વનમાં વાટે વહે છે, ગુફામાં ગુંચવાય; ઝાડનાં જડીયાં ડાળાં પડીયાં, પીંન્ડાં તેમાં ભરાય. ॥ ૧૦ ॥ રથ ન હાલે ઘોડા ન ચાલે, ઘણાક પાદ પછાડે; અંધારે સુત હેઠો ઉતરી, બળે કળે રથ કાહાડે, ॥ ૧૧ ॥ મુખ પોકારે ચાબક મારે; ધરે વાજી પર રોશ, એ દુઃખ દેખી સુભદ્રાજી, થઇ ગયાં અપશોશ ॥ ૧૨ ॥ અરેરે દીકરા ભુલ્યાંને ફુલ્યાં, સંતાપ અળ્યો આવો અભીમન્યુ કહે માતા મુને, પરણાવવા લ્યો લ્હાવો. ॥ ૧૩ ॥ મોહોડ ઘાલી લ્હાવ લેવો તે, આ કર્યા વીના ન ફાવે; દુખ વેડયા વણ માતા મ્હારી; કયાંથી વ્હેલી વહુ આવે. ॥૧૪॥ એવાં મર્મનાં વચન સુણી, માતાએ નીચું ઘાલ્યું; પછી કુંવરે વીચાર કરિ, ધનુશ હાથમાં ઝાલ્યું. ॥ ૧૫ ॥ શાને સારૂં કષ્ટો વેઠું વીદ્યા છે મુજ પાસ; અગનાસ્ત્રથી અગ્ની મુકી. પંથ કરૂં પ્રકાશ. ॥ ૧૬ ॥ તીમ્મર નાસે મારગ ભાસે, થાશે અસ્વને સુખ; છતી વીદ્યાએ સાને સારૂ, વેઠું વેઠાવું દુઃખ. ॥ ૧૭ ॥ એવું જાણી એક બાણ લીધું, મંત્ર ભણી તે વાર; અગ્નાસ્ત્રનું મુકીયું તે, પાવક પ્રગટયો સાર. ॥ ૧૮ ॥ બીડ સળગવા લાગ્યાં, તીમ્મર પામ્યું નાસ; વર્ક્યો વ્હંની વનને વીશે;ઘણો થયો પ્રકાશ. ॥૧૯॥ તે અજવાળે અશ્વો ચાલે, કુંવર મ્હાસુખ ધારે; પ્રબળ પ્રકાશ પાછળ રેહે કે, આગળ બીજું મારે. ॥ ૨૦ ॥ એવી રીતે સળગાવતો ચાલ્યો, સુભદ્રાનો તન; સુખ રૂપે જાતાં જાતાં ત્યાં, આવ્યું હેડંબા વન. ॥૨૧॥ તે વન વીશે રાક્ષસ રેહે છે, માયાવી વીકરાળ; ત્રણ ત્રણ તાડના ઉંચા હેતો, બાગ તણા રખવાળ. ॥૨૨॥ તેનું રાજ્ય કરે છે રા-

ક્ષણી, રાણી હેડંબા નામ; તે પ્રેમદા પરણેલી ભીમને, વસી વાસી વન ધામ. ॥ ૨૩ ॥ પુત્ર તેનો ગટોરગછ નામે, માયાવી બળવાન; તે વન સળગાવ્યું સુસવાટે, અરજુનને સંતાન. ॥ ૨૪॥ પવન ઝપાટે સુર સપાટે, આગ અતિ ઘણી લાગી; ભભક ભભકા જહંની ના જોઈ, અસુર ઉઠયા જાગી. ॥ ૨૫ ॥ અરેરે આફત કોણે કીધુ રોશમાં વાળી રિસ; ધાજોરે ભાઇ ધાજો કહીને, પાપીએ પાડી ચીસ. ॥ ૨૬ ॥ તે શબ્દ સુણીને સહુ જાગ્યા, તોફાની થયા ટોળે; આયુધ લીધાં હાથમાંને, ઉપડયા ફૂટે ડોળે. ॥૨૭ ॥ આપણી રાણીના ભય થકી,કો પ્રાણીથી ન વ અવાય; અંત્રીક્ષના ઉડનારાં પક્ષી, આ મારગે નવ જાય. ॥ ૨૮ ॥ દેવ દ્રષ્ટી નવ નાંખી સકેતો, બીજાનો શો ભાર; અતળાત બળીયો ન જાય કળીયો રાણી તણો કુમાર ॥ ૨૯ ॥ તેવાના બાગમાં આગ મુકી, કોણે જણાવ્યું જોર; ચાલો ઝાલો ભાલા ભુજે, પકડી લાવીએ ચોર. ॥ ૩૦ ॥ એમ કહિને સહસ્ર સુરા, તૈયાર થયા ચડી ચોટે; ફલંગ ભરતા દેહીત ન ડરતા, દોડયા દડબડ દોટે. ॥ ૩૧ ॥ ત્રીતાડ ઉંચા નાકે બુચા, હાથ હાથ લાંબા દંત; કાન સહુના સુપડાં સરખા, બીહામણા બળવંત. ॥ ૩૨ ॥ ચાલ્યા ચોટે દારૂણ દોટે, ભુમી ભાર ભરપુર; રથમાં બેઠા સુભદ્રાયે,આવતા દિઠા અસુર ॥૩૩॥ અરેરે દૈવ દૈત આવ્યા, કાહાડસે પુત્રના પ્રાણ; હું નીરભાગણી આશું કીધું, જાન ફીટી થશે કાણ. ॥ ૩૪ ॥ ભયંકર ભય ભાસવાથી, પ્રતક સુરછા ચડી; સુભદ્રાની જતી રહી સુદ્ધી, રથમાં લથડી પડી. ॥ ૩૫ ॥ વલણ. ॥ પ્રાણ બ્રહ્માંડ ચડી ગયો, ન રહી સુધ બુધ સાન; કહે વલ્લભ તે જોઇને, મન ધાર્યું અભેમાન. ॥ ૩૬॥

કડવું ૧૦ રાગ લલીતની છાયા.

અરર શું થયું માત માહારી; પુરણ ના પડી, હોંશ તાહારી. ॥૧॥ ધરણ તું ઢળી; રાંક માવડી; મરણ તુલ્ય શું, રથમાં પડી. ॥ ૨ ॥ લગન ધારીયું દીકરા તણું; મન ન વારીયું, વાર તેં ક્ષણું. ॥ ૩ ॥ હઠ કરી અતી નાર લાવવા; રથ ચડી ગયાં, સંગ આવવા. ॥ ૪ ॥ રતન માતરે, હાથ હું ઘસું; જીભલડી લઇ, દંતમાં ડસું. ॥ ૫ ॥ અરણ્યમાં વરયો, તાત જે હતો; રઝળતો કર્યો, માત તેં છતો. ॥ ૬ ॥ ઉછંગ લે-

ઇને, કોણુ પાળશે; નજર મીષ્ઠથી, કોણુ ભાળસે. ॥ ૭ ॥ અવર માત કો, માહ્યરે નથી; હૃદય ચાંપિને, તુ હશી જતી. ॥૮॥ રમીશ બેશીને, કેઇ મા કને; અગન કૈંઠીરે, માત મુજને. ॥૯॥ જીવત ધીક છે, મા હ્યરૂં હવે; મળીશ માવડી તુ કયે ભવે. ॥ ૧૦ ॥ નયન આંસુડાં જાય છે અતો; વહ્લભ ઓચરે, આવી આ ગતી. ॥ ૧૧ ॥ વળણ. ॥ રડતો રૂદે ફાટતું, આંસુ ચાલ્યાં જાય; દહીતો દેખો કુંવરે, વીચાર્યું મનમાંય.

કડવું ૧૧ રાગ સવૈયા.

વૈશમ પાયન એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારિ તુજને સભળાવું સુરેખા હરણ મહીમાય. ॥૧॥ મન વિચાર્યું અભીમન્યુએ ધાર્યું, રડયામાં રોળાઇ જાશું; કઠણ કાળજુ રાખુ મ્હારૂં, લુછી નાંખ્યાં આંસુ. ॥ ૨ ॥ જાણ્યું કે અસુર ઉત્પાત કરશે, મરશે મ્હારી માડી; પ્રાણ બ્રહ્માંડ છે જનેતાનો, એકાંન્ત દેઉં સુવાડી. ॥૩॥ બે ઘટીકાએ આવશે શુદ્ધી, રહેવા દેઉં રથ માંહ્ય; પણ પાપીનો પ્રહાર પડે તે, માતાનો પ્રાણ પળાય. ॥ ૪ ॥ એમ જાણી રથમાંથી ઉતરીયો, કટી કશીને બાંધે; જનુની પડી શુધ બુધ વીના, કુંવરે લીધિ ખાંધે. ॥૫॥ લેઇને પાળીયો કુંવર બળીયો, એકાંન્ત જંગલ ઝાડી; વ્રક્ષ ગુફામાં વસ્ત્ર હોરાડી, ભુમી માડી સુવાડી. ॥ ૬ ॥ અસુર સાથે સંગ્રામ કરવો, ધારીને આવ્યો કુમાર; ઘોડાના અછોડા ગ્રહીને રથે, લઇ બેઠો હથીઆર. ॥૭॥ એવામાં અસુર આવી પ્હોચ્યા, દુષ્ટજનો દેઇ દોટ; કુંવરનો રથ ગેરી લેઇને, ઊભા વાળીને કોટ. ॥૮॥ લોચન રાતાં ક્રોધે ન માતાં, વધ્યા અસુરો વાણી; કોણ તું છે ને કયાંથી આવ્યો, બાળક મનુશ પ્રાણી. ॥૯॥ કેઇ નાતને જાતજ તારી, કીયું વરને ગામ; કોણ માબાપનું છોકરૂં છે, કોણ તારૂં નામ. ॥ ૧૦ ॥ અભીમન્યુ કહે શું સહુ પુછો, નાતને જાત અનુપ; લાંબુ કહ્યા કરતાં કહું થોડું, સકળ ભુમાનો ભુપ. ॥૧૧॥ દાંનવ માનવ સર્વનો રાજા; રૈયત છો તમે મ્હારી; તે સાંભળીને ક્રોધ વ્યાપ્યો, દુષ્ટ જનોને ભારી. ॥૧૨॥ ન્હાને મ્હોડે ન બોલ મ્હોટું, ખોટું વગર વીચાર્યું; બાગમાં આગ લગાડી માટે, મરણ તારૂ ધાર્યું. ॥૧૩॥ જેમ ફાવે તેમ બકયા કરે છે, આયુશ ટુંકો કાહાવ્યો; જો જે અલ્યા જીવતો નથી જવાનો, કાળ તારે શીર

આવ્યો. ॥૧૪॥ અભીમન્યું કહે કાળ કરો શું, કોણ હણે મમ કાય; જો તમે જીવ્યાનો ખપ કરો તો, નાશી જાઓ પડી પાય. ॥ ૧૫ ॥ તે સાંભળીને કુમતી કોપ્યા, કહાડી નાંખો પ્રાણ; ભાલા લીધા ભુજમાંને કરી રહ્યા બુમરાણ. ॥૧૬॥ ઉછળીયા બળીયા મળીયા છે, માયાવી મ્હા વીકરાળ; ધશો ધશીને ધાય કરડવા, ફટક દેતા ફાળ. ॥૧૭॥ ઉંચા નીચા અવળા આડા, ઘણી ગરજના ગાજે; લાગ આવે તેમ લાતો ફેંકે, રથ તોખારને બાજે. ॥૧૮॥ લડત લડે લાંબા પંજે, મારો મારો મુખ ભાંખે; વાંસડાના ફાંસડા ઉખેડી, કુંવર ઉપર નાંખે. ॥ ૧૯ ॥ જોર જુલમ જોઇ જંગલીનો, કોપ કર્યો અભેમાન; ધનુશ ચડાવી ટંકાર કીધો, ઉપર લીધાં બાણ. ॥ ૨૦ ॥ મ્હા દ્વેશ ધારે બાણજ મારે, મુમત દેવો મુકાવી; અસુર આડાને અવળા ખશી, આયુધ દે ચુકાવી. ॥૨૧॥ તાકી તાકી તન તોડીને મારે, પણ પાપીને નવ વાગે; વાગે કદાચીત કોઇ કને તો, ખોડ ખાંમી નવ લાગે. ॥ ૨૨ ॥ પ્રાણ ન જાયે ધાત ન થાયે, અસુર એવાને એવા; કુંવર લાગ્યો વિમાસવાને, આ જીવ જાતી કેવા. ॥૨૩॥ માતાને ઉદર રહ્યો હતો હું, ગર્ભે અષ્ટોદસ માસ; તવ કોઠા વીધા વાંચીતી, મમ મામા અવિનાશ ॥ ૨૪ ॥ તેમાં એવો હેતુ આવ્યો હતો કે, માયાવી હોય જેહ; ખડગ ન વાગે વાગે ન લાગે, પતન ન થાય દેહ. ॥૨૫॥ તેમાંના અસુર ભાસે છે આ, જેમ ફાવે તેમ ફાલે; તેવી જાતીના ઉપર એકલું, શીવજીનું બાણ ચાલે. ॥ ૨૬ ॥ એવું જાણી ઉલટ આણી, કામ કુંવરે કીધું; મહાદેવજીનો મંત્ર ભણીને, એક બાણ તવ લીધું. ॥૨૭॥ ફેરની ફુંદડી ફરીને ફેંક્યું થયો કારમો કોપ; જે જે જોદ્ધાને બાણ અડયું તે, રાક્ષસ થયા લોપ. ॥૨૮॥ નવસેને નવાણું હણાયા, કુંવર મળીયો માઠો; એક બચી ગયો રાક્ષસ સહુમાં, તે જીવ લેઇને નાઠો ॥ ૨૯ ॥ જાતાં જોયો અભીમન્યુએ, સબળો લીધો સાર; છોને એ જાય જીવતો જૈ, કેહેશે સમાચાર. ॥ ૩૦ ॥ વળણ. ॥ રાક્ષસ નાશી આવોયો, હેડંબા ભોવન; જાગો જાગો માવડી, શું કરો શયન.

——:(૦):——

કડવું ૧૨ રાગ સોહણીની ચોપાઇ.

આવી અસુરે ગરજના કીધી, સાંભળી બળવંતી બીધી; ઉઠી આ

વી વાગત મન જાણી, શું છે શું છે પુછે છે રાણી. ॥ ૧ ॥ જોયું વન સળગતું જ્યારે, બની બાવરી બાળા તે વારે; કોણે કરમ કરયું આજ આવું, વઠ્યો વન્હિ શી રીતે સમાવું. ॥ ૨ ॥ સુણી દહીત કહે ઓ માડી, બાળી નાંખી બધિ વન વાડી; જાગી ઉઠયા અમો સહુ દાસ. વીઢ કરતાનો કીધો તપાસ. ॥ ૩ ॥ કોઇ મનુશ જાતીનું છે બાળ, આવ્યું રૂજની વન વિકાળ: પડે એકલો નથી કોઇ સંગ, બોલે નીરભય હીમત અંગ. ॥૪॥ અમે માંડી તે સાથે લડાઇ, કરી પ્રાણ લેવાની ચડાઇ; પણ પડી નહી કુંવરને વેઠ. એક બાણે પોંહોચ્યા સહુ હેઠ. ॥૫॥ આવ્યો એકલો જીવતો માડી, નવ ચાલ્યું તે તુંને ઉઠાડી, સુણિ દીલમાં દુભાણિ દારા, રેહેજે ઉભો અનુચર મ્હારા, ॥ ૬ ॥ કહિ ગઇ તે સાતમે માળ, આવી સુતો જ્યાં પોતાનો બાળ; ક્રોધે ભરિ લોચન રકત માત; મારી તનની રૂદેમાં લાત. ॥ ૭ ॥ ઉઠય સુત થયો સંતાપ, આવ્યો બળીયો કોઇ તારો બાપ; જોને આગ લાગી અતી વન, તોએ દળીદ્રી તું કરે શયન. ॥ ૮ ॥ માર્યા સહસ્ર શેવક એક પલમાં. ધાણ કહાડયો ઘુંટયા ખરા બળમાં; હજી હામ રાખી રહ્યો ઉભો, એનો શો હશે મનસુબો. ॥૯॥ એવાં વચન માતનાં સુણી, ઉઠયો ગટોડગઇં માહા ખુની; કરી ગરજના કોપે ચડીયો, સાતમે માળથી ભોંય પડીયો. ॥૧૦॥ દીઠો વિકરાળ વન્હિ વનમાં, લાગા તપત ધણિ તેના તનમાં; ઉડે અગની તણા અંગારા, થાય ભડકા ભારે ભભકારા. ॥૧૧॥ સળગે વનસ્પતી સુસોટ, વળે ધુમ્રના ગોટા ગોટ; દેખિ દેખીને મ્હા રિસ વ્યાપી, કોણ આવ્યો એ હરૂન્ય પાપી.॥૧૨॥ પુછયો શેવકને સમાચાર; તેણે કહ્યો વાત વિસ્તાર; જાણી ખબર ખુનસે ભરાયો, જુધે જાવા હેડંબાનો જાયો. ॥ ૧૩ ॥ વળણ. ॥ ખુનસે ભરાયોખારીલો જુધે જાવા મન; વદે વલ્લભ પછી શું થયું; સુણો શ્રોતાજન.

———:*:———

કડવું ૧૩ રાગ ધનાશ્રી.

વાયુના નંદનનો એ નંદન, નિકંદન મન ધાર્યું; વ્હેર વધ્યું વિશ તુલ્ય વપુએ, મહા વિમત વીચાર્યું. ॥ ૧ ॥ થયો ઊતાવળો અતી આકળો; દારૂણ દીલમાં દ્વેશ, માયાવીએ માયા રચવાને, મુસ્તક છોડયા કેશ. ॥ ૨ ॥ રિસ કરીને શીશ ધુણાવી, પછાડયું પાશાણ માય,

જુજુ જેવડા શહસ્ર જંતુ, ખરી પડયા તવ ત્યાંય. ॥ ૩ ॥ પવન પ્રથવી સ્પર્શ થયો કે, હરૂન્ય થયા અસુર; સરીર પોહોળા પુષ્ટ ઘણેરા, લાંબા ત્રીતાડપુર. ॥ ૪ ॥ ધ્રુજાવે ધરણ મુકતા ચરણ, આવી કરે ચકચુર; એવા યોદ્ધા ઉત્પેન કીધા, ક્રોધ ભરેલા ક્રૂર. ॥ ૫ ॥ દેખીને આનંદ પામી હેડં''ા, હુ પણ રૂપે થાવું; બેટા ગટોડગછ તારિ સાથે પુરણ પક્ષે આવું. ॥ ૬ ॥ છે ઘણો સુરો પ્રરાક્રમે પુરો વિઘ્નનો કરનાર; તે વણ રાત્રીયે રણ ન નીકળે, ઓ માહ્યરા કુમાર. ॥ ૭ ॥ તું બાઝજે પણ અળગી ઉભી, કરિશ તારી રક્ષ; જો તે જોરાવર ઘણો હશેતો, ગળે ઘાલીક રૂ ભક્ષ. ॥ ૮ ॥ સાંભળી સતીનો સુત બોલ્યો, જાણી જનેતાનિ વાત; પુરૂશે પુરૂષ પરાક્રમ કરીયે, કામ નહી તારૂં માત. ॥ ૯ ॥ યુધ કરતાં હાર હું પામુ, તો તું આવજે ધાઇ; એકલાને હણવો છે તેમાં, શી કરવી સરસાઇ. ॥ ૧૦ ॥ એવું કહ્યું તવ બોલી હેડંબા, પધારો મ્હારા બાળ; બે ઘડી રહિને આવીશ જોવા, છે મુને પેટમાં ફાલ. ॥ ૧૧ ॥ ॥ વળણ ॥ માયે દીધિ આજ્ઞા, ગટોડગછ બળવાન, વ્યાસ વલ્લભ મુખ ઓચરે, શેન્ય કર્યું સાવધાન. ॥

કડવું. ૧૪ રાગ નાટકમાં ચાલો ભૈયો ચાલો. એ રાગ

ચાલો દૈતો ચાલો ઝાલો, હાથે હથીઆર; છાકમાં છકેલો કોઇ, બાગ બાળનાર. ॥ ૧ ॥ જોર જુલમ વાપરે, શું સવનો સરદાર; ફાટેલો તે કોણ છે એ દૈત્ય મારનાર. ॥ ૨ ॥ બાંધો કેહેડ કશી કશી, ધશી ધશાને, પીટ પીટ મારો રીંટા, ધશિ ધશિને. ॥ ૩ ॥ ઉઠો રૂઠો કુટો લુંટો લાજ નેતણી; શિશ બે ધરાવી આવ્યો, આપણા ભણી. ॥ ૪ ॥ એવું સુણી સર્વ ઉઠયા, હારવી ન હોડ; હાથમાં આયુધ લેઇ, જાય જોડાજોડ. ॥ ૫ ॥ ધમક ધમક ધરણ ધ્રુજે, ચમક ચમક ચાલ, પરડ પરડ પગલાં પાડે, શત્રુને છે સાલ. ॥ ૬ ॥ ધબડ ધબડ કરે ધમાકા, ફાટયાં રહ્યાં લોચન; પડછી પગની સાંભળી કાને, કીરીટધરને તન. ॥ ૭ ॥ ચેતન બનીને ચાતુર ઉભો. આપ અતી હોશિઆર; અસુર આવ્યા દોડતા દોડતા, સાથે છે સરદાર. ॥ ૮ ॥ રંથજ દીઠો અભિમન્યુનો, પડી ગયા સુસોટ; વચમાં ઘેરીને આગળ પાછળ, ઉભા કર્યા ને કોટ, ॥ ૯ ॥ વળણ ॥ કોટ કરી ઊભા રહ્યા, દેવા દારૂણ દુખ; કહે વલ્લભ સુત ભીમનો, રહો કુંવર સનમુખ,

કડવું ૧૫ રાગ સાખી.

કુંવર સામો માયાવી ઉભો, ગટોરગછ બળવાન; સઘળી દીશા દ્રષ્ટી કરીને, જોઇ લીધું અભિમાન. ॥ ૧ ॥ ત્રીતાડ ઉંચા સરવ દીઠા, એક મનુશ આકાર; કુંવરે જાણ્યું સર્વ તણો છે, સનમુખ તે સરદાર. ॥ ૨ ॥ એવું જાણી અભેમાન બોલ્યે, કોણ છો શા મનસુબા; ભુપતી જાણી મુજ સામી શી, અરજ કરવા ઉભા. ॥ ૩ ॥ સાંભળી સુત હેડંબાનો બોલ્યો, બકે શું વણ વિચાર્યું; મ્હોત ભમે છે તારે માંથે; મ્રત્યુ થશે અણધારયું. ॥ ૪ ॥ કોની નાતને કોણ જાત તું, કેઇ દિશા ઘર ગામ; કોના કુળનો કુંવર છે તું, તાત તણું શું નામ. ॥ ૫ ॥ અભિમન્યુ કહે શું પુછે છે, માંડીને મુજ વાત; તાહારી જ્ઞાતી ને જાતી શી છે, કોણ છે તારો તાત. ॥ ૬ ॥ સુમત લેતાં નામ ન દેતા, વિખાણે આપ વડાઇ; જો તાતજી તણાં નામ કહેતો. થાય નહી લડાઇ. ॥ ૭ ॥ પણ જુવાનિયા છે બાળ ચેષ્ટા, હુંપદ બહુ મન આણે; શીઆળ સીમમાં કુતરૂં ગામમાં, તેવી રીતે મત તાણે. ॥ ૮ ॥ ગટોરગછ કહે સુણ છોરા, વાંકા વદે છે વચન; શાથી તું આવ્યો આ ભુમીમાં, લગાડયું મ્હારૂં વન. ॥ ૯ ॥ અભિમન્યું કહે ભુપતી હું છું, સકળ છે ભુમિ મ્હારી, કેટલા વર્ષથી અહી વસ્યો તું, વાત ખરી કહે તારી ॥ ૧૦ ॥ સાગે સાચું કહેજે નહી તો, ઉપજશે દુઃખ આડું; વણ રજાએ વશ્યો છે વનમાં, લાવ્ય ભુમીનું ભાડુ. ॥ ૧૧ ॥ ભાડા વિના રેહેવા નવ દિજે; લીજે ધન માલ લુંટી; પાય ન પડેને બાકરિ બાંધે, આયુશ દોરી ખુટી. ॥ ૧૨ ॥ વચન સુણી ખડ ખડ હશ્યો, હેડંબાનો તન; જુઓ દેતો ભાડું આ માગે, ભાડે હું વસ્યો વન. ॥ ૧૩ ॥ શું છાકમાં છકયું છે છોકરૂં, જેમ ફાવે તેમ બોલે; દેવ ધરા ધરી ડરે મ્હારાથી, નમણું તર તોલે. ॥ ૧૪ ॥ સાંભળરે રથના બેસનારા, નથી તું મુજ સમાન; શેશનિ સામું અળશીયું જેમ, સીંગની સામુ સ્વાન. ॥ ૧૫ ॥ સાગર આગળ ખાબડું જેવું, કનક કને કથીર, તે પરમાણે તું મુંજ સામો, શું રહ્યો રાખી ધિર. ॥ ૧૬ ॥ તેવું સાંભળી કુંવર બોલ્યો, પારથનો સંતાન, કીંમત નથી તુજને મ્હારી, ન થૈશ હીંમતવાન. ॥ ૧૭ ॥ અનેક તમે એકલો હું છું, પણ જોજો હાથ મારા; માહારી આગળ કેવા તમો છો, એક ચંદ્ર બહુ તારા, ॥ ૧૮ ॥ સુર્યના સામા દિપક કોટીગં, ગ ધારા કને છાંટા, તેવા તમે છો કેવા જેવા ભાલાની આગળ કાંટા.

॥ ૧૯ ॥ વળણ. ॥ એમ વચન અભીમન્યુનો સાંભળી કોપ્યો અપાર; કહે વલ્લભ તવ બોલીયો, ભીમ તણો કુમાર. ॥ ૨૦ ॥

કડવું ૧૬ રાગ ચોપાઇ.

બોલ્યો ગટારગછ મુખ એમ, સહુ જોઇ રહ્યા છો કેમ;મારો ઠેર ફેર કરો ઝાઝો; બહુ બોલાને શું જાય સાજો. ॥૧॥ બાગમાં આગ મુષ્ટી અપાર, મારો મહા મન મેલીને માર; ચુંથો ચામડીને હાડ ભંગ, એનું આખું રહે નહી અંગ. ॥૨॥ કોઇ બાઝે ન આપ સંગ, વાળો રોસણ રીસને રંગ; એવું કહેતામાં કોપ્યા અસુર, રાતા તાતા થયા ભરપુર. ॥૩॥ ફેંકે ફાંસડા વાંસડા કહાડી, મારે પાશાણ જંગલી ઝાડી; ગ્રહ્યાં અભીમન્યુએ હથીઆર, લેઇ બાણ દેવા માંડયો માર. ॥ ૪ ॥ તવ વ્રકોદરનો તન, કરિ ગરજના ગયો ગગન; જઇ વનમાં પાછો આવે, ઝાહાડ પહાડને તાડજ આવે. ॥ ૫ ॥ નાંખે અંત્રીક્ષથી ધરી સુર, ચેતી કુંવર કરે ચકચુર; કરે કડકા આવી અંગ વાગે, પણ બાણોથી પરવત ભાગે ॥૬॥ ઝાડ તાડ કરે છે છેદન, પાછો પડતો નથી અભેમન; એમ લડતાં બે વડતા શું કિધું; મંત્ર ભણી શભુ બાણ લીધું.॥૭॥ ફરી ફુદડી ફેંકયું જ્યારે, સહસ્ત્ર દૈહીત થયા લોપ ત્યારે; દેખી વનવાશી ક્રોધ ભરીયો; માયાવી નર નીચે ઉતરીયો. ॥૮॥ એણે પછાડયું શીશ વીસ વાર, કર્યા અસુર વિસ હજાર; ટાળે ટોળાં ને ફાટેલા ડોળા, ફેંકે ફરશીને ગોફ્ળ ગોળા. ॥ ૯ ॥ ઢેપાં ઢેખાળા ધારીને મારે, પાપી પ્રચંડ પોક પોકારે; દૈતને સોંપી ગયો ગગન, રહ્યો અંત્રિક્ષ હેડંબા તન. ॥ ૧૦ ॥ કરે ઉંચે રહી અતી જોર, ભલો હાથ આવ્યો છે ચોર, એમ કર્યા કરે બકોર, આગ મુષ્ટી એ હરામખોર. ॥ ૧૧ ॥ કરે કુંવરને ક્રૂર કષ્ટી, પડે પાશાણની મ્હા વ્રષ્ટી, ખશે ખેલાડુ જાળવે અંગ, નોયે ગાત્ર ઘણું થાય ભંગ. ॥ ૧૨ ॥ ધ્રુજ્યા થર થર કુંવરના ચરણ, જાણ્યું નિસ્ચે આવ્યું આજ મરણ; નહી જીવીયે જીવડો જાશે, મ્હારૂ ચામ રણમાં ચુંથાશે.॥ ૧૩ ॥ નીસ્ચે મરવું તો રડવું શા માટે, બહુ બાણ છોડયાં સુસવાટે; એક લીધું મોહાસ્તર ભણી, નાંખ્યું ગગન જાણીને ધણી. ॥૧૪॥ ભોકાયું ભીમ સુતને જઇ, પેઠું પુરણરૂદીયા મહી; તવ પ્રાણ બ્રહ્માંડે ચહીયો; નવ જોજન જૈ દુર પડીયો. ॥ ૧૫ ॥ રહી નહી એને શુદ્ધ સાન, પડયો ભુમીમાં થૈ બે ભાન; દ-

ભાન;પછી કુંવરે શું કામ કીધું, શીવ મંત્ર ભણી બાણ લીધું.॥૧૬॥ નાંખ્યું બહુ બળથી કરી કોપ, થયા અસુર સઘળા લોપ; ઉભો એવે થઇ ઘડી ચાર, વળી મુરછા ભીમ કુમાર. ॥૧૭॥ ઉઠયો રૂઠયો ભરાયો ટક, કીધા અસુર હજાર એક; ચાલો શેવક સુરપણું કરિયે, પ્રાણ શત્રુ તણો પરહરીયે. ॥૧૮॥ લેઇ ટોળુને આવ્યો બળીયો, દેખી દુશમન બહુ કળકળીયો; કરો બળ હોનારૂં હોય, ઝાહાડ પાહાડ ન માર શો કોય. ॥૧૯॥ મારો ઝપાટો જણાવો જોર, કરો ધુળે અંધારૂં ઘોર; નાંખો રેણું થશે અંધકાર. તેણે ગભરાશે દેવો કુમાર. ॥૨૦॥ વળણ॥ ગભરાવોએ છોકરૂં, ઉછાળી ભુ ભાગ; નેત્ર ન સુજે એટલે,ફાવે મ્હારો લાગ.

કડવું ૧૭ મું રાગ જીકારી ધુમાસ.

આજ્ઞા આપી અસુર જીવને, ખુંખાર્યા રાક્ષસ લોકજી; ઘણાક ગાજ્યા વડવા બાજયા, પાડતા પોકા પોકજી. ॥૧॥ ઉકળે ઉછળે કળકળે કારમા, મારોમારો મુખ ભાખેજી; ખોળે ખોબે ધુળ લેઇને, કુંવર ઉપર નાખેજી. ॥૨॥ લોચન મીચી નજર નીચી, રાખીને રેણું ઉછાળે જી; વાંકાં વળીને દાટજ વાળે, આડું અવળું નવ ભાળેજી. ॥૩॥ થેકડા ભરતા હોકારા કરતા, જબરૂં જણવે જોરજી; કાંકરા કુંકરી ઝીણી રજોટી, ઉડી થયું ધમઘોરજી. ॥૪॥ કરી ગરજના ગગન ચડીયો, હેડંબાનો બાળજી; અંત્રીક્ષ રહીને ચરચા જોતો, વ્યાકુળ થઇ વિકરાળજી. ॥૫॥ અભીમન્યુ અકળાયો રૂંધાયો, ચરણ થરથર ધ્રુજેજી; રજોટી ભરાઇ નાશીકામાં, નેત્ર વડે નવ સુઝેજી. ॥૬॥ સ્વાસ લેવાય નહી સ્વાસ મુકાય નહી.રાક્ષસરેણુ રોળેજી;રજતજ કાંકરી ઉડતી આવે,ઉભો ઉભો ચક્ષ ચોળેજી.॥૭॥ વસ્ત્ર વપુ સહુ ધુળે ભરાણું,મુખ પ્રતીકા પુરાણીજી; વઢવાનું મેલ્યું વેગળુંને, પટકુળ ઓઢયું તાણીજી. ॥૮॥ તવ ખબર પડી ગટોરગછને, પુરણ ઉંચો ચડીયોજી, સમળી શમ ત્યાં ઝડપ મારી, આવીને રથમાં પડીયોજી, ॥ ૯ ॥ કુંવર ઉપર ક્રોધ કરીને, કીધો મુષ્ટી મારજી; ગાભરો કીધો ગટોરગછે, છીનવી લીધાં હથીઆરજી. ॥૧૦॥ અભીમન્યુને ફાળ પડીને. પટકુળ અંગથી કાહાડયુંજી;મરવું આદર્યું મન થકીને, હસ્ત થકી યુદ્ધ માંડયુંજી. ॥૧૧॥ બે બળિયા ત્યાં ગાજ્યા બ્હાજ્યા, બળથી બાથો બાથજી; કુસ્તાઇ લાગી સુસ્તાઇ ભાગી, જુએ અસુરનો સાથજી. ॥ ૧૨ ॥ લડતા કનડતા રથેથી

પડીયા, પૃથ્વીપર પ્રચંડજી, માયાવી દાવ જોઇ ઘાવ કરે છે, રાક્ષસે કીધું કુભંડજી. ॥૧૩॥ ગટોરગછની પક્ષ કરીને, મારે કુંવરને મારજી. બીજાએ રથ બધો ભાગી નાંખ્યો, માર્યા ઘોડા ચારજી. ॥૧૪॥ બળી એ બળિયા બાઝયા કરે છે, એકએકને દે ઢીકજી; છાતીના બંધનો સ મંધ તુટે, કળચડી આવે હીકજી. ॥૧૫॥ કરણુ પકડી નાશીકા ભાગે, દે છે ઢિંચણની ઠેસજી; ધોલ થપડને ગડદા પાટુ, મારે ને ઝાલે કેસજી. ॥૧૬॥ કોણિએ કોણિ દે કુખ ચોંટી, લડાવે શીશે શીશજી; પડતા હેઠા થાય છે બેઠા, નાંખે ચીશેચીસજી. ॥૧૭॥ એવામાં માયાવી દાવ જોઇને, બેસી ગયો છે ધરણજી; મ્હા ક્રોધ ભરીયો અભિમન્યુનો, ચપશી ઝાલ્યો ચરણજી. ॥૧૮॥ ઉચકી ઉભો થયો છે સુબો, હિલોળો નાંખ્યો હેઠોજી; પડયો ચતાપાટ તેના રૂદેપર, ગટોરગછ ચડી બેઠોજી. ॥ ૧૯ ॥ કુંવર નીચે તરફડે છે, દ્વેશ માયાવી ધારેજી: અભીમન્યુના મુખમાં રેણું, ભરીને ગડદા મારેજી. ॥૨૦॥ દંત પીશીને બહુ ચપશીને, ગળામાં દીધો નખજી, નસો નાડી ત્યાં તણાઈ સુતની, ઉંચાં ચડીયાં ચક્ષજી. ॥૨૧॥ મોડેથી નિકળ્યા ફીણ ફીસોટા, કારમુ થયું કુભાન્ડજી; શુધ ગધને સ્વાસ થયો બંધ, પ્રાણ ચડયો બ્રહ્માંડજી. ॥૨૨॥ અંતરજામી વિશ્વના સ્વામી, જાણી હરિએ વાતજી; જાણ્યું ભાણેજો ભોમી પડિયો, થશે એની દેહ ઘાતજી. ॥૨૩॥ જો એ મરશે તો ધાર્યું ફરશે, કરશે, હરણ નહિ કોયજી; મારૂં બોલ્યુ રેહેશે મ્હારા મુખમાં, હળધારીનું કર્યું હોયજી. ॥૨૪॥ એવુંજ જાંણી પુરૂશ પુરાણી, ચાતુર કેમ જાય ચુકીજી; ગટોરગછના ધટમાં ગોવિંદે, દયાને દીનતા મુકીજી. ॥૨૫॥ તવ કોમળ રૂદે ગટોરગછનું, થઇ ગયું શુભ સારૂંજી; અરેરે જીવ નીકળી ગયો, હવે એને શીદ મારૂંજી. ॥ ૨૬ ॥ વળણ॥ એમ કહિ ઊભો થયો, ચાલો દૈતો બાગ; વદે વલ્લભ સહુ સંચર્યા, હોલવવાને આગ.

કડવું ૧૮ રાગ ચોપાઇ.

ચાલ્યા આગ હોલવવા અસુર, દોડયા દડબડ દોટેપુર; પણ વઢતાં થઇ જે વાર, ઘેર હેડંબા કિધો વિચાર. ॥ ૧ ॥ પુત્ર પરવર્યો દુશમન પાસ. થઇ વાર પડયો મન ત્રાસ; હજી આવ્યો નહિ સુત બળિયો, સામો શતરૂ માથાનો મળીયો. ॥ ૨ ॥ રખે કુંવરને કાંઇ થાય; મ્હારૂં જીવતર છુટી જાય; માટે ધાલું લડાઇમાં લક્ષ, પરવરૂં હું પુત્રની પક્ષ. ॥૩॥

એવું ધારીને નીકળી નાર, આવી સોવર્ણ ધામની બ્હાર; હની સુક્ષ્મ શામા અનુપ, એણે ધર્યું માયાવિ રૂપ. ॥૪॥ ત્યાં વધ્યા જવાની રૂચી સાત તાડવા બની ઉંચી;ત્રણ તાડ લાંબા બેઉ ચરણ ચાર તાડ લાંબું દેહ વરણ.॥૫॥ શીશ ડુંમર સમ કેશ કેવા, લાંબા જાડા મ્હોટા વાંસ જેવા; નવગજ નાશીકા હીબાળા, સ્વાસ શાર મ્હોટાં ધડનાળાં ॥૬॥ નગદ્વાર સરીખું વદન, મ્હોટાં સરોવર સરખાં લોચન,બ્હામ દંતુવજ તોડે તેવા; બેઉ કરણ સાગર નાભ જેવા. ॥૭॥ એવો કામમો વેશધ-રીને,ચાલી પુત્રની પક્ષકરીને;દોડી પુત્રની પક્ષે આવે, જાતાં લોહ ત-ણા ચણા ચાવે ॥૮॥ દૈત ટોળું જીતી આવ્યું જેવે, દિઠી માતા ગ-ટોરગછ તેવે; કીધો જનુની જાણી જુહાર, શીદ સધારો માત આવાર ॥૯॥ તવ હેડંબા કહે એ બાળ,લાગીવાર મને પડી ફાળ;જાણ્યું કરી આવું શત્રુનુ ભક્ષ, આવતીતી હું તારી પક્ષ. ॥૧૦॥ભલે સાંમો મળ્યો તું કુમાર, બેટા કહે યુધના સમાચાર; હતો શત્ર કેવડો કેવો,સુત કહે માતા મ્હારા જેવો. ॥૧૧॥ પણ ઘણો હતો બળવાન, કોઇ મોટા ત-ણો સંતાન;બળવંત એ બાણાવળી, માર્યો મુઓ છેતર્યો છળી.॥૧૨॥ કહે હેડંબા હરાવ્યો હોડે બેટાકોણ તે કુંવરની જોડે; બોલ્યો ગટોરગછ માત મ્હારી, નથી જોડે કોઈ નરનારી. ॥૧૩॥ આવ્યો એકલો રથમાં બેસી, પડ્યો રૂજની રણમાં પેશી,આણ્યા જાળમેં કારજ કીધું એ-નું સામ રણમાં રેહેવા દીધું.॥૧૪॥ સુણી બોલી હેડંબા એમ છેતેછોકરૂં જોવાનો પ્રેમ; તેને જોવાને જાઉં છું તન, તમો હોલવો આપણું વન ॥૧૫॥ આવી આજ્ઞા સુતને જ્યારે, ચાલ્યા સરવ સુરા બાગ ત્યારે; કરે વહની સમાવા ઉપાય,પણે એડંબા ચાલી જાય.॥૧૬॥ પડી સુભદ્રા મુરછામાંય,થઇ બેઠી વળી સુરછાય;આવી સુદ્ધીને આવ્યું ભાન,ગ-યો રથ સૈત કયાં સંતાન ॥૧૭॥ વળણ ॥ કયા ગયો સંતાન માહરો, એમ કરે પોકાર; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, ભાસે વન ભયંકાર.

કડવું ૧૯ મું રાગ કાફી

બોલ્યા વૈશમ પાયે વચન, સુણ પરીક્ષતકેરા તન; એતો પુત્રને પોકાર કરતી,વન વીશે આંસુડાં ભરતી॥૧॥ પુત્ર પુત્ર કહીને પોકારે, કોઇન બોલ્યું ગભરાઇ ત્યારે;અરેરે કેમ થયું આ બાળ,લાગ્યા શોધવા વન વીકરાળ. ॥૨॥ મારે ફાંફાં અંધારે ફરતાં, ત્રાહ ત્રાહ તે મુખ એ

ચરતી;દીઠો રથરણમાં ભાગેલો. જડયો સોધતાં પુત્ર પડેલો ॥૩॥ જોયું સબ સુતનું જેવારે, બેઠી ગગળો ભુમીમાં ત્યેરે;હોશ કોશ ગઆ એના ઉડી, દારા દુઃખ દરીયામાં બુડી. ॥૪॥ અરેરે દૈવડા આ શું થયું. મારૂં નીર્ધનનું ધન ગયું, ફુટયું કરમ મ્હારૂં, કઠોરૂં, ખોઇ બેઠી એકનું એક છોરૂ. ॥૫॥ દૈવ દાહાડો થયો મ્હારો વાંકો, પડયું દુઃખ રહ્યા નહી આંકો, પુત્ર પુત્ર પોકારજ કાધો; સુત સુતેલો ઉછંગ લીધો ॥૬॥ બોલો બોલો કહાને બોલાવે; મુખઝાલીને માત હલાવે,ઊંચો કરી કરીને જોતી, ફાટે રૂદિયા તેવું રોતી ॥ ૭ ॥ ચાલે લોચન આંસુ ગોધાર, કુટે શીશને છાતી અપાર; નવેગ્રહો વાંકા રથ પડીયા, કેમ કઠોરાં કર્મનિવડીયાં॥૮॥ગયું ઘરબાર ધનમાલ રાજ,ગયો ટેક તોરોને લાજ; પડી પરઘેર પેટડું ભરતાં, તોહે ફળ મળ્યાં અતી નરતાં. ॥૯॥ સ્વામી મુકીને વન પડયો હુતો; લાવી રણમાં મુકી સુતસુતો; એમ વલવલે પ્રત્યું આદરે,રડે રણમાં રામા ઝીણે સ્વરે.॥૧૦॥આવી હેડંબા જોવા સતાન, તેણે રૂદન સાંભળ્યું કાન; અહો કોઇ કામા કરે રૂદન, મને કહ્યું તું મ્હારે તન.॥૧૧॥નથી સુત સગકો નરનાર, ત્યારે આકોણ કરે પોકાર; કોઇ છે અબળાની જાતી,રડે જેમ છળી જાય છાતી.॥૧૨॥ સુત સાથે શી સગાઇ એની,થાય સ્ત્રી માત,કે થાય બેની;હાલ જોવાને જાઊં હું પાસ,નહી બોલે પછી પામો ત્રાસ.॥૧૩॥ માટેહાલ અહીં ઊભી રહેવું, એનું સગપણ સાંભળી લેવું; એવું જાણી સુક્ષમ દેહ ધરી,બેઠી ત્રણ ગુફા સુંદરી. ॥૧૪॥ દીધું ધ્યાન ત્યાં કાનજ માંડયા, સુણે છબીલી ઊતપાત છાંડયા; રડે સુભદ્રા શીશ કર ધરી, પાડું પીંન્ડ મ્હારો કાંક કરી. ॥૧૫॥ ॥ વલણ ॥ એમ અતિ આક્રંદ કરે, સુત ગ્રહિ બે હાથ; કહે વલ્લભ સંભારતી, સાસરીયાનો સાથ ॥

કડવું ૨૦ મું ઓખાહરણમાં ગણપત બોલો

હો બાળા. એ રાગ.

મારા લાડકવાયા તન, અભેમાન બોલોનેરે. તારી માતા હું કરૂં રૂદન અભેમાન બોલોનેરે. ॥૧॥ જરા જુઓને આંખ ઊઘાડી, અભે; તેનો રઝળાવી રણમાં માંડી અભે ॥૨॥ માયા શત્રુએ કાધો આ કેર. અભે, હાય સંગ સગુનો લે વ્હેર, અભે ॥૩॥ બેટા જનમનો તું રોશી.

અભે. નથી વડીઆઇ કુન્તા ડોશી. અભે, ॥ ૪ ॥ સુણી હેડંબાને આવ્યાં આંસુ. અભે. કુન્તા નામે છે મ્હારા સાસુ. અભે. ॥ ૫ ॥ બેટા તુજને નડયું મહારૂં કર્મ; અભિ, નથી વડીલ કાકો તારો ધર્મ અભિ. ॥ ૬॥ હેડંબાને સગ પણ ભાસ્યું ઠેઠ. અભિ. રાજા ધર્મતો મ્હારોજેઠ. અભિ. ॥૭॥ બેટા ન રહયો કુશળ ખેમ. અભિ નથી કાકો ભીડભંજન ભેમ. અભિ. ॥૮॥ સુણી ત્રાસ હેડંબા પામી. અભિ. કહ્યા ભીમ તેતો મ્હારા સ્વામી. અભિ. ॥૯॥ બોલો બોલો બેટા અભિમુન; અભિ. નથી તાત કરો અરજુન. અભિ ॥૧૦॥ આવ્યો ઉમંગે આયુધ ખોશી. અભિ. નથી કાકો તો શેદેવ જોશી. અભિ. ॥ ૧૧ ॥ હોય તો તે ફકાવું ધુળ. અભિ. નથી નાનો કાકો નીકુળ. અભી. ॥૧૨॥ હેડંબાએ સગાઇ સત્ય જાણી. અભી. આતો દેરાણી ને હું જેઠાણી. અભી. ॥ ૧૩ ॥ વળણ એમ સગપણ સત્ય જાણીયું, તવ મન પ્રગટયો શોક; કહે વલ્લભ તે માનુની મુકી મોટી પોક. ॥

કડવું ૨૧ મું રાગ સાખી

પોકજ મુકી કારમીને, આવી કુંવરની પાસ, તે દેખી સુભદ્રા ધ્રુજી, પ-ડીયો મનમાં ત્રાસ. ॥૧॥ અરેરે આ અઘોર વનમાં, અબળા જાતે કેવી; ભુત પીસાચ કે ડાકેણ સાકેણ, વંતરી કે વનદેવી. ॥ ૨ ॥ ચુડેલ ઝાંપડી કે મેલડી છે, શીકોતરી કે પ્રાણી; એમ અતિ મન તરંગે ઉડયા, ગોરિ ઘણી ગભરાણી ॥૩॥ એટલે આવી બોલી હેડબા બાઇ તમે દેરાણિ; હું ભીમશેનની ભામની છું, તમ તણી જેઠાણી ॥ ૪ ॥ જરા ન બીશો જરાન ડરશો, ધારણ રાખજો મન; આ સુત સાથે જુધ્ધ કર્યુંછે, ગટોરગછ મુજતંન ॥ ૫ ॥ ભાઇએ ભાઇલડયા અજાણે, નથી લડયુ અન્ય કોય; એવુ સાંભળી સુભદ્રાના, મનમાં ધારણ હોય. ॥૬॥પછીહેડંબાએ પુત્ર લીધો, પોતાને ઉછંગ; હવે જીવિને શું કરૂં હું, પાડું મારૂ અંગ ॥૭॥ પેહેલી ન જાણી મેંતો દેરાણી, કાણી કીધી કુખ; અરજુન દીયર ડા-હ્યા મ્હારો, શું દેખાડીશ મુખ. ॥૮॥ કાળાટીલી મ્હારે કપાળ ચોટી, બેઠું લાંછન મ્હોટું; કેહેશે કે પીતરાઇપણું જણાવ્યું, ખરેખરૂ થયું ખોટું. ॥૯॥ એમ કરીને રડવા લાગી, પોક મુકે બે ભાન; ગટોરગછ બાગ હોલવે છે, તેણે સાંભળ્યું કાન. ॥ ૧૦ ॥ સાંભળો દૈતો સાંભળો દૈતો. માત મ્હારી પોકારે; સો વશા પેલો જીવતો થયો, મ્હારી જનુ

નિને મારે. ॥ ૧૧ ॥ શું જુઓછો જૈએ ઝપાટે, સપાટે સુસોટ; એમ કહ્યું કે અસુર સરવે, દરબડ મુકી દોટ. ॥૧૨॥ લગભગ આવ્યા દોડતા છે, લડતના મનસુબા; જનેતા જ્યાં રૂદન કરે ત્યાં, ઘેરો ઘાલીને ઉભા ॥૧૩॥ શું છે શું છે પુત્રજ પુછે, કેમ આ છોકરૂ ઝાલ્યું; હેડંબા કહે અણસમજણના, ઉધમાતમાં ઘર ઘાલ્યું. ॥ ૧૪ ॥ એકાએક શું વગર બોલે, આરંભ્યો, સંગરામ; સામાસામીશું પુછ્યુ નહિ હોય, ઘરગામ બાપનું નામ. ॥૧૫॥ ગટોરગછ કહે મુજ માતા, તે તાત ક્યાં તું પુછે હળીમળી સુત ઉછંગ લીધો, તે તણું કારણ શું છે ॥ ૧૬ ॥ સુતના વાયક સાંભળીને વદીયાં મા વચન; મરણ પામ્યો બંધવતારો, અરજુનજીનો તન ॥૧૭॥ એવું સાંભળી પડયો ચરાડો, અરેરે શ્રી રણછોડ; ત્રીલોકમાં આવો ભાઇ ન મળે, ભાગી ગઇ મહારી જોડ.॥૧૮॥અરેરે ભાઇ બેહદ બેસાડયો, કળી ઢગી પડયો ધરણ; હવે જીવિને શું કરૂં હું, આણું મારૂ મરણ ॥ ૧૯॥ વલણ.॥ મરણ આણું માહરૂ, જીવ્યામાં શો સાર; કહે વલ્લભ રૂવે ઘણો, ભીમ તણો કુમાર.

કડવું ૨૨. રાગ લલીતની છાયા.

અરર બંધવા, આમ શું કરયું ધરણ પોડતાં, દીલ ના ડર્યું; વિરરી સાળવા. રીસ શું ચડી, પ્રથમ આવીરે, વાત ના જડી.॥૨॥ મરણ શું પડયો, પુર્ણ પીડનો, સુરપણે ઘણો, ભાઇ ભીડનો ॥૩॥ ખબર હોતતો આમ ના બને; એકલડો કર્યો બંધવા મને. ॥૪॥ રઝળતો થયો, વિર તાહરો, અમુલ્ય ભાગિયો, ભુજ માહરો ॥૫॥ નજરથી તને, જોઇ ન શકું; વગર ઓથનો, ક્યાં જઇ ટકું ॥૬॥ હથળ થઇ ગયો, તુજ દુખડે, ફરીશ તું વિના રંક મુખડે. ॥૭॥ બળ ન દાખુ રે, સંગ કોઇને; દિવસ માહરા કાઢું રોઇને. ॥૮॥ મુખ દેખું રે, કયાંથી તું તણું; જન્મમાં નતું, દુખ આ ક્ષણું. ॥૯॥ વળણના એમ ગટોરગછ વલવલે, વાગ્યો પેહેલો ઘાવ; કહે વલ્લભ દુખે દુલીયો, કીધો મરવા ભાવ.

કડવું ૨૩ મું રાગ સવૈયા.

ગટારગછે આદર્યું મરવું, હેડંબા વદી વચન;શો માલ છે સુત એમ કર્યામાં, ઓરે મહારા તન ॥ ૧ ॥ ભ્રાત તારો નથી મરણ પામ્યો, છે હજી બ્રહ્માંડે પ્રાણ; મઘોને પુન્યે જીવતો થાયે, નીશ્ચે છે નિરમાણ ॥ ૨ ॥ કલેશ મુકીને કુંવર મહારા, આપણા ધામમાં જાઓ; ચરણામૃતિ

અમર કુંપો છે, સાતમે માળથી લાવો. ॥૩॥ સુણિ ગટોરગછ સંચર્યો તે, આવ્યો પોતાને ધામ;કુપ્પો લાવ્યો વ્હેલો આવ્યો,પ્રભુ કરે વિરામ. ॥૪॥ તેમાંથી અમ્મર હાથમાં લીધું,હેડંબાહેત આણી;બીજું લીધું ગટોરગછે, ત્રીજું સુભદ્રા રાણી. ॥૫॥ સુભદ્રા કહે આવજો આડે, ધરમ જેઠનું પુન્ય; મરણ પામેલો બેઠો થાજો, કુંવર અભેમુન્ય. ॥૬॥ ગટોરગછ કહે પમેરશ્વર,દુખડું મ્હારૂ સમાજો; આડે આવજો સત્ય કુંન્તાનું, બંધવ બેઠો થાજો ॥૭॥ હેડંબા કહે અરણ્યમાં હું, ન્હાનેથી મોટી થઇ; ભીમ વીના અવરના સામું, જો મેં જોયું હોય નહિ. ॥૮॥ પતીવ્રતા વ્રત પાળ્યું હોયતો, તે પુન્ય આવજો આડે;સુત પડેલો બેઠો થાજો, કહિ મુખમાં જળ પાડે. ॥૯॥ ત્રણે મળી મુખમાં જળ મેલ્યું, પુન્ય તણું જે વાર;પ્રાણ બ્રહ્માંડે ચડિ ગયેલો,ઉતરિયો તે વાર.॥૧૦॥ નસેનસોમાં પ્રાણ પ્રસરીઓ,શુદ્ધીઆવી તવ રૂઠયો;મારમાર કરતોક્રોધ ભરેલો, અભિમન્યુ ત્યાં ઉઠયો. ॥૧૧॥ કયાં ગયો શત્રુ કયાં ગયો શત્રુ, હળહળ વ્યાપી રીસ; ગટોરગછે અભિમન્યુના, ચરણમાં ધર્યું શીશ. ॥૧૨॥ સૂભદ્રા કહે કુંવર મ્હારા, કોને શત્રુ કહે છે;શો સગો થાય તાહરો જો, ચરણ કોણ નમે છે. ॥૧૩॥ ધરમાંને ધરમાં વઢી મુઆ, નથી દુસમનદાઇ;ભીમ કાકાનો સુત ગટોરગછ,વડિલ તારો ભાઇ.॥૧૪॥ તે સુણતામાં અતિ હેત આવ્યું, મુમત મોઝા વળિયા; ઉઠાડયો ભાઇ ભુજ ધરી, અન્યો અન્ય મળિયા. ॥૧૫॥ આંગળી ઝાલી નિકળ્યા ચાલી, ધામ ભણી સુખ જાણિ, તે બેઉ પુંઠે હાથ ગ્રહીને, જાય જેઠાણી દેરાણી.॥૧૬॥ મહેલમાં આવ્યાં સ્નાંન કરાવ્યાં ભોજન ભેળાં કીધાં; દેરાણી જેઠાણીને બે બંધુ, પાન શોપારી લીધાં,॥૧૭॥ સામાસામી બેહિંદોળા ખાટયો; તેમાં કર્યાં આસન;એક બાજુ સુભદ્રા બિરાજી; સાથે અભેમાન તન. ॥૧૮॥ એક હિંદોળે બેઠી હેડંબા, સુત પોતાનો સાથ; તે બેઉ લાગ્યાં પુછવા, સુભદ્રાને સરવ વાત. ॥૧૯॥ હેડંબા કહે ઓરે દેરાણી શું કરેછે સહુ ઘેર;પાંડવ અંહીથી પરવર્યા તે,પછી થઇ શીપેર ॥૨૦॥ સુભદ્રા કહે સુણો જેઠાણી, કહું કહેલી વાત;તમારે ધામેથી ફરતા ફરતા,ગયા જે પાંચે ભ્રાત. ॥૨૧॥ પંચાળ દેશમાં પંચાળી નારી, પરણ્યા પાંચે વિર; ઘેર જઇને રાજ્ય કીધું, ધર્મ ધોરીધર ધીર. ॥૨૨॥ પછી નર દીયર તમારા, આવ્યા એ દ્વારામતી;હરણ કીધું મારૂંને,લગન થયું ત્યાં ફરતી, ॥૨૩॥ જન્મ થયો અભિમન્યુનો, કહેવાઇ લીલા-

લ્હેર; પાંડુ રાજાને સગતી દેવા, યજ્ઞ કર્યો આપ ઘેર. ॥૨૪॥ એકારો કર્યો કૌરવ સાથે,કહેવાયા વિસ્વમાં દીવો;તે યજ્ઞમાં અભિમન્યુનો બળદેવે કીધો વિવા. ॥૨૫॥ તે પછી વાંકા દહાડા આવ્યા કૌરવે કપટ કીધું; દ્રુત રમાડી પાંડવ કેરૂં, રાજ્યાસન લૈ લીધું. ॥૨૬॥ દ્રૂપતી સતી દ્રુતમાં હાર્યા, કૌરવ કુમતિ કાહાવ્યા;નગ્ન નચાવવા મારદેતા, પંચાળી સભામાં લાવ્યા. ॥૨૭॥ સો વિર મળીને ચીરતાણ્યાં,સતી સાથે બળ દાખી; અનેક ચીર પ્રભુએ પુર્યાં, દ્રૂપદીની લાજ રાખી. ॥૨૮॥ તે થયા પછી ત્રતી ફરી તે, પાછી સોંપી નાર; પાંચે ભાઇને પ્રેમદા ને, વન વહ્યાં વર્ષ બાર. ॥૨૯॥ હું અભિમન્યુને કુંતાજી,રહ્યાંવિદુરને ઘેર; ગરીબ અવસ્થા આપણી આવી, તે જાણી સરવે પેર. ॥ ૩૦ ॥ નીરધન થયાંને રાજય ગયાં, તે સમજ્યા સહુ લોક;બળદેવે જાણ્યું ન વીતે લ્હાવો, માટે વિવાહ કર્યાં ફોક ॥ ૩૧ ॥ ફોક કર્યાની ફીકર નહોતિ, નહોતુંતેવાતે ઝ્હેર; પણ તેવિવાહભાગીને કર્યો, દુરયોધનને ઘેરા ૩૨ ॥ તેથીમ્નને મહા કલેશ થયો, તે કુંવરે પુછી વાત; મેં દિકરી દિકરી કહિ દુભ્યો, મારી છાતીમાં લાત ॥૩૩॥ તેથી અભિમન્યુનેરીસ આવી, કળકળી બોલ્યો આપ; એણે કહ્યું એ કંન્યા ન વરૂ તો, બ્રહ્મહંત્યાનું પાપ. ॥૩૪॥એમ કહીને તૈયાર થયો એ, વાર્યું ન કિધું લગાર;કૌરવના ભયથી રાત્રિએ, નીકળ્યાં ધામની બ્હાર. ॥૩૫॥ મેં જાણ્યુ જે કુંવર સાથે પીહેરીયેહુંજાઊં; મહારા બે બંધુને કરગરીને, એકન્યા પરણાવુ ॥૩૬॥ એમ જાણિ હું જોડે આવિ, દારૂણ દુખમા ડુલ્યા; પંથ તણિ ફોમ રહી નહીને, દ્વારિકાં મારગ ભુલ્યાં ॥૩૭॥ વનને વિશે વિપત વેઠી, આવિ પોહોચ્યાં હાંઈ; અજાણે અજાણ લઢાઇ લઢયા, નિશા સમે બે ભાઇ ॥૩૮॥ ઓરે ગટોરગછ દીકરા દાતા, ભાઇને બહુ સમજાવો હઠ મુકી દે એ કન્યાની, ઘેર પાછો મોકલાવો ॥ ૩૯॥ કલેશની કંન્યા ન જોઇએ આપણે; ક્ષણિક મળસે તન; કાકીનાંતેવા વેણ સુણિ વદે, ઘટોરગછ વચન. ॥૪૦॥ઓ કાકી ભાઇને પાછા મોકલું, લાજે મહારા બાપ; એ કંન્યા એને ના પરણાવુ, તો બ્રહ્મહત્યા પાપ. ॥ ૪૧ ॥ સુભદ્રા કહે જુઓ હેડંબા, આશો તમારો ધારો; તમ સુત ટંટાનો તંત લે છે તમે, પાસેછો કેમ ન વારો. ॥૪૨॥ હેડંબા કહેટેક ગ્રહે છે, તેમાં તે હું શું વારૂં. મરવું, ન ડરવું પાછાં ન ફરવું કામ એ ક્ષત્રીનું સારૂં॥૪૩॥ ધારે તે કરે કુંવર મહારો, હું પણ પક્ષે ધાયું; દ્વારકાં ધિશ-

જો પુત્રને મારે. તો દ્વારિકાં ગળિ જાઉં. ॥૪૪॥ સુભદ્રા સુણિ વિસ્મય પામી, સુરતણિ છે સવાઇ;માતનું જોર તેનો દીકરો કરે,ધાર્યું તેમાં શી નવાઇ, ॥૪૫॥ પછી હેડંબાનો પુત્ર પુછેછે, કાકી ક્યારે લગ્ન થાશે;જાન લેઇને કૌરવ જોધા, દ્વારીકાં કયારે જાશે.॥૪૬॥ સુભદ્રા કહેકાલે સવારે, નીકળશે એની જાન; ગટોરગછ કહેપરમ દાહાડે, હમે થશું સાવધાન. ॥૪૭॥ વળણ॥ એમ કહીન એ રહ્યા, આગળ કહું મહિમાય; કહે વલ્લભ કૌરવ ઘ્રહે, વીવાહ સામગ્રી થાય. ॥

કડવું ૨૪ મું. ચોરાગી ચોપાઇ.

વધા વૈશમ પાયે વચંન, તુતો સાંભળજે રાજન; હવે હસ્તીનાપુર શું થાય, કરે ત્યારી દુર્યોધન રાય. ॥૧॥ લીધી સેન્યા ક્ષોણી અગીયાર, કીધા વર રાજાને ત્યાર; સાથે સર્વ કુટુંબ પરીવાર, લીધાભીશ્મ દ્રોણને કૃપાચાર. ॥ ૨ ॥ ચોથા અશ્વસ્થામાં પણ સંગ. ભલો કીધો ત્યાં જાનનો રંગ; કર્યા સાબેલા સોભીતા સારા, પેહેરી પટકુળ નીકળી દારા. ॥૩॥ વાગે ડુંન્ડભીડંકા અપાર,થાય ભેર ભુંગળ ટેંહકાર; વાગ મોરલી મૌવર સરણાઇ,તાસાં ઢોલ પરધમ વાગે માંહી.॥૪॥ વાગે છત્રીસ વાજાં તે સાથે, કાહાડયો વરઘોડો ભુનાથે; વરને સજાવીયા સણગાર, જામા પટકા ચીરા હીરા હાર.॥૫॥ કાને કુંડળ લીલમ લળકે, બાંધ્યા બાજુબંધ રત્ન ચળકે; કેડે કામનીયો ગાંણગાય,ભાણમતી દીપક કરમાંય. ॥૬॥ ચાલ્યાં સુભ સોભાયે સોહાગ; થયા શુકન આડા વહ્યાનાગ; પુછે પાપી આ શુકન કેવા, કહે મામો ફતે થાય હેવા.॥ ૭॥ પછી ચાલ્યાસરવ સુખભેર,નરનારી બાળક ભલીપેર;એણેવણીસોભાવી છે જાન, મનમાં મ્હોટાઇ અભીમાન. ॥ ૮॥ થયાલગભગ દ્વારકાંમતી ત્યારે બોલ્યોછે છત્રપતી; મામા સેન્યના જોદ્ધા છે જેહ, આપો આભુશણ સોભે તેહ. ॥ ૯ ॥ જોઇ જોઇ જાદવ વિસ્મે થાય,જોઇ બળદેવ બહુ હરખાય; જોઇ જાણે હેવું વિશ્વપતી, હાવો વેહેવૈ મને મળ્યો નથી. ॥૧૦॥ ગાજ્યોગોરીયો ગીતાં ભાતભાત, જૈયે તેવાથૈયે પ્રખ્યાત; હેવી આગના દીધી ભુપાળ, કહ્યા પ્રમાણે કર્યું ત્રતકાળ. ॥૧૧॥ આવ્યાદ્વારીકાને ઝાંપે જ્યારે. દીધા ડુંન્ડભી ડંકા ત્યારે;જેના ઉંટ ઉપર ઘોંસાવાગે, રસ્તે આવા માગણ લોક માગે. ॥૧૨॥ ઘણા બંધીજનો આવી જાચે, ચાલતે રથ અવછરા નાચે; રસ્તે જાતાં થાયે થેઇકાર,ઝુલે ઉંટ હાથીને

તોખાર. ॥૧૩॥ ઘણા રથ સુખપાલ ને મેના, બોલે છડીદાર જસઘણા એના; લેછે પુરણ વીવાનો લ્હાવ, રસ્તે થયા અતર છંટકાવ. ॥૧૪॥ આવી દ્વારીકાંને ઝાંપે જાન, સામા આવ્યા બળદેવ ભગવાન; આવ્યા જાદવ છપન કોટી,અહો જાન આવી ઘણી મ્હોટી.॥૧૫॥ એવાવાંખાણ થાય અપાર, દેખો ગાય કૌરવોની નાર; ॥ વળણ. ॥ ગીતાં ગાતી કામની, નહી મનમાં કાંઇ શોક; વરરાજાને નીરખે,આવી ગામનું લોક.

——:*:——

કડવું ૨૫ મું ઝરમરીયા ઝાલા એ રાગ

બંકા રાજાના ડંકા વાગીયા,જાદવરાય જાગો; આવી કૌરવ કેરીજાનરે. જાદવરાય જાગો. છત્રપતી હૈ પધારીયા.જાદવરાયજાગો. જાગોબળદેવ ભગવાનરે. જા. ॥૧॥ ભવીશ ભલેરૂ તમાહારૂ. જા,કયાંથી જાનંયા તમ ઘેરરે.જા. કૈ આવ્યાને કઇ પાછાગયા. જા. પણ્તમપર થઇ મ્હેરરે જા. ॥ ૨ ॥ ભુપતી નરપતી નામના. જા. મલપતા દુરીયોધનરે. જા. સેન્યા સકળ સોહ્યામણી જા. કરશે આ નગરી પાવનરે. જા. ॥૩॥ આવ્યા હલમલતા હાથીયો. જા. રથ મેનાને સુખપાલરે.જા. આવ્યા છેઘોડલા ખુંખારતા. જા. વાગે મરદંગ ઢોલ તાલરે. જા. ॥ ૪॥ ગોકુળ ગામના રેહેવાશીયો.જા. ઘણા દાહાડા ચારી ગાયરે.જા.હમે વેવીશાળ માનીયું.જા.હવે આવ્યા ગ્નાતી માંયરે. જા.॥૫॥ નહીં તો કો ક્ષત્રી કેહેતું નતું.જા.સહુ કહેતું હતું ભરવાડરે. જા. હમે મળ્યા તો દાહાડા વળ્યા. જા. વેવૈનો માની લેજો પાડરે.જા. ॥૬॥ ગાય જાદવ કેરી કામની. ફુલાશો મેલો.નથી અજાણ્યુ તમ કુળરે.ફુલાશો મેલો થોડાં ફુલીને થાવો ફાળકો. ફુ. વીચારો વેવાણો મુળરે. ફુ. ॥૭॥ બોલો વીચારી ઢીમર જાતનાં, ફુ, સંતનુનો મછગંધા નારરે.ફુ.તે બાઇ માંછીની દીકરી. ફુ. તેણે હતું ઘર નાતબારરે. ફુ ॥ ૮ ॥ ગાંધારી વેવણ વડીલ છે. ફુ. તેને,જૈ પુછી જુઓ વાતરે, ફુ માહાદેવજીનો જે નંદીયો. ફુ. તે પરણી ગયો તેની સાથરે. ફુ.॥ ૯ ॥ આજકલ તમી પડયા વીશ્વમાં.ફુ. પેહેલાનો કયાં કહીએ અંન્યાય ફુ. તમને લેવા ક્ષત્રીની નાતમાં.ફુ. હમે આ દીજીયે કંન્યાયરે. ફુ. ॥૧૦॥ ચંદ્ર સરીખી અમ છોકરી ફુ, વરરાજા ભુતડાંનો ભાઇરે.ફુ. ડાહી ડમરી દીકરિ દીજીયે.ફુ. બુધી નથી વરમાં કાંઇરે. ફુ. ॥૧૧॥ વાયશ સંગ હંશ બાંધીયે. ફુ. જેવો મરકટને

મોતી હારરે. પુ. ભોળવાગા બળદેવ દે છે દીકરી. પુ. કેહેવરાવશો નહીં બહુ વારરે. પુ ॥ ૧૨ ॥ વલણ ॥ એવી રીતે વેરણો, આનંદના ગીત ગાય; કહે વલ્લભ સહુ લોક ત્યાં, વરને જોવા જાય.

કડવું ૨૬ મુ. રાગ સાખીની ચાલ.

વરરાજાને જોઇ જોઇ લોકો, મરડે પોતાનાં મુખ; બળદેવે બીહામણો વર સોધ્યો, જોઇ પૈસાનું સુખ. ॥૧॥ ચંદ્ર સરીખો સુત પારથનો, અભીમન્યુ જેનુ નામ; કંન્યા લાયક એ વર હતો, રૂપે રૂપનો ધામ. ॥૨॥ બળદેવજીએ આ વર લેવા, શું જોઇ કીધું પ્રયત્ન; કાગડાની કોટમા બાંધે છે, સુરેખા સરખુ રત્ન. ॥ ૩ ॥ એમ છાના વાતો કરે છ, ટોળેટોળાં વળી ત્યાંય; બળદેવજી જાન તેડીને લાવ્યા, દ્વારીકાં કેરી માંય. ॥૪॥ સામસામી બે મુકામ આવ્યા, જુજવાં નરને નારી; આસના વાસના ઘણી કરીને, હળધર ગયા ઉતારી. ॥૫॥ એવે આણંદે દીવશ ગયો, તેવે પડી છે રાત; રૂજની વીતી ગટોડગચ્ચ જાગ્યો. થતે મ્હોટે પરભાત. ॥૬॥ અભેમન્યુને આપે ઉઠાડયો, વીર હું દ્વારીકાં જાવું; અરજુન સુત કહે મમ વીરા, હુ પણ સાથે આવું ॥૭॥ ગટોરગછ કહે મમ બંધુ, બેઠા ભજો શીવશીવ, હું એકલો જાવું સુભદ્રા કાકીનો ઘણો છે અધીરો જીવ. ॥૮॥ સુણી સુભદ્રા એમ બોલી, બેટાએ બોલે તુ ઠાલો; જેવો મ્હારો મોઘો મન તેવો, તારી માને તું વ્હાલો. ॥૯॥ ભત્રીજા તેં એકલે શાં, રણ ભાવ્યાં તે બતાવો; દીકરા હું આગના આપુ છુ, હળીમળી બેઉ જાવો ॥ ૧૦ ॥ ગટોગગચ્ચ કહે ખુશી તમારી, ઉઠો વીરા થાવો ત્યાર; અભીમન્યુયે વસ્ત્ર પેહેર્યા, હાથ લીધાં હથીયાર. ॥ ૧૧ ॥ ત્યાર થઇને કુંવર બોલ્યો, ઓરે ગટોડગચ્ચ ભાઇ; તમારે ઘેર છે સાહેબી જાજી, તેની નથી જોઇ કાંઇ. ॥૧૨॥ રીદ્ધીસીદ્ધી નવનીધ તમારે, ધ્રબ્યેહારે સુરપતી; પણ મને એક ખામી લાગે છે, વાહન કેમ કાંઇ નથી. ॥૧૩॥ ન મળે ઉંટ કે ન મળે હાથી, ન મળે એક તોખાર; ચરણે ચાલીને દ્વારીકામાં, જાશો કેવે પ્રકાર. ॥ ૧૪ ॥ ગટોરગચ્ચ કહે વીરા મ્હારા, જે કહો તે છે ત્યાર; એમ કહીને દહીત માયાવી. બોલાવ્યા તેણીવાર. ॥૧૫॥ ચાર દહીતનો રથ બનાવ્યો, ચારને કીધા ઘોડા; ચાર દહીતનાં પીન્ડાં બનાવ્યાં, ચારના ચાર હછોડા. ॥૧૬॥ અભીમન્યુ જોઇ આણંદ પામ્યો, આ ગુણ કેમ કળાય; વીરના વખાણ કરતો આવી, બીરાજ્યો રથમાંય. ॥૧૭॥ ચાબુક ઝાલી હાંકવા બેઠો, ભીમ ત-

ષો કુંવાર; બંને માતાની આગના લીધી, હંકારીયા તોખાર. ॥૧૮॥ રથ ચલાવ્યો પવન વેગે, દ્વારીકાં લગભગ થાય; એક જોજન ગામ આઘુ રહ્યું કે, બોલ્યો અભેમાન ત્યાંય. ॥ ૧૯॥ ઓ ભાઇ રથ રાખો હાંઇ ઉભો, આ રહ્યો અશોક બાગ; તેમાં છે ભોંયરૂ ઉતરવાનું, જાણે નહી કોઇ કામ. ॥૨૦॥ ગામમાં ગયાનું કામ નહી, લેવી છે પરાઇ છોરી; નથા આવ્યા કરવા શાહુકારી, છે કરવાની ચોરી. ॥૨૧॥ એવુ સાંભળીને રથ રાખ્યો, ઉતરીયા બે વિર; માયાવીયે રથ લોપ કીધો, બાગે ગયા રણુધીર. ॥૨૨॥ સોહામણી શોભા બાગ તણી છે, લીલાશ ભરી અપાર; શીતળ વાયુ વાય ઘણેરો, ત્યાં વ્રક્ષ અઢારે ભાર. ॥૨૩॥ વચમાં સરોવર સુંદીર શોભે, હંસ રહે તે કીનાર; કમળ પોયણા ખુબ ખીલેલાં ભમર ભમે વારોવાર. ॥૨૪॥ બપૈયા બાગમાં બોલ્યા કરે છે, કોયલ કરે બકોર; પોપટ ઝીંણિ ડાળીયે હીંચે, ટૌકા કરે છે મોર. ॥ ૨૫ ॥ શબ્દ પાડી પાડી મેંના બોલે, લોલા છે લાલ રંગ; ચકલી ચકચક ચકોર બોલે, કૈઆ છે સ્વેત અંગ. ॥ ૨૬ ॥ તેતરના ટૌકા થાય મીઠા, દાદુર પક્ષી અનેક; અનંત પક્ષી બાગમાં બોલે, કેહેતાં ન આવે છેક. ॥૨૭॥ લટરો લીલી તરૂવર કેરી, ઘણીક લાંબી વધેલી; ગુલબાસ ગુલછડી ગુલસબ્બો, ચંપોને ચંબેલી. ॥૨૮॥ મોઘરો મલીઆગરીને મરેઠી, સુર્ય વંશી ફુલ મોહોટા; કરેણા કરેણીને ગુલબાસો, ગુલદાવડી ગલગોટા. ॥૨૯॥ ખડચંપો ચંપાવતી ચમરી, અમ્મર ફુલ સુવાસી; રેવતિ કેતકીને જાઇ જુઇ, બોરસલી બારમાસી. ॥૩૦॥ હારસંગોને અગથીયો છે, કૃનસવંસી ફુલ; જાયફળ જાવંત્રી તમાલ પત્ર, તજ ઘણિ અમુલ. ॥ ૩૧॥ સફરજનને શીફળ ફોફળ, શીકોરાં સેતુર; શેકટો શીમળો સીતાફળી છે, લીલાં મરી મ્હા મધુર. ॥૩૨॥ રામફળ જાંમળ ઝાડ જાંબુનાં, બપૈયાને બદામ; કનસ ફનસ પપનસ લીંબુ, દાઢમડીને જામ. ॥ ૩૩ ॥ અખોડ અંજીર અનનસ કાજુ, કમરખ કેળને ડમરા; કલમી આંબા બોરડી નારંગી, તે પર ભમે ભમરા. ॥૩૪॥ દ્રાખ ચોરૂ ચારોળીને પસ્તા, ફાલસાં ખારેક મ્હોટિ; પીપર લવીંગ અક્કલગરો, એળચીની લંબ સોટી ॥૩૫॥ અગરચંદન સુખટજાસુદ, લજ્યાળુ સંકોચેલી; આશાળ વળચારી પડો પાંદડી, હેરામણી શામ વેલી ॥૩૬॥ સમુદ્ર સોસને નાગર વેલ્યો, પંકજ ધરણુ ઢળીયો; પોપટ વેલી ચાંદવેલી તે, વ્રક્ષમાં વાંકી વળીયો. ॥ ૩૭ ॥ વળણ ॥ એવા બાગમાં આવીયા, હરખ્ય જોઇ નરેશ; પછી દીઠું ભોંયરૂં, તેમાં કર્યો પ્રવેશ.

કડવું ૨૭ મું. ॥ રાગ સામેરી. ॥

ઉતરીયાબેભાઇ ભોંયરામાં, ભોયરૂબારેવીશાળ; ગટોરગછેતેમાંકરી માયા, દહીત કીધા તત કાળ ॥ ૧ ॥ બે દૈતની બે ખુરશી કીધી, બેઠા ભાઇ શ્વાસ વાળ્યો; હેડંબા સુતે ચાર દહીતનો, ઢાલીયો કરીને ઢાળ્યો. ॥ ૨ ॥ ચાર દહીતનાં પાત્ર બનાવ્યાં, લોટા લોટીને થાળા; ચાર દહીત મનુશ બનાવ્યા, ચાકરી કરવા બાળા. ॥૩॥ અભીમન્યું જોઇ વીષ્મય પામ્યો, ભાઇ પ્રત્યે ઓચરીયો; સામાન ઘર ખટલો જોઇએ તે, ભલો માંથામાં ભરીયો. ॥ ૪॥ એમ અતી મન આનંદપામા, બેઠા છે બેઉ ભ્રાત; દ્વારિકાં દાસનું નથી અજાણ્યું. આવ્યાની જાણી વાત. ॥ ૫ ॥ અંતરધ્યાન થઇ હરી આવ્યા, ભાંણેજ શું ભાવ ભરીયા; આવ્યો છું મળવા કેહેતા કેહેતા, ભોંયરામાં ઉતરીયા. ॥૬॥ ગટોરગછ કહે કોણ છે એ, તવ બોલ્યો અભેમાન; આવવા દ્યો મારા નાહના મામા, નામ એનું ભગવાન. ॥૭॥ વીહીવા ફોકમાં એ નથી રાજી, વાત જાણું છું તમામ; કન્યા દેવી ધારી દુશમનને, મોહોટા મામાનું કામ. ॥ ૮॥ એમ કહીને બેશી રહ્યા બે, ભાણેજને દલ દુખ; મામા આવ્યા કે અભીમન્યું, મરડી બેઠો મુખ. ॥૯॥ પ્રભુ કહે કેમ આડુ જુએ છે, શો મુજથી થયો શોક; કસુર છે બધી હળધરની, તેણે વીવા કર્યો ફોક. ॥૧૦॥ સુર્યની સાખ્યે સત્ય વદુછું, ચોખ્ખે અંતસકરણ; સુખ રૂપે બે ભાઇ મળીને, કરો કન્યાનું હરણ. ॥૧૧॥ જેવું ધુમાય તેવું ધુમો, સલમાં છું ગોપાળ; છેવટ સુધી સાહ્યતા મ્હારી, વાંકો ન થાયે વાળ. ॥ ૧૨॥ અભેમન્યુ કહે વારૂ મામા, તમે ધારી રૂડી પેર; દારૂણ દુખનો દહાડો આવ્યો, રહ્યાં પરાયે ઘેર. ॥૧૩॥ મુજ બાપ કાકા વન સધાર્યા, નાંખી દેઇને નેટ; વીદુરને ઘેર પુત્રને માતા, પોશીયે પાપી પેટ. ॥૧૪॥ બેહેન તમારી સુભદ્રાજી, હું તમારો ભાણેજ; પરઘેર વેઠ કરી પેટ ભરીયે, લાન્છન તમને તેજ. ॥૧૫॥ ભાંણેજ ભગની નવ્ય તેડાવ્યાં, સગાઇ શું પડી છુટી; જગતની લાજ તમોને ન આવી, શું ગયું ખાવા ખુટી. ॥ ૧૬॥ કૃષ્ણ કહે તું સુણ ભાણેજા, કહું વિશ્વનો મહીમાય; દીવશ વાંકા આવે ત્યારે, કોઇ સગુ નવ થાય. ॥ ૧૭ ॥ ચઢતો દીવશ હોય તે વારે, રહે વશ મરદ મેહેરી; આયફત આવે એટલે ભાઇ, થાય વ્હાલું પણ વેહેરી. ॥ ૧૮ ॥ સમજીને શું મારે છે મેહેણાં, વળી આ વેળા વળશે; ધાર્યું કરો હાંઇ કામ તમારૂં, જરૂર કન્યા મળશે. ॥ ૧૯ ॥ગટોડગછ સાંભળી થયો ખુશી,

બોલ્યા પ્રાણજીવન; આ ભીમ સુત તમારી પાસે, હું. માગુછું વચન. ॥૨૦॥ માયાવી કહે માગો માહારાજા, બોલ્યા અસરણા સરણ; સોળ સહસ્ર મ્હેલ માહારામાં, તમે ન મુકો ચરણ. ॥૨૧॥ અભીમન્યુને મા- હા દુખ લાગ્યું. મામા એવું કહો કેમ; મ્હારા ભાઇને કેવો જાણ્યો, શું પડ્યો મનમાં વેમ. ॥૨૨॥ પ્રભુ કહે કાંઇ વેમ નથી ભૈ,ભલે બધે સ્થ ળ ફરે; પણ તોરો વિર છે મસ્કરો, જ્યાં જાય ત્યાં હાંસી કરે. ॥૨૩॥ ગટોરગછ કહે વીર માહારા, હરી કરી ખરી વાત; તેમાં તું દુખલાવ્ય ન મનમાં સમજાવ્યો એમ ભ્રાત. ॥ ૨૪ ॥ગટોરગછે ગોવીંદજીને, વેણુ દીધું ત્રત કાળ; જાવો તમારે ધામ ન આવું, પછી ગયાગોપાળ.॥૨૫॥ ગટોરગચ કહે મમ વિરા, હવે હું દ્વારીકાં જાવું; કૌરવ કુળનો હું છું અજાણ્યો, ત્યાં જઇ ઓળખી આવું. ॥ ૨૬ ॥ એમ કહિને ભોયરામાં થી, નીકળી આવ્યો બ્હાર; નગ્રને દ્વારે આવીને ઉભો, ભીમતણો કુમા ર. ॥ ૨૭ ॥ હેવે દીઠો એક જાદવ જતો, ગટોડગચે બોલાવ્યો; કહોભા ઇ કોણ લોક તમે છો, પુછવાનો પ્રેમ આવ્યો. ॥૨૮॥ જાદવ કહેજદુ- પાતના, હમો જાદવ જાતે; ગટોડગચ કેહે પધારો, કાંમનથીલાંબીવાતે. ॥૨૯॥ એમ કહીને વીદાય કીધો, માયાવિ જે ભુપ; આકૃતી જોઇ જા- દવનીને, તેવું ધરીયું રૂપ. ॥ ૩૦ ॥ જાદવ જેવો જોધબનીંને, નગ્રનેવી શે પળીયો; બજારમાં બીજોજાદવ દીઠો, તેને જઇને મળીયો. ॥ ૩૧॥ ગટોડગચ કહે કેમ ભાઇ, વેવાઇ આવ્યા કયારે; હું નથી જાણતો વાત આવ્યાની, જાદવ બોલ્યો ત્યારે. ॥ ૩૨ ॥ ગે કાલની જાનઆવેલી છે, જાની વાસે જોવા જાવો; ગટોડગચ કહે ચાલો સાથે, મને સઉ ઓળખા વો. ॥ ૩૩ ॥ જાદવ કહે શું નવ ઓળખે, દુરીયોધન ભુપતી; હેડંબા સુત કહે ઓળખાવો, ઓળખતો હું નથી. ॥ ૩૪ ॥ એમ કહી જોડે જાદવ લીધો, આવ્યા જાની વાસે; જદુ કહે જો ગાદીયે રાજા, શકુની મા- મા પાસે. ॥ ૩૫ ॥ જેદ્રથ ભગદત ભુરીશ્રેવા, કરણ સુસર માય; આ દ્રોણ આ ગોરને આ અમ્મર, આ વ્રધ ભીશમ પીતાય. ॥ ૩૬॥ એમ સહુ જોદ્ધા ઓળખાવ્યા,ઓળખી નીકળ્યો બ્હાર;ભીમ સુતે જાણ્યું, ઓળખી લૌ, કૌરવ કેરી નાર. ॥૩૭॥ એવામાં એક જાદવ કેરી,કામ ની દીઠી ભુપ; માયાવીએ માયા કરીને, તેવું લીધું સ્વરૂપ.॥૩૮॥ જા- દવની બીજી જુવતીને, મળ્યો હેડંબા તંન; સાંભળ સુજનીજાનઆ- વીછે, છે તે જોવાનું મન॥૩૯॥ ચાલ તું સાથે સૈયર મ્હારી, સમજા-

વી લેઈ જાય, નારીયોને જાનીવાસે આવ્યો, જોવા લાગ્યો શોભાય. ॥૪૦॥ જાદવની નારીએ ઓળખાવી, ભાણુમતી જે રાણી; તેની સાથે ઓળખાવી દીધી, રાણી તણી દેરાણી. ॥ ૪૧ ॥ ઓળખાવા શકુનીની નારી, ધુસ્સે ભરાયો મનમાં, વેહેરે વેહેર લેઉ તાજ ખરો, એમજ તાકયું તનમાં. ॥ ૪૨ ॥ ત્યાંથી નીકળ્યો ભાણુમતીની, મુખ્ય દાસી દીઠી ભુપ; જદુની નારીથી જુદી પડીને. થયું દાશીનું રૂપ. ॥ ૪૩ ॥ પછી ગયો બળદેવને ધામે, જોવાને સર્વે તપાસી; તવ રેવંતીએ એમ જાણ્યું, આવી રાણીની દાસી. ॥ ૪૪ ॥ એવું સમજી આદકાર દીધો, આવ્યા શું સંદેહ ખાવા; ગટોરગછ કહે રાણીયે મોકલી, સુરેખા કન્યા જોવા. ॥ ૪૫ ॥ કન્યા દેખાડી રેવંતીયે, રૂપે શશી હોય તેવી; ગટોરગછે મન વિચાર્યું, ભાભી તો ભાઇ જેવી. ॥ ૪૬ ॥ બીજા સહુને ઓળખી ચાલ્યો, હેડંબાનો તન; મીઠાઇ મેવા લાવ્યો ને આવ્યો, ભોંયરામાં રાજન. ॥ ૪૭ ॥ બે ભાઇએ ભેળા ભોજન કીધું, કહી સહુ માંડીને વાત; એવે સમે દીવશ વીત્યો, પછી ગઇ પોહોર રાત. ॥ ૪૮ ॥ તે સમે ભીમનો નંદન બોલ્યો, વીરા અભેમાન જાવું; કૈરવ કાકાને ખંખેરિને, કાલે રાત્રીએ આવું. ॥૪૯॥ આપણું ધન એણે હર્યું તો, એનું હું હરી લેવું; બાગની પાસે મેદાનમાંહું, સમીપ રહ્યા જેવું. ॥૫૦॥ એમ કહીને બ્હાર નીકળીયો; બળીયો માયાવી તન; મોહોટા મેદાનમાં ઉભો રહીને, માયા રચે રાજન. ॥ ૫૧ ॥ વળણ. મેદાનમાં ઉભો રહી, માયા રચે બળવાન; વલ્લભ વદે કામ કારમું. કરે ભીમ સંતાન.

કડવું ૨૮ મું ॥ રાગ સાખી. ॥

વૈશમ પાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણજન મેજેગાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું; સુરેખા હરણ મહીમાય, ॥૧ ॥ કેશ છોડીને શીશપછાડયું, માયાવિયે તે વાર; જુજુ જેવડા જીવ ખરી પડા, દહીત થયા નીરધાર. ॥૨ ॥ તેર શહસ્ત્ર અસુર ઉપન્યા, લાંબા પોહોળા સુરા સાથી; તેમાંથી હજ્જાર દહીતને, કીધા મ્હોટા હાથી. ॥ ૩ ॥ એક હજ્જારને ઉંટ બનાવ્યા. ન મળે જેના જોડા; એક શહસ્ત્રને અળગા રાખી, તેના બનાવ્યા ઘોડા. ॥ ૪ ॥ હાથી ઘોડાને ઉંટ સુદ્ધાં, કીધા ત્રણ હજાર; ત્રૈણશહસ્ત્રઅસુર કેરી, સાંકળા કીધી સાર, ॥ ૫ ॥ એકેકીસાંકળે એકેક પશું, બાંધી

દીધું તેવાર; જુજવી જાતની જુજવીઓળ્યો, ઉભી રાખી નીરધાર.॥૬॥ પછી ત્રણ શસ્ત્રને કીધા, મનુશ જાતી દાસ; એક એક શેવક બેશી ગયો, એક એક જાનવર પાસ. ॥૭॥ જેથી જાનવર વશમાં રહે, માંને માવતનો ત્રાસ; ત્રણ શહસ્ત્રને ખાવા દીધી, ત્રણ શહસ્રને ઘાસ. ॥ ૮ ॥ એ રીતેબાંર હજાર દહીતો, વાવરીયા વીવેક; રહ્યાત્રૈણ હજારમાંથી, અસુર હજારએક.॥૯॥ ત્રણસેનો તંબુ બનાવ્યો, જરીયાનનોનહી ભુલ;સોનાનું શાખ્ખર હીરા લળકે, ફરતી મોતીનીઝુલ.॥૧૦॥ લીલમા લળકે રત્નજ ચળકે, જોતાં પાંમે મોહ મન; એકસો દહીતનું તંબુ વિશે, બનાવ્યું સીંહાસન. ॥ ૧૧ ॥ સોના ચોપડા સો કર્યા મેહેતા, ખળપણ કરી ન શકે, ખડીયા કલમો લેઇ લેઇને. બેઠા બેઠા લખે. ॥૧૨॥ ત્રણસેને પેરાદાર બનાવ્યા, તે બાહાર પેરા ભરે; ઉઘડાં આયુદ્ધકરમાંગ્રહીને, ચોકસ ચોકી કરે.॥ ૧૩ ॥ એકસોને અનુચર બનાવ્યા, ખેંમ્માખંમ્મા મુખ ભાંખે; ગટાડગછની સેવામાં રહી, પંખાથી પવન નાંખે. ॥ ૧૪ ॥ કૈ પાન આપે સોપારી આપે, કૈં જન ચમ્મર ઢોળે;કૈ પગચાંપે માગે તે આપે શોભ્યો કળા જેમ સોળે. ॥ ૧૫ ॥ લીલી ટોપી લીલી કફની,લીલા સુરવાળે પેંડો; આંખ કપરી આકૃતી જબરી,સોદાગર થઇને બેઠો,॥૧૬॥ સીંહાસનપર શોભે માયાવી, થઇ બેઠો વેહેપારી; રૂજની વીતી વહાણું વાહ્યું, દેખાઇ શોભા સારી. ॥૧૭॥ ઉઘડયા દરવાજા દ્વારીકાંના,ચાલી ગામમાં વાત; વેહેપારી આવ્યો જાનવર લાવ્યો, જાણી રાય પ્રખ્યાત. ॥૧૮॥ છત્રપતી છે ગ્રહસ્થ ઘણેરો, તેથી આવ્યો વેહેપારી; એવી વારતા થઇ સભામાં, બળદેવ હરખ્યા ભારી,॥૧૯॥ કૃષ્ણની પ્રત્યેહશીને બોલ્યા, સાંભળો શ્રી ગોપાળ; તમોને મુજ સરખું નમળીયું, એકઠ વેવીશાળ. ॥૨૦॥ ગ્રહસ્થ વેવાઇનું નામ જાણીને,મોહોટો વેહેપારી આવ્યો; હાથી ઘોડાને ઉંટ સારા, વેચવા માટે લાવ્યો. ॥૨૧॥ પ્રભુએ જાણ્યું ખરો વેહેપારી, લાવ્ય હું ખેલ લડાવું; જાનવર લેવરાવવાને માટે બળદેવને ચડાવું. ॥ ૨૨ ॥ એમ વીચારી કહે ગીરધારી, કરમ હિણો કોઇ આવ્યો, ફેરો એનો ફોગટ પડશે, શું વેચવાને લાવ્યો. ॥ ૨૩ ॥ જાનવર એનું નથી ખપવાનું, બળભદ્ર કરો વિચાર; હું તમ વેહેવાઇ ને ઓળખું છું, નાદારનો નાદાર.॥૨૪॥ચમડી તોડે પણ દમડી નછોડે પુરણ મખી ચુસ; મરે દોડી ખરચે નકોડી, જીવનો છે કંજુસ. ॥૨૫॥ તવ બળદેવને માઠું લાગ્યું, શુંમુજ વેહેવાઇ એવો; મુમતપર જાનવર લેવરાવું, પછી તું કહીશ કેવો. ॥ ૨૬ ॥ કૃષ્ણ કહે તમે મમત મુકો,

પન્ડે કહેવા નવ જાશો, તમારૂં બોલ્યું રહેશે તમ પાસે, પાછા વળી પસ્તાશો. ॥ ૨૭ ॥ બળદેવ કહે જારે અદેખા, લેવરાવું તારી હોડે; પ્રભુ કહે આબરૂમાં બેસો, આવસો ઢીલે મોહોડે ॥ ૨૮ ॥ એમ અતીસે વળ ચઢાવ્યો, બળદેવ ઉભા થાય; મુમતે ભરીયા ને સંચરીયા. જાની વાસે જાય. ॥ ૨૯ ॥ દુર્યોધને માન્ય દીધું, પુર્ણ બતાવ્યો પ્રેમ; આસન આપી બેસાડી પુછયું, કહો પધાર્યા કેમ. ॥ ૩૦ ॥ બળદેવ કહે નામ તમારૂં, સાંભળી વ્હેપારી આવ્યો; હાથી ઘોડાને ઉંટ સારાં વેચવા માટે લાવ્યો. ॥ ૩૧ ॥ તેથી વખાણ થયાં તમારાં, મારી સભાની માંય; તે સાંભળીને કૃષ્ણ માહારો, ઝાંખો પડી ગયો ત્યાંય. ॥ ૩૨ ॥ અદેખાઇથી એવું બોલ્યો, મુરખ કોઇ આવનાર; દુરયોધન શું જાનવર લેશે, છે જીવનો નાદાર. ॥ ૩૩ ॥ એમ તમારી કરી ચેષ્ટાળી, માટે ઉઠો તમે જાવો; મારા તનારા ટેકને માટે, જૈ જાનવર લૈ આવો. ॥ ૩૪ ॥ રાખીને હીંમત માગે જે કીંમત, તે આપીને લાવો; દુરીયોધન કહે લાવું ઝપાટે, હવે તમો ઘર જાઓ. ॥ ૩૫ ॥ મુજ ઘેર ઘણો પૈસો બળ્યો છે, ડરસો નહી લગાર; એમ કહીને વીદાય કીધા; પોતે થયો તૈયાર. ॥ ૩૬ ॥ ઉઠો મામા પહેરો જામા, ઉઠો દુસ્યાસન; કર્ણવીરા તમે પણ ઉઠો, માને વેવાઇનું મન. ॥ ૩૭ ॥ એમ કહીને ચારે ઉઠયા, રથમાં બેસી તે વાર; છકેલા ધનને અહંકારે. નીકળ્યા નગ્રની બાહાર. ॥ ૩૮ ॥ બાગના મેદાનમાં જવા લાગ્યા, ટેક ધર્યો છે સ્પષ્ટ; હાથી ઘોડાને ઉંટ બાંધ્યા, તે તો પડીયાં દ્રષ્ટ. ॥ ૩૯ ॥ દુરીયોધન કહે જુઓ મામા, મોહન લાગે શાથી; આપણે ઘેર સોધ્યો નવ મળે, આવો ઘોડો કે હાથી. ॥ ૪૦ ॥ આપણા લાયક છે જાનવરો, મોહ ઘણેરો ચડીયો; એવે લગ ભગ જાતાં જાતાં,તંબુ નજરે પડીયો. ॥ ૪૧ ॥ દુરીયોધન કહે જુઓ મામા,હું છું છત્રપતી; પણ જરીઆનનો આવો તંબુ, આપણા ઘરમાં નથી. ॥૪૨॥ એવી એની સાહ્યબી દીઠી, તંબુ કને પરવરીયા; ચારે જણા રથ વીશેથી, મળવાને ઉતરીયા. ॥ ૪૩ ॥ ડેરા તંબુમાં જવા લાગ્યા,આગળ છત્રપતી; ગટારગછના શેવકે રોકયા, તંબુમાં જવાનું નથી. ॥ ૪૪ ॥ શેઠની આગના મળ્યા વીના, ચાલ્યા જાવો ભર્યા છરના; મામો કહે આતો છત્રપતી છે, શેવકે કહ્યું તેના ઘરના. ॥ ૪૫ ॥ એમ કહી ત્યાં ઉભા રાખી એક શેવક મહી જાય; શેઠને કહ્યું મળવા

આવ્યા છે, રાજ્યકુંવર દેખાય. ॥૪૬॥ ગટારગછ કહે આવવા દો, કહી બેઠો આડું જોઇ; છડીદારે કહ્યું છત્રપતિને, હવે જાઓ સહુ કોઇ. ॥૪૭॥ એટલે ચાલ્યા ચારે જણા, ડેહેરા તંબુમાં પેઠા, ભભકો જોઇને ભય ભરેલા, આવકાર વિના બેઠા. ॥૪૮॥ પછી ગટારગછે સામું જોયું, હશી દીધો આવકાર; કહ્યું કે હશો પાંન્ડવમાંના, બોલ્યો અંધ કુંવાર. ॥૪૯॥ ઓરે મામા આતો જુઓ, પાન્ડવ ગામો ગામ; જેને તે એમને સંભારે, મ્હારૂં ન લે કોઇ નામ. ॥૫૦॥ એટલે વેહેપારી પ્રત્યે બોલ્યો, મામો મુખ વચન; પાન્ડવ તો ભીખારી થઇને, ચાલ્યા ગયાછે વન. ॥૫૧॥ અન્નવસ્ત્રના છે ઉધારા, એવી થઇ છે ગતિ; સહુના શિરોમણી છે આતો, દુર્યોધન ભુપતી. ॥૫૨॥ વળણ ॥ નરપતિ છત્રપતિ, આ દુર્યોધનરાય; વલ્લભ વદે વખાણીયો, મામાયે મહીમાય. ॥

—:*:—

કડવું ૨૯ મું. રાગ ઝપડની સામેરી.

ગટારગછ કહે મેહેતા મ્હારા, પડે વહેપારમાં વાંધો; શુકન આપણને મળ્યા માઠા, ઝટપટ ચોપડા બાંધો. ॥ ૧ ॥ આપણે હોંશ ભરેલા આવ્યા, જાણી કુન્તા તન; રાંડીરાંડ મળેલી સામી, નીકળ્યો દુર્યોધન ॥૨॥ ફોગટ ફેરો પડયો આપણે, ચાલો થાઓ તૈયાર; એ આપણો માલ શું લેતો તો, નાદારનો નાદાર. ॥ ૩ ॥ ચમડી તોડે દમડી ને છોડે, જાણું એની કરણી; છે આંધળાનો છોકરો એની, મા આખલાને પરણી. ॥૪॥ મારા હાથીની કિંમત જાણે, વ્રકોદર વાયુ તન; અશ્વની કીમત અરજુન જાણે, વળી નિકુળ રાજન. ॥૫॥ ઉંટની કીંમત રાંગકા જાણે, વળી જાણે સહદેવ; પરિક્ષા વિના પારખશે શું, કંજુસ જીવના એવ. ॥૬॥ વળણ ॥ માટે બાંધી ચોપડા, જઇએ આપણે ઘેર; દુર્યોધન દબાઇ ગયો, ભારે ભભકા ભેર.

—o*o—

કડવું ૩૦ મું રાગ સાખી

વૈશમપાયન એણિપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વિસ્તારો તુજને સંભળાવું; સુરેખા હરણ મહીમાય. ॥૧॥ શકુની મામો એમ બોલ્યો, સાંભળો વાત વ્હેપારી, એક વેળા કામ પાડી જુઓ, ખબર પડશે અમારી. ॥ ૨ ॥ જાનવરમાં કાંઇ નથી જોવાનું, બધી પરીક્ષા અમને; કિંમત કહો વ્યાજબી રીતે, માગ્યું દેઇશું તમને. ॥ ૩ ॥ ગટારગ-

છ કહે મારા હાથા, ગજથી ઉંચા ભરાય; તેની કિંમત એક એક ગ-
જે, પાંચ પાંચ હજાર થાય. ॥૪॥ ઉચ્ચક કીમત અશ્વ ઉંટાની, અક્કે
કે એક અયુત; માગણી તાગણી નહી કરવાની, સમજો ક્ષત્રી સુત.
॥૫॥ દુર્યોધન કહે કબુલ છીએ, ગજ ભરવાનો લાવો; અસત્ય ધર્મ
કાંઇ ન મળે,સાથે જોવાને આવો.॥૬॥તવ ગટોરગછે ગજ દીધો,લીધો
કરણે હાથ; પાવડી ચડી ચાલ્યો માયાવી, મેહેતા મુસદી સાથ. ॥૭॥
ચાલ્યા સેવકને છડીદારો, શેઠની શેવાં માટ દુર્યોધન કહે મારા ક-
રતાં, રાજાના રાજાનો ઠાઠ. ॥૮॥ ચોપડા લૈ લૈ ઉભા ગુમાસ્તા, કરણ
હાથીને ભરે; ચોપડામાં આંકડાં મુકે, ભરતર ચોકસ કરે. ॥૯॥ જાણી
જોઇને કરણ રાજા, ઓછું ભરવા જાય; પણ માયાવી સોળ ગજનો,
હોય તે વીસ ગજ થાય. ॥૧૦॥ એ રીતે એક હજાર હાથી,ભરી ર-
હ્યા સિરદાર, ઉચક કીમત અશ્વ ઉંટાની, ગણતી કરી તેવાર. ॥૧૧॥
દ્વાદશ કોટી થયા રૂપૈયા, હીસાબ મેળવી દીધો; ગટોરગછ કહે લાવો
નાણાં, આંકડો નિસ્ચે કીધો. ॥ ૧૨ ॥ દુર્યોધન કહે ઓરે વ્હેપારી,
કોણ તમારૂં ગામ; કીયો દેશને કયાંના રહેનારા, લખાવો તમારૂં નામ
॥ ૧૩ ॥ હુંડી કરીને મોકલી દેશું, અમે તમારે ઘેર; ગટોરગછ રક્ત
લોચન કરી, બોલ્યો બહુ ક્રોધભેર. ॥૧૪॥ ઉધારાનો નથી ધંધો, હા-
લ નાણાં ગણી આપો, દુષ્ટ કહે પરદેશમાં છીયે,વિવેકથી માપ માપો.
॥૧૫॥ જાને આવ્યા કયાં નાણાં લાવ્યા, તે કરતાં લખી દૈયે; ગટોરગછ
કહે અમે શું કરીએ,રોકડ ગણી લૈએ.॥૧૬॥ દુર્યોધન કહે રોકડાનથી,
રાખો ભરોંસો અમારો;અધીર રહેતી હોય તો રે'વા દો,આ રહ્યો માલ
તમારો ॥૧૭॥ ગટોરગછ કહે નાણાં નતાં તો, શીદ કર્યો વેહેપાર; ચો-
પડા અમારા બગડાવ્યા,દીધી તસ્દી અપાર. ॥૧૮॥ શું જુઓ છો શે-
વક મ્હારા, કરો કારમો કેર; અવળા બાંધી ઉચા ટાંગી, મારી નાંખો
ઠેર. ॥૧૯॥ એટલે એના સેવક કોપ્યા, અવળા બાંધી દીધા; ઉઘાડી
તરવારે પેરા મુકયા;નજર કેદી કીધી.॥૨૦॥ દુર્યોધન કહે ઓરે મામા,
દ્વારિકાં વિશે જાઓ; ગ્રહસ્થોને ઘેર ખત ખાતા, લખીને નાણાં લાવો
॥૨૧॥ તવ મામાએ અરજ કીધી, એકને છોડો સાર; નાણાં તમારાં
લાવી દૈયે, નહિ લાગે કંઇ વાર. ॥ ૨૨ ॥ ગટોરગછ કહે એકને
છોડો, તવ આવ્યો છડીદાર; ચારમાંથી છુટવું છે કોને,એમ કર્યો ઉ-
ચ્ચાર. ॥૨૩॥ મામો કહે મુજને છુટવા દો, નાણાં લેઇ ઝટ આવું; ત

વ છોડાવ્યો શકુનીને, મામો કહે હું જાઉં. ॥૨૪॥ જો કોઇ નાણાં ધીરે છે તો,પાછો આવું છું આ ઠામ;ધીરનારૂં કોઇ નહી મળે તો,મારેતારે રામરામ॥૨૫॥એમ કહીને મામો નાઠો,ગયો દ્વારીકાગામ;મોહોમાગ્યાં વ્યાજ કબુલ કરી; ખત લખી લીધાદામ. ॥૨૬॥ રથ ભરાવી લાવ્યો ને આવ્યો; કહ્યું શોદાગર ધ્યોને; રાજા ધીરાજને કેદ કર્યા છે, હવેતો છોડીદોને. ॥ ૨૭ ॥ ગટોરગછે ગણી લીધાં,નાણાં તેણીવાર; બાંધેલાને છોડી મુકયા, કહ્યું ખરો વેહેવાર. ॥ ૨૮ ॥ હવે ઉધારે માલ ધીરીશું, માલ સુખે લેઇ જાઓ; ત્રણે હજાર માવત તમે, ગામમાં માલ મુકી આવો. ॥ ૨૯ ॥ દુર્યોધન દુસ્યાસન શકુની, ચોથો કરણુરાય; રથમાં બેશી આગળ ચાલ્યા, પુઠે જાનવર જાય. ॥ ૩૦ ॥ ગામમાં આવ્યા વાહન લાવ્યા, બંધાવ્યાં જાનીવાસે, માયાવી સવકો પશુ સોંપીને, ગયા ગટોરગછ પાસે. ॥૩૧॥ બળદેવજીને ખબર પોહોંચી, પાશે બેઠા દીનાનાથ; બળદેવજીયે પ્રભુના સામો, મુછે નાંખ્યો હાથ. ॥ ૩૨ ॥ જો ભાઇ વેહેવાઇ નાદાર મહારો. અદેખાઇથી તું બોલે; પણ જો બધા જાનવર લાવ્યા. કોણ છે એની તોલે. ॥ ૩૦ ॥ પ્રભુ કહે ભાઇ મોટા તે મોટા, વાત એની નવ થાય; દીવસ કરતાં રાતે શોભા, મર્મે વદ્યા જદુરાય. ॥૩૪॥ એવામાં તો રાત પડીને, વીતી ગઇ ઘડી ચાર; લોકોયે કરી તૈયારી સુવાની, દેવાયાં નગ્રનાં દ્વાર. ॥ ૩૫ ॥ ગટોરગછે માયા સંકેલી, પાંચસેં દૈત્ય બનાવ્યા; પાંચસેંના ટોપલા કરીને, નાણાં ભરી ઉપડાવ્યાં.॥૩૬॥અસુર તેડી ભોંયરે આવ્યો,ભાઇએ આવકાર દીધો; એક ખુણે ટોપલા ઠાલવીને, નાણાંનો ઢગ કીધો. ॥ ૩૭ ॥ અભિમન્યુ કહે કયાંથી આ લાવ્યા, ખુટાડે ન જાય ખુટયો, ગટોરગછ કહે વીરા મ્હારા, દુષ્ટ કાકાને લુંટયો. ॥ ૩૮ ॥ એમ કહી બેઉ બંધુ બેઠા, ભેળું કર્યું ભોજન; એવે સમે મધ્ય રાત્રી ગઇને,બોલ્યો ભીમનો તન.॥૩૯॥ ઓ વિર હવે જાઉં છું હું તો, દુઃખ દેવા મુજ જાતે;તમે તમારે નિર્ભય રેહેજો, આવીશ હું કાલ રાતે. ॥૪૦॥ અભિમન્યુ કહે નિત્યાન જાઓ. તેતો નહી ઠીક ધારો; ગટોરગછ કહે આજનો દહાડો, છે કાકીયોનો વારો. ॥૪૧॥ એમ કહીને નીકળીયો એ, ગયો બાગની બહાર; કેસ છોડીને ધુણવા બેઠો, હેડંબા કુમાર. ॥૪૨॥ એટલે એની માયા હાલી, બહુજ ચડી ચોટ;ગામમાં હાથી ઘોડા ઉંટ બાંધ્યાં,તે ભોંય પડી આળોટે. ॥ ૮૨ ॥ ઉંટ બરાડે હાથી ત્રાડે, અશ્વ પછાડે કૌચરણ;

સરવે જાગ્યા જોવા લાગ્યા, જાણ્યુ કે પામશે મરણ. ૫૪૩૫ અરેરે કોઈ ઉપાય કરો, પાડે છે પોકે પોક;થયો ઉતપાત ને હોકારા,જાગ્યું ગામનું લોક. ૫૪૪૫ ગોવીંદજી તવ હસવા લાગ્યા, ચાલો તતપર થૈયે; શું છે બળદેવના વેહેવાઇને, તમાશો જોવા જૈએ. ૫૪૫૫ એમ કહીને જોવા આવ્યા, માયાવીએ ખેલ કીધા; ગટોરગછે જાનવરોના જીવજ ખેંચી લીધા. ૫૪૬૫ શરીર સહિત માયાવીને, લોપ એણે નવ કીધા; બરોબર ચોખાં કરીને, ખોખાં રહેવાં દીધાં. ૫૪૭૫ ત્રણશહસ્ત્ર જાનવર મુઆં, પાપીને પ્રગટયો શોક; અરેરે મારૂં ઘર બેઠું, કહીને મુકી પોક. ૫ ૪૮ ૫ મામાયે તવ ગોદો માર્યો, કીમ્મત આપણી થાશે; કહેસે કે આટલામાં રડે છે, નિર નહી હોય પાસે. ૫ ૪૯ ૫ એમ કહીને છાનો રાખ્યો, બળદેવજીયે દિઠું;દુરીયોધન કહે વેવાઇ લાવો, પશુને દાટવા મીઠું,૫૫૦૫ પ્રભુ કહે જોઇએ તે આપો,ઓરે બળદેવ ભ્રાત; હળધારિ કહે તુ જા અહીંથી,મુકય મશ્કરીની વાત.૫૫૧૫ એમ કહીને મીઠું દીધું, ખાહા ગોડાવ્યા ઘણા; મીઠું નાંખીને નાંખવા માંડયા, ખોખાં પશુ તણાં૫૫૨૫ ખાડામાં નાંખેને લોપ થાયે. એ કામ માયાનું કહાવ્યું;હર પ્રકારે નુકશાને કીધું,મીઠું પણ બગડાવ્યું૫૫૩૫પછી સહુસહુનેસ્થળ ગયા, કૈરવ જાનીવાસે; દુર્યોધન બહુ રડવા લાગ્યો, રાણીજી આવ્યાં પાસે. ૫૫૪૫ આવા ઉંધા વ્હેપાર કરજો, ઠપકો દીધો અપાર; પછી સૌ મનવાળી સુતાં.શું કર્યું ભીમ કુમાર. ૫૫૫૫ જાણ્યું કે લુંટવી કાકીયોને, જો એક કરૂં વ્હેપાર; તો વ્હેમ ખાઇ કોઇ નહીં આવે, રચું જુદો પ્રકાર. ૫ ૫૬ ૫ વળણ ૫ જુદો પ્રકાર રચના કરૂં, એમ સમજ્યો બળવાન; કહે વલ્લભ રચના કરિ, ઓળબંધ બહુ દુકાન. ૫

——(:*:)——

કડવુ ૨૩ મું રાગ સવૈયાનો.

વૈશમપાયન એણીપેર બોલ્યા, સુણજનમેજેરાય,વિસ્તારી તુજને સંભળાવું સુરેખા હરણ મહિમાય ૫ ૧ ૫ દરવાજાથી બેબાજુએ, લાંબી બે ઓળો કીધી;જુજવી જાતના તંબુ તાણી,દુકાનો બનાવી દીધી. ૫૨૫ જુજવી જાતના કર્યા વ્હેપારિ, જુદા જુદા વ્હેપાર; મનુશ જુદી જુદી જાતી, મેહેનતુને માગનાર. ૫ ૩ ૫ કોઈ વેહેપારી કોઇ ભીખારી,બનાવ્યા ભીમને તંન;પુરણ કહેતાં પાર ન આવે,થોડું કરૂં વરણન

॥ ૪ ॥ વૈદ પુરાણી બ્રાહ્મણ ભૈડા, ભાટેલાને જોશી; વીચારથી સારથી-યા મેહેતા, ફરતા લેખણુ ખોશી. ॥ ૫ ॥ કાયત મુસદ્દીને ઝવેરી, સોની ચોકશી જડીઆ; ચીતણીયાને શેઠ પટેલીયા, સલાટ સુથાર કડીઆ. ॥ ૬ ॥ ગાંધી નેસ્તીને તંબોળી, પાટીદારને વાણિયા;સરૈઆને સાળવી પટવા; ચપડીયાને તાર્ણીયા. ॥૭॥ ખમાર ખાતરી શાવક શણુવી, સુ-ખડીયા મેવાવાળા; દક્ષણી દુબળાને મરેઠા,કાબુલી સીદ્દી કાળા.॥૮॥ કુંભાર લુહારને કંસારા; રજપુત ગરાસીયા કોળી;ઘાંચી મોચી માળી દરજી, કંદોઇને પંચોળી. ॥૯॥ કાઠી લોકને ગોલા ધોબી, છીંપાને ગ-ળીઆરા; કણબી કાછીયાને મારવાડી, ચુડઘરને બંધારા. ॥૧૦॥ મા-હુ મલને મશ્કરા છે, ડોશી વાણીયા ઘાટીયા; પસ્તાગીયાને દલાલઘાં-ચજા, વિંટનાર ને ભાટીયા ॥૧૧॥ ખાલ પાખરવાનને ખરાદી,કાસદને વણઝારા; રાવળીયાને ભોઇ ભીલડા, ડભગરને હલકારા. ॥૧૨॥ દુધા-રા તલંગી વાડીયા, ગાડીવાન વેહેલવાન;દરવાન સરવાનને ભરનારા, મસ્તાનને પેહેલવાન. ॥૧૩॥ રંગારા ચીતારા વિંધારા,પખાલીતુનના રા; ચોધરીને દાતણીઆ વાઘરી, સાદડીયા ચુનારા. ॥ ૧૪॥ આશેદાર ચરવેદાર વ્હોરા, પીડારને તારકશો; પીંજારા ઇંગ્રેજ ફીરંગી, મુગલને પારશી. ॥૧૫॥ ચોરચડીયાને જુગારી, મુસલમાન ભઠીઆરા; આરબ હબશી બાહાર વાશીયા, ઢીંમરને ચમારા.॥ ૧૬ ॥ બાજીગરને બજા-ણીયા છે, ભાંડ ભાટ ભવૈયા;નટવા નાચણીયાને વાદી,ગાંધર્વને ગવૈયા. ॥૧૭॥ ફાતડા હિજડા ગુણકા દૈયણ, સેવડાને ઝલાલી;ઝંડાફકીર જોગી મેવંડા,જતીને હલાલી.॥૧૮॥ભાવસાર ભરવાડને ભાડભુંજા,બુકસેલર લેખડીયા; હકીમ દાકતર મેમણ સુમના,તાઇ ઘડવી ચોવડીયા. ॥૧૯॥ વાંસફોડા સારસ્વત ખોજા, કાપડીને ખલાસી;ક્ષત્રી બ્રહ્મક્ષત્રીને નાગડા બહુરૂપીમધવાશી.॥૨૦॥વકીલ કાપડીને છાપનીયા,કઠીઆરાકુંદીગરા, વળતણીયાને વળાવીયાછે, નાણાવટી તો નરા. ॥૨૧॥ પર્મ હંશ અને ઉદાસી,સંન્યાસીને ત્યાગી; બ્રહ્મચારી ભગવતને ગોસાંઇ, તપેસ્વરીને વૈરાગી.॥ ૨૨ ॥ મુની કાનફટાને પવાઇ, તેલીને બહુ ખાખી; વીશેષ વીસ્તાર જો કરીયે તો, વખત વિતે આખી. ॥ ૨૩ ॥ વળણ; ॥ બહુ કોમ્રા વેપેપારીયો, સરવે જુજવિ જાત; વદે વલ્લભ રચના રચી, પછી થયો પરભાત.

કડવુ ૨૮ મું રાગ ધન્યાસરી.

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણજનમેજેરાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું; સુરેખા હરણ મહીમાય ॥ ૧ ॥ વાહાણું વાહ્યું દરવાજા ઉઘડીયા, હોકારો ગામમાં પેઠો. ગટોરગછ એક દુકાનમાંડી,સણગારવેચવા બેઠો, ॥ ૨ ॥ સોળ સોળ સણગાર ચીણ્યા ચોળી,ચીર અતી એ મુલ્ય; એક એક નારીનાં ખીંટીયે ખીંટીયે, ભેરવીયાં નહીં ભુલ્ય.॥૩॥ મોટો વેપારી પોતે બનીયો;વેચે વસ્ત્ર શણગાર; દ્વારીકાં વીશેવાત ચાલી, ઉપમા અપરમ પાર. ॥૪॥ છત્રપતીનું નામ સુણી, પરદેશી લોક આવ્યા, દરવાજા બહાર બજાર કીધું, માલ ઘણેરો લાવ્યા. ॥પ॥ અંતરયામીનું નથી અજાણ્યું, ભાણેજ પરછે દયા. કૌરવની નારીનોઘાટ ઘડવા,પોતાના મેહેલમાં ગયાં ॥૬॥ એકસોને આઠ પટરાણીને, બોલાવિ પોતાની પાસે; કહયું કે તમે પેહેરી ઓઢીને,જાઓ જાનીવાસે॥૭॥ કૌરવ કેરી કામનિયોને, ફોગટની ફુલાવો;બાહારનું બજાર જોવા માટે, તેઓને તેડી જાઓ. ॥૮॥ હોરાવજો કાંઇ એમની પાસે, તમારે કાંઇ ન લેવું; બહારની ચીજ જે લાવશે તેને, હું પેસાવા નહીં દેઉં ॥૯॥ એવિ પ્રભુએ આજ્ઞા આપી, પહેર્યું ઓઢયું સહુ નાર; આવી સ્ત્રીઓને જાનીવાસે, સહુએ દીધો આવકાર. ॥ ૧૦ ॥ દુરયોધનની ભાનુમતીએ, બોલાવ્યાં હેત આણી;રૂક્ષમણીને જોડે બેસાડયાં, પછી વદીમુખ વાણી ॥ ૧૧ ॥ કેમ આવ્યાં પ્રભુની પ્રટરાણી, રૂક્ષમણી તવ બોલેઃ જગતમાં ભામની ભાગ્યશાળી, નથી કોઇ તમ તોલે. ॥૧૨॥ છેશ્રનવંતા ધણી તમતણા, નામ સુણી લોક આવ્યા; દેશ દેશાન્તરના વેહેપારી, વેચવાને માલ લાવ્યા. ॥૧૩॥ નગ્રની બારણે બજાર થયું, મંડાઇ બહુ દકાન;તે જોવાને જવા સારૂં, આવ્યા થઇ સાવધાન. ॥ ૧૪ ॥ સાંભળીને ભાનુમતી ફુલી, આજ તમે વાત જાણી; મારા ધણીના નામ પ્રમાણે,નથી બરોબર મંડાણી. ॥ ૧૫ ॥ એમની પુઠે મનુશ મેદની, ખરે ખરી ખંડાય; સ્રષ્ટીમાં મ્હારા ધણીને નામે, જયાં જાય ત્યાં મંડાય. ॥ ૧૬ ॥ અમ તોલે કોણ ગ્રહસ્થ છે જગમાં,પૈસાનો નાવે પાર;અટવાય લક્ષમી ચરણ તળે, ગણીયે નહી લગાર. ॥ ૧૭ ॥ છત્રપતી નથી ભાગ્યશાળી, હું આવી એમને ઘેર, મારે પગલે હસ્તીના પુરમાં, થૈ છે લીલા લહેર. ॥ ૧૮ ॥ સૌ સુદરીને સતભામાજી, સાંભળી સમજ્યાં એ-

મ; કરમજાદી કેહેવરાવવાનો, પુરણ એમનો પ્રેમ. ॥ ૧૯ ॥ પછી રૂક્ષમણી એમ બોલ્યાં; ઉઠો તતપર થઇયે; તમારા કંથની આજ્ઞા માગો, બજાર જોવા જઇયે. ॥ ૨૦ ભાણુમતી કહે ચાલો વેવાણ્યો, શું આજ્ઞા દે પતી; ધણીને પુછવાનો ધારો, અમારા ઘરમાં નથી. ॥૨૧॥ શું કાંઇ દાબેલ છીએ ધણીનાં,શું ધણીની ઓશીઆળ;અમોને એ આવિને પુછે, બહાર જતાં ભુપાળ.॥૨૨॥મને પુછ્યાવણ પાણી ના પીયે, વશમાં રહે રાત દહાડી; પુછયા વીના કાંઇ કામ કરેતો, હું નાંખુ ધુળ કાહાડી ॥ ૨૩ ॥ રૂક્ષમણી કહે વારૂ બાઇ,છત્રપતી ભલા સાંખે; અમારા પ્રભુને પુછીયે નહીતો, ચામડી કહાડી નાંખે. ॥ ૨૪ ॥ ભાનુમતિ કહે તમે ડરેલાં, શું કરી નાંખે ગોપાળ; મુજ પતી ટુંકારો કરેતો,દેઉં બેમણનીગાળ.॥૨૫॥પ્રભુનીનારીયોએગાંઠવાળી,શુંબોલે મ્હોટાની ગોરિ;પતીને તુછય જેવો કરી કાહાડે, એજ કપુતની છોરિ॥૨૬॥રૂક્ષમણી કહે ભાગ્યશાળીછો,ઘરમાં ચલણ ચાલે; રાણી કહે પુછો મામીજીને, પતિથી પત્ર ન હાલે.॥૨૭॥ એમ કહીને વસ્ત્ર પેહેર્યાં,કૌરવની સહુ નાર;સણગાર સજી એકસોને છ નીકળી મુકામ બ્હાર. ॥ ૨૮ ॥ છ કારભારીની છ નારી; સોભાઇની સો સાથે; પ્રભુની પટરાણી રૂક્ષમણી, બાજ્યાં રાણીને હાથે. ॥ ૨૯ ॥ વાતો કરતી સરવે ચાલી, નીકળી નગ્રની બાહાર; ત્યાં તો ઝળહળ શોભી રહયું છે,નવું થએલું બજાર. ॥૩૦॥ભાનુમતિ ફુલીને બોલી, જુઓ પ્રભુની રાણી; દુકાનો મારા નાથના, નામની, જુઓ કેવો મંડાણી. ॥ ૩૧ ॥ રૂક્ષમણી કહે તમારા ધણીના, નામની મંડાઇ સારિ, શંખણી રાણી સમજે ન કાંઇ, ફુલણીયણ અહંકારી. ॥૩૨॥ બજાર બધું જોતાં ચાલ્યાં, ગયાં ગટોરગછ પાસે; વસ્ત્રને સુંદીર સણગાર દીઠા, માયાવીને અવાસે. ॥૩૩॥ રૂક્ષમણી કહે ભાનુમતીજી,તમ લાયક સણગારો; તેવાંજ વસ્ત્ર લાવ્યા વેહેપારિ, મોહ્યો જીવ અમારો.॥૩૪॥એટલે આગળ થૈ ભાનુમતિ, ગટોરગછને પુછે; એક એકનારીનાં સણગાર વસ્ત્ર, તેની કીમ્મત શું છે. ॥૩૫॥ જુદી ભાશા ગટોરગછ બોલ્યો, દુર હમારો દેશ; ત્યાંની નારિયો બહુ ઇછેછે, આ દેશનો પેહેરવેશ. ॥૩૬॥માટે મુલ કરવાનું નથી, લેવું હોયતો આવો;તમારાં ઉતારિ અહિં મુકો, અમારાં પેરિ જાઓ. ॥૩૭॥ ભાનુમતી કહેરૂક્ષમણીજી, વેહેપારિ આંધળા જેવો; આપણા કરતાં ઉંચા સોનાનો, ભારે દાગાનો કેવો॥૩૮॥મોતીનો માલ છે બહુ ભારે;હાવો કયાંથી મળે જોગ;

સતભામા કહે ઉધાડો નફો, ભુલે તેના ભોગ, ॥ ૩૯ ॥ ભાનુમતી કહે તમોને અમો, સરવે બદલી લૈયે; પ્રભુની પ્રેમદા એવું બોલી,બદ લીને ક્યાં જૈયે. ॥૪૦॥ અમારા ઘરમાં ધણી છે નબળો, અણ સમજુ ભગવાનઃ કુમત આલે જરા ન સમજે, નફો કે નુકશાન. ॥૪૧॥ ભાનુ મતી કહે ભોગ ભવીશના, કહી કૌરવની પેઠી;વસ્ત્રાભુશણ બદલવાને, દુકાનમાં જઇ બેઠી. ॥૪૨॥ ગટોરગછ કહે બધું બદલજો, મુજ મનમાં રે છે વેમ; ભાનુમતી કહે નથી ગાંડાં, અમે ભુલીશું કેમ. ॥૪૩॥ એમ કહીને બદલી લીધાં,પટકુળને સણગાર;વાલની વીંટી ધરાધરી બદલી, નીકળી સરવે નાર. ॥૪૪॥ ભાનુમતી કહે જાંબુવંતીજી, હવે દેખાઉં-છું કેવી; સતભામા કહે શું પુછોછો, થૈ છબી લક્ષ્મી જેવી. ॥૪૫॥ ચાલ્યાં એવી વાતો કરતાં, ગામમાં આનંદ ભેર; કૃષ્ણ પ્રભુની કામની ચોતે, ગઇ પોતાને ઘેર. ॥ ૪૬॥ પુછયા પ્રભુએ સૌ પ્રેમદાને, બજારના સમાચાર; સતભામા કહે બદલો કીધો, વસ્ત્ર અને સણગાર. ॥૪૭॥એમ કહિને એતો રહ્યાં, પેલી સહુ જાની વાસે; સ્વામીયોને લાભ બતાવ-વાને, આવી દુર્યોધન પાસે. ॥ ૪૮ ॥ છત્રપતી કહે ભાનુમતીજી, મને પડયો એક વેમ; ઇંદ્રાણી સરખું રૂપ તમારૂં,આજ થયું છે કેમ. ॥૪૯॥ ભાનુમતિ કહે તપાશી જુઓ, અમારા શણગાર; તમારા જેવા અમે ન કરિયે, ઉંધા ઉંધા વેહેપાર. ॥૫૦॥ હાથી ઘોડા જૈ હોરી આવ્યા, શો લાભ લીધો લાવી; જુઓ અમે એક વેહેપારીને, કેવી છેતરી આવી. ॥ ૫૧ ॥ દુર્યોધન કહે જુઓ મામા, બહુ પાકી ભાનુમતી; મામો કહે તારી મામી, તે પણ કાચી નથી. ॥૫૨॥ નારીયોનાં એમ વખાણ કીધાં, સ્થળે ગઇ સ્ત્રી જન; એવે સમે પોહોર રાત્રી વિતિ, સરવે કર્યું શયન.॥૫૩॥ નગ્રના દરવાજા બંધ થયા, માયાવીએ માયા મેલી; બજાર બધું લોપ કીધું, લીધું બધું સંકેલી. ॥૫૪॥ પછી બસે દૈત્ય બનાવિ, શોના ટોપલા કરીયા; નારીયોના ધુતી લીધેલા, દાગીના તેમાં ભરીયા. ॥૫૫॥ સો દૈત્યને માંથે ઉંચકાવી, ભોંયરામાં સીધાર્યા;નાણાંના ખુણા સામો ખુણો, તેમાં ઢગલો માર્યો. ॥ ૫૬ ॥ અભીમન્યુ હસવા લાગ્યો, આ પુંજી ન જાય ખુટી,ગટોરગછ કહે વીરા મ્હારા,સૌ કાકીયોને લુટી. ॥૫૭॥ એમ કહીને ભોજન ભેળાં, કીધાં બન્ને ભ્રાત; હશીહશીને વાતો કીધિ, એવે ગઇ મધરાત. ॥ ૫૮ ॥ ગટોરગછ કહે વિરા મ્હારા, બેઘડી બારણે જાઉં; આજે રાત્રી નથી રેહેવાનો, કાકીયો કુદાવિ આ-

ણું. ॥ ૫૯ ॥ એમ કહિને બ્હાર નીકળીયો, માયાવી જુલમી જાગ્યો; મુસ્તકના કેશ છુટા મુકી, પોતે ધુણવા લાગ્યો. ॥ વળણ ॥ લાગ્યો મેદાનમાં ધુણવા, કર્યો માયાવી કોપ; કહે વલ્લભ અબળા તણાં, વસ્ત્રો કીધાં લોપ.

કડવું ૩૩ મું ॥ રાગ સાખી. ॥

વૈશમપાયન એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, સુરેખા હરણ મહીમાય. ॥૧॥ ચીર ચણીયા ચોળી લોપ કરી, શણગાર રેહેવા દીધા;માયાવી રચના રચીને, ભયંકર જંતુ કીધા. ॥૨॥ ચીતાકોની ચાકરણો બનાવી,પુરણ મેળવ્યાં પાપ,કલ્લાંનાકાળા નાગ બનાવ્યા, સાંકળાના કર્યા સાપ. ॥૩॥ દામણીના થયા કાનખજુરા શરિર ઉપર ફરતા; મોતીના મંકોડા થઇને, ચટ ચટ ચટકા ભરતા.॥ ૪ ॥ વાળીના વીંછુ પાંદડીના વંદા, ઝીણાં મોતીની કીડી, ચુડીયોની થઈ ચંદન ઘોયો, સૌ પ્રેમદાને પીડી. ॥૫॥ કાળીગાંઠીની કાળીનાગેણો તુસીની તનસો કાળી;સળવળાટ સરીરે થયો, જાન જાગી ભય ભાળી. ॥ ૬ ॥ વસ્ત્ર શરીરે ન મળે કોને, પુરણ પડીઓ શોક;ભયંકર જંતુ દેખીને,પાડે પોકા પોક.॥૭॥ નગ્રતણું લોક જાગી ઉઠયું,ઉઠયા બ્રા અવીનાસ;ચાલોરે લોકો જૈયે જોવા, કરીયે કાંઇ તપાસ. ॥૮॥ તવ સરવે લોક જોવા આવ્યું, આવ્યા અંધના સુત,શું થયું છે બાહારથી પુછે, શું મહી ભરાયું ભુત.॥૯॥ આડા અવળા વાંકા ચુંકા, ચરણે વીંટાયા સાપ: ત્રાસે નાસે ખંખેરી નાંખે, મોઢે પોકારે બાપ. ॥ ૧૦ ॥ ઉચી નીચી અબળા કુદે, દુઃખ દશા થઇ કેવી; સુતરનો તાર પાસે ન મળે, સૌ માથે જણિ એવી. ॥૧૧॥ બહારથી બહુ બુમો પાડે છે,છત્રપતી રાજન; દ્વાર ઉઘેડો દ્વાર ઉઘેડો, શું થયું છે વીઘન. ॥ ૧૨ ॥ તો પણ કોઇ ઉત્તર નદે; પુરણ દુખમાં પડીયો: છુટે કેશે કુદે સઘળી, જેમ જાણે ભુતડીયો. ॥ ૧૩ ॥ ચાર ઘડી કુદાવી મારી, એવો કારમો કોપ; ધુણતો બંધ રહીને જંતુ, સર્વ કરિ દીધા લોપ. ॥૧૪॥ એટલે વળી ધિરજ મનમાં, શરમમાં સહુ પેઠી; ટોળે ટોળાં ભેગાં થઇને, ખુણે ખુણે બેઠી. ॥ ૧૫ ॥ એક નારીયે અદબોલે દ્વારે, કહ્યું કે કષ્ટી કાપો; સુત્ર તાર નથી અમ પાસે, વસ્ત્રો અમને આપો, ॥ ૧૬ ॥ પુરૂશોની પાસે ધોળાં વસ્ત્રો દિધાં તેણી વાર; ધોળાં તો ધોળાં પેહેરીને, બેઠી સરવે નાર; ॥ ૧૭ ॥

પછી બારણાં ઉઘેડાં નાંખ્યાં, પેઠા પુરૂશો તમામ; બળદેવ આવ્યા કશ્ણુ આવ્યા, આવ્યું આખું ગામ ॥૧૮॥ સૌ સૌની નારીને પુછે, આ ખેલે કોણે બનાવ્યો; ચુડો ન મળે ધોળાં વસ્ત્રો, જાણે રંડાપો આવ્યો ॥૧૯॥ જોઇ જોઇને સર્વ હસે છે, મસ્કરી કરે ગોપાળ, રંડાપો રૂડો શોભ્યો પણ, માથા ઉપર વાળ. ॥ ૨૦ ॥ બળદેવજી કળકળવા લાગ્યા, આશુ તુજને ઝેર; કેમ કરેછે મસ્કરીયો તુ, જા ભાઇ તારે ઘેર. ॥૨૧॥ પ્રભુ કહે જોઇશું તમાસો, જગતને વેહેવારે; તમાસાનું ન હોય તેડું, રોજ જગાડી મારે. ॥૨૨॥ છત્રપતી તો પુછવા લાગ્યો, ભાનુમતીને એમ; કયાં ગયાં આભુશણ વસ્ત્રો, કુદવાં લાગ્યાં કેમ. ॥૨૩॥ ભાનુમાતી કહે ભરથાર મ્હારા, વાંકો દીવસ થયો; વસ્ત્ર આભુશણ બદલાવીને, વેહેપારી છેતરી ગયો. ॥૨૪॥ દુર્યોધન કહે બહુ ડાપણુમાં, થયો નફાનો પ્રેમ; રાણી કહે કાલે જાનવર લાવો, છેતરાયા તમે કેમ. ॥૨૫॥ કોઇ ને છાકોટા નવ કરસો, અમે તો અહીં નહી રહીયે; પરણાવો પુત્ર તમે તમારે; અમે અમારે જઇએ. ॥૨૬॥ દુર્યોધન કહે શું કહયું છે તે, આ વડી કરો રીસ; જવાનું તો નામ ન દેતિ, તુજ ખોળે મુજ શીશ. ॥૨૭॥ એટલે પાછું કહયું રાણીયે; શું કહું નફ્ટ તમને; રાખવાં હોય તો વસ્ત્રા ભુશણ, કૈથી લાવી દો અમને ॥ ૨૮ ॥ દુર્યોધને કહયું પ્રભુને, વેળા અમારી માપો, ઘેર જઇ પોચાડી દેઇશું, નારીના પોશાક આપો. ॥૨૯॥ બળદેવજી કહે આપો વિરા, કહયું માન્યુ મોરાર; આપ્યાં એકસો છ નારીનાં વસ્ત્ર અને શણગાર. ॥ ૩૦ ॥ પછી સૌ સાને સ્થળ ગયાં, ગયો હેડંબા તન; ભોયરા વીશે અભીમન્યુની, જોડે કર્યું સયન. ॥ ૩૧ ॥ રાત્રી વિતી વ્હાણું વાયું, ઉઠયો ભીમનો સુત; ઓ ભાઇ ગામમાં જૈને આવુ છું, કરી આવું કાંઇ તુત, ॥૩૨॥ એમ કહી બ્હાર નીકળીયો, દુષ્ટને દમવા રાજી; પચીસ દૈત્ય કરી, તેની બનાવી શાક ભાજી. ॥ ૩૩ ॥ ગાંસડો બાંધિ માંથે લીધો, પોતે કાછીયો થયો; દ્વારીકા ગામના બજાર વિશે, વેચવા માટે ગયો ॥૩૪॥ સારાં શાક જેઇને લોકો, ભાવજ પુછવા આવે; તવ માયાવી બજાર કરતાં, બમણું મુલ બતાવે. ॥૩૫॥ તેથી તેનું કોઇ ન લેતું, એવે આવ્યા ગીરધારી જાનૈયા માટે હરનીશ લાવે, શાક સામાન મોરારિ॥૩૬॥ તેમણે દીઠો ગટોરઅછને, પ્રભુ જઇ તવ પુછે; સાચા કાછીયા સાચુ કેહેજે, આ શાકનો ભાવ શું છે. ॥૩૭ માયાવી કહે ભાવજ શાનો, લેઇ જાઓ મહારાજ;

સત્ય વાદીને ખવરાવશોમાં, લેજો લંપટની લાજ।।૩૮।। એમ કહીને આ પી દીધું પોતે થયો વિદાય; સાથે સારાં શાક બીજા લીધાં, ઘેર ગયા જદુરાય. ।।૩૯।। કદી નહીં ને તે દીન પ્રભુ, પેઠા રસોઇ કરવા,માયાવી શાક જુદાં કીધાં, પાપી તણાં પેટ ભરવા,।।૪૦।।સ્રષ્ટીનો સ્વાદ ખેંચી મહીં મુકયો, જાનૈયા જમવા આવ્યા; બાજઠ ઢાળી બીરાજ્યા સરવે, પ્રભુ પીરસણું લાવ્યા, ।।૪૧।। સત્યવાદીને પીરસ્યું સાચું, શોભાઇને માયાવી; છ કારભારી સહીતને તે, નવીન સામગ્રી ભાવી. ।। ૪૨ ।। બાકી બીજાને પીરસ્યું સાચું, જમવાની આજ્ઞા દીધી; ચાખી જોતામાં અતી સ્વાદ લાગ્યો, કૃષ્ણે કારીગરિ કીધી. ।।૪૩।। કૈરવે કહયું લૈજાઓ પાછાં, પાંચવાની પક્વાન; બીજું ત્રીજુ કાંઇ ખાવું નથી, શાક મુકો ભગવાન ।।૪૪।। પ્રભુ કહે જોઇએ જેટલું, તેટલું માગી લેજો; દુર્યોધન કહે શાક તમારૂં, સઘળું મુકી દેજો. ।। ૪૫ ।। સ્વાદજ લાગે તેમજ માગે, મુકેછે ભગવાન; અવિવેકી શાક આરોગે. અંધ તણા સંતાન. ।।૪૬।। જમતા જમતા વીખાણ કરે, આજ સુંદીર રસોઇ; ઓ બળદેવ બલીહારી જૈયે, ચાતુર રાંધનાર કોઇ. ।।૪૭।। બળદેવ કહે કૃષ્ણ અમારા, રાંધ્યું સરમે લેવાઇ; કૃષ્ણ કહે કોનુ કરવું તું, અમારા પણ વેવાઇ.।।૪૮।। દુ- ર્યોધન કહે ઓરે મામા, સારી રસોઇ કરે શામ; આપણા ઘરમાં રાંધવા જોઇએ, કૃષ્ણ સરીખો ગુલામ. ।।૪૯।। અજ્ઞાની જીવ દુષ્ટ મતીનો, બો- લે ફાવે તેમ; માયાવી શાક ઘણું ખાધુ; ગળા લગી આવ્યું એમ.।।૫૦।। પછા સરવે જમી ઉઠયા, બળદેવે મુખવાસ આલ્યા; રસોઇનાં વખાણ કરતા, જાનિવાસે ચાલ્યા. ।।૫૧।।એવામાં તો રાત્રી પડી, વિતી ગયો દન; દરવાજા નગ્રના બંધ થયા, સરવે કર્યું શયન ।૫૨।। ।। વલણ ।। એવે મધ્ય રાત્રી થઇ, ઉઠયો ભીમ કુમાર; વ્યાસ વલ્લભ એમ ઓચ ચરે, નાકળ્યો ભોંયરા બ્હાર. ।।

કડવું ૩૪ મું. રાગ. અહોરાયજીનો.

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા;શુણજન મેજે રાય, વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, સુરેખાહરણ મહિમાય, અહોરાયજી સુણાંયે. ।। ૧ ।। ગટોર છ મેદાનમાં બેઠો, છુટા મેલ્યા કેશ; એટલે એની માયા ઉપડી, પુરણ કર્યો પરવેશ. અ૦ ।।૨।। માયાવીની માયા જબરી, હલાવી હલાય; શાક જમી સુતા છે તેના, પેટમાં ઘુડઘુડ થાય. અ. ।।૩।। કૈના મોઢામાં

મોળ વછુટી.નીકળતું બહુથું ક;કે જણાને આંકડીઆવી,કેનેચાલી ચુંક, અ. ॥ ૪ ॥ એકળાઇ અકળાઇ સરવે ઉઠયા, પુરણ દુખમાં પેઠા; આંતરડાં દોવાવા લાગ્યાં, કે જન ઓકવા બેઠા. અ. ॥૫॥ ખરળ ખરળ સૌ ઓકવા લાગ્યા,પુરાં મળીયાં પાપ;મ્હોમાંથી નીકળે ચકલાં ઉંદરડાં, વંદા વીંછીને સાપ. અ. ॥ ૬ ॥ ઘરેોડીઓને કાન ખજુરા, ખિશ્કેોલાં નીકળી પડતાં; ચાકરણયોને ચાંમાચીડીયાં, બ્હાર પડીં તરફડતાં. અ. ॥ ૭ ॥ એવું એવું જોઇ ભય પાંમે, પોકારે છે બાપ; અડધા પેટમાં અડધાબારણે;લબડે મોટા સાપ. અ.॥૮॥ એવું જોઇનેત્રાસ પામીને,પાડે પોકા પોક; હોકારા થયા તેથી જાગ્યુ, આખા ગામનુ લોક. અ. ॥ ૯ ॥ જુગદીસ જાગ્યા કેહેવા લાગ્યા, સરવે તતપર થઇયે; ચાલો લોકો વણ પૈસાનો તમાસો જોવા જઇયે. અ.॥ ૧૦ ॥ પ્રભુ આવ્યા લોકોનેલાવ્યા, દોડયા આવ્યા બળદેવ; ઓરે વેવાઇ દ્વાર ઉઘેડો, તોફાનની શી ટેવ અ ॥ ૧૧ ॥ પણ બારણાં ત્યાં કોણ ઉઘેડે, ઓકા ઓકજ થાય;કૈંકૈં લોટા ભરીને નાસે,ત્યાંને ત્યાં બેશી જાય. આ॥૧૨॥તેથી અતીશે દુરગંધ ઉડે, ઓકી મુઆ ઘડીચાર;જીવજંતુ દેખી દેખીંને, ત્રાસ્યાઅપરમપાર અ. ॥ ૧૩ ॥ આંતરડાં ઓકીને દોવાયાં. માયાવીનો એ કોપ; ખરેખરી સીક્ષા કરીને, માયા કીધી લોપ. અ.॥૧૪॥ ન મળે ઓકેલું જીવજંતુ, ધીરજ લળી લગાર; બળદેવની બહુ બુમો સુણી, ત્યારે ઉઘેડયાં દ્વાર: અ. ॥ ૧૫ ॥ એટલે અંતરયામી બોલ્યા, લેવાનો છે લાહાવો; બારણે શા સારૂ ઉભા છો, સઉ લોક અંદરઆવો. ॥૧૬॥ તવ બળદેવને બહુ રીસ વ્યાપીં, બોલ્યા કૃષ્ણ શું એમ; ઉપર રહિ મસ્કરિ કરાવે, ભાઇ તું આવ્યો કેમ. અ.॥૧૭॥તું તોઘેરજા ભાઇતુતારે,તવબોલ્યા ભગવાન; શા ઉપર સપડાવોછો અમને, આશુ નીત્ય તોફાન. અ.॥૧૮॥સપુત વેવાઇ શોધી લાવ્યા છો, જ્યાંને ત્યાં વાત ગવાઇ; રાત પડેને હો બાળો નીત્યે, આતે શી નાગી ભવાઇ.અ.॥૧૯॥ એકેદિન ઉંઘવા નવ દીધા, ફજેતી બહુ સસ્તી;આવું અહીં નીત્યે નહી ફાવે.ઉજડછેકે વસ્તી.અ. ॥૨૦॥ તમાશો થાશે સઉ જોવા જાશે, જગતનો છે ધારો; તે કરતાં તોફાન ન કરે,વેવાઇઓનેવારો.આ॥૨૧॥બળદેવજીઝખવાણાપડીયા, ગયા વેવાઇપાસ; શું હતું તે આજ બુમો પાંડી, શો પડયો તમને ત્રાશ.અ. ॥ ૨૨ ॥ દુર્યોધન કહે ઓ વેવાઇ, પોકાર્યા અમે બાપ; અમને સહુને થઇ ગઇ ઊલટી, નીકળ્યા મ્હોમાંથી સાપ. અ. ॥ ૨૩ ॥ બળદેવજી કહે બતાવો મુને, કરોછો તમે નવાઇ; કાઇ નથી ને બુમો પાડોછો, મા

ડી મીથ્યા ભવાઇ. અ.॥૨૪॥ તમે તમારે કાલ સવારે, છાબજ મોકલી દેજો; પછી વરઘોડો ચઢાવિ આવી, વર પરણાવી લેજો. અ. ॥ ૨૫ ॥ એમ કહિને પાછા વળીયા, સઊ લોક ગયુંઘેર; છત્રપતી કહે ઓરે મા મા, ફજેતી થઇ બહુ પેર. અ. ॥ ૨૬ ॥ મામો કહે મુઈ ફજેતી, ભુખે જીવડો જાય; રાત્રીએ ખીચડી ઓરાવી, ઓકેલા સહુ ખાય. અ॥૨૭॥ પછી સરવે શયન કીધું, થયો પ્રાતસકાળ:તવ અંતરધ્યાન થઇનેગયા ભોંયરે શ્રી ગોપાળ. અ ॥ ૨૮ ॥ બે ભાઇ સુતા તેને જગાડયા, બોલ્યા જુગજીવન. વીવેક હોય તો છાબ કન્યાને, આપો ભીમનાતન.અ.॥૨૯॥ ઘટોરગછ કહે રીતી બતાવો, પ્રભુ કહે ત્યાર થાઓ, ભાનુમતીનુંસ્વરૂપ ધરીને, વેવાઇને ગેર જાઓ. અ.॥૩૦॥ જોડે બીજી નારીયો લેવિ, ગાતાં જવું સહુ સાથ, વસ્ત્રને આભુશણ ભરેલી, છાબ લેવી તમ હાથ અ. ॥ ૩૧ ॥ ગાતાં ગાતાં મંડપે જાવું, વેહેવણે વેહેવણો ગાય; તમારે તો છાબ લેઇને, બેસવું મંડપ માંય. અ. ॥ ૩૨ ॥ પછી સુરેખાકન્યા આવી, છાબ બધી લઇ જાશે; તે મુકી આવીને ખોળામાં, બેસવાની તમ પાસે, અ ॥૩૩॥ એ રીતી છે છાબ આપવાની, બોલ્યો ભીમનો તન; કરશું વટ વેહેવાર સઘળો, ઓરે જુગજીવન. અ, ॥ ૩૪॥એટલે પ્રભુ વીદાય થયા, ઊઠયો માયાવિ ભુપ; છાબદેવા જવાને ધરીયું, ભાનુમતીનું રૂપ. અ. ॥ ૩૫ ॥ એકસોને છ દૈત્ય બનાવ્યા, માયાવી કુંમાર; એક દૈત્યની છાબ બનાવી, ભર્યાં વસ્ત્ર સણુગાર. અ. ॥ ૩૬ ॥ એકસોને પાંચ રાક્ષસ રહ્યા, તેનિ કરી ફંદ ફેરી; નવાણું ભાઈનીનારી નવાણું, છ કારભારી કેરી. અ. ॥ ૩૭ ॥ પોતે ભાનુમતી થયેલો, ખેલજ કીધો ત્યાંય, છાબ લઇને સૌ સંગ પડીયો, દ્વારીકાં નગ્રની માંય અ. ॥૩૮॥ ગાતાંગાતાં મંડપ ભણી, ચાલ્યાં ઊલટ લાવી; બળદેવને ત્યાં ખબર પોહોચી, છાબ આપવા આવી. અ. ॥ ૩૯ ॥ બળદેવની નારી રેવંતી, તે કહે ધારો ખોટો;અત્યારમાંસૌ ઊભાંરો ગાવા, મોટાનો ચાલ મોહોટો. અ. ॥ ૪૦ ॥ વળણુ એમ કહી જદુકુળની, ભેગી કીધી નાર; ગીતાંગાતી આવતી, તેનો કરૂં વીસ્તાર.

કડવું. ૩૨ મું. ॥ રાગ ધુમાશી ધોળનો ॥

આ॥હારે રૂડો વીવા માંડીયો. ટેક: ॥ હવે વૈશમ પાયે રૂષી બોલીયા. તતો સુણજન મેજે ભુપાળ; રૂ. છાબ લેઈ સાસુ થઇ ચાલીયો,

એતો માયાવી ભીમનો બાળ. રૂ. ॥ ૧ ॥ જાતાં જોતાં મળ્યું લોક ગાંમનું, એને ભાનુમતી સહુ જાણે; રૂ. રાણી ઠમકેને ઝમકે ચાલતાં, છેડા ખેંચીને ઘુંઘટ તાણે. રૂ. ॥ ૨ ॥ ગાતી ગાતી આવી સહુ સુંદરી, પુરા પ્રેમે મંડપમાં પેઠી;રૂ. છાબ ગ્રહી ભાનુમતી ભામની,ગાદી તકીયે જઇને બેઠી. રૂ. ॥૩॥ તવ રેવંતીજી ઘરમાં ગઇ, કહ્યું બેટી પેહેરી ઓઢી જાઓ, રૂ. તારી સાસુજી છાબ દે તુજને, તેતો લઇને ઘરમાં આવો; રૂ. ॥૪॥ તવ સુરેખા કન્યા સંચરી, એને પુરણ ઉલટ વ્યાપી; રૂ૦ ગટોરગછે બોલાવી ભાવથી, કન્યાના કરમાં છાબ આપી રૂ૦ ॥ ૫ ॥ તે તો લઇને ઘરમાં પરવરી. માયે વધાવી ધરી ઉમંગ. રૂ. છાબ લેઇ કહ્યું બેટી સંચરો, બેસો જૈ સાસુને ઉછંગ, રૂ૦ ॥૬॥ તવ સુરેખા ત્યાંથી પાછી વળી, માને કહે મન્ડપમાં પેઠી; રૂ૦ સાસુ થઇને બેઠો સુત ભીમનો, તેના ખોળામાં આવીને બેઠી. રૂ૦ ॥ ૭ ॥ સુરેખા કહે સાંસુજી માહરાં; તમ સંગ દીવસ આવ્યો રૂડો; રૂ૦ ગટોરગછે મનમાં વીચારીયું,નથી સાસુજી હુંછું સાસુડો રૂ૦ ॥ ૮ ॥ પછી ગટોરગછ કહે વહુ સારૂ,ચાલો આપણે ઉભાં થૈયે; રૂ. કેવો મહેલ છે તાહરા તાતનો,' મને દેખાડ જોવાને જૈયે રૂ૦ ॥ ૯ ॥ તવ સુરેખા કન્યા ઉભી થઇ, ઝાલ્યો સાસુજી કેરો હાથ; રૂ૦ વાતો કરતાં ગયાં બેઉ મેહેલમાં પેહેલો માળ જોવા ચઢયાં સાથ. રૂ૦ ॥ ૧ ॥ નીરખી જાળી બાહારી અટારીયો, જોતાં જોતાં બીજે માળ જાય;રૂ૦ નીચે કરેલી માયાવી કામની, તેતો જદુનારી સામી ગાય રૂ૦ ॥ ૧૧ ॥ એવે બીજો ત્રીજો માળ નીરખી, ગયાં ચોથે ને પાંચમે માળ; રૂ૦ પછી છઠાને સાતમો નીરખ્યો, ગયાં ધાબામાં ધાબું વીસાળ. રૂ૦ ॥૧૨॥ એતો અગાશી ગગનમાં ગાજતી,ત્યાં તો શીતળ વાયુ વ્હાય;રૂ૦ દીસે નગ્રને વન બધું ત્યાં થકી, વળી અશોક બાગ દેખાય. રૂ૦ ॥ ૧૩ ॥ તવ ગટોરગછે વીચારીયું,નથી અહી કોઇ કાળો કાગ; રૂ૦ મ્હારિ સુરેખા ભાભીછે એકલી, ભલો લેઇ જવાનો છે લાગ. રૂ૦ ॥ ૧૪ ॥ વળણ ॥ છે લાગ લેઇ જાવા તણો, ભુલું તો મુજ ભોગ; વલ્લભ વદે વીચારિયુ, ફરી બેસે નહી જોગ.

કડવું ૩૬ મું. રાગ સવૈયો ઝડપની.

એમ વિચારી ચિર કાઢયું, કટી કશીને બાંધે; આવોરે લાડકડી ભાભી, કહીને લીધી ખાંધે. ॥ ૧ વાયુને વંટોળ કીધો, વીજળીનો ચ-

મકાર; ગરજના કરી ગગને ચઢિયો, ભીમ તણો કુમાર. ॥૨॥ બાગમાં પડિ ભોંયરા વિશે, સુરસપાટે આવ્યો; કયાં ગયા અભીમન્યુ ભાઇ, ભાભી લાડકડી લાવ્યો. ॥૩॥ એમ કહિ જઇ પાસે બેસાડી, ગભરાઇ સુરેખાય; અભિમન્યુને ઓળખ્યોને, રડવા લાગી ત્યાંય. ॥ ૪ ॥ મારા રડયા મારા પીટયા, કરમ હિણા કાહાવ્યા; બોલાવું મ્હારા બાપને તમે, કેમ મને હરી લાવ્યા. ॥૫॥ ઓળખ્યો આ જુનો વર મ્હારો, કહીને નાંખી ચીસ; મ્હારા તાતને તેડાવીને,છેદાવું તમ શીશ॥૬॥ઘટોડ ગછે મન વીચાર્યું. જાણી જશે કોઇ વાત; પાર નહિ પડે ખેલ ધારેલો થાશે અતી ઉતપાત. ॥૭॥ એમ જાણી સમજાવવા લાગ્યો, સુરેખાને એમ; આવો રૂપાળો વર મુકીને, પેલાંને મોહ્યાં કેમ ॥૮॥ કન્યા ગાળો દેવા લાગી, તમને પોહોચાડું હેઠ; ગટોરગછ કહે ગાળો ન દેશો, હું તો તમારો જેઠ. ॥૯॥ છાનાંમાનાં આને પરણો, સંસારનું સુખ માણો;દુંકારો મુજને નવ કરીયે, મારી લજ્યા તાણો. ॥ ૧૦ ॥ તેમ તેમ ગાળો દેવા લાગી, રૂવે અપરમપાર; ઘાંટા કહાડે બરકા પાડે, નાહાનિ વયની નાર ॥૧૧॥ ગટોરગછે શીશ પછાડી, કીધા રાક્ષસ ચાર; ગર્ધવા મુખાકારમા કાળા, દંત લાંબા ગજ ચાર. ॥ ૧૨ ॥ ગોળ ગોળ ગોળા જેવા ડોળા,પોહોળાં મોહો કદરૂપ; ભારે ભયંકર દૈતો દેખી, કન્યા થઇ ગઇ ચુપ. ॥૧૩॥ રાક્ષસો કહે ખાઇ જઇશું, થનારૂં હોય તે થાય; સુરેખા કહે જેઠ મ્હારા, તમને લાગુ પાય ॥ ૧૪ ॥ આ રડયા મને ખાઇ જવાના, રંક ભાભી ઉગારો, મુઓ પેલો વર લખમણો, આ વર મ્હારો સારો.॥૧૫॥ અભીમન્યું તવ હશી પડીયો, બોલ્યો ગટોરગછ એમ, કબુલ કરેછે કન્યા વરને, પાપીયો ખાઓછો કેમ. ॥ ૧૬ ॥ ખબરદાર કોઇ નવ ખાશો,પાસેને પાસે ઠરજો, જો એ કન્યા બુમો પાડે, તો એક કોળીયો કરજો.॥૧૭॥ પછી કહ્યું અભિમન્યુંને, ઓ વિરા હુ જાઉ, કન્યાની ત્યાં બુમા પડશે, જૈ સુરેખા થાઉ. ॥૧૮॥ આશા ભરેલો વર આવ્યો છે,કન્યા વના વળે પાછો;મ્હારિ તમે ચીન્તા ન કરશો,કોઈ વાતે નથી કાચો ॥૧૯॥ સુરેખા કહે જેઠ મ્હારા, રાક્ષસ લેતા જાવો નહી તો મુજને ખાઈ જવાના, કાંઇક દયા લાવો. ॥૨૦॥ ગટોરગછ કે નહી ખાય તમને, બોલ્યા વિના કોઇ વાર; સુરેખા કહે ડાહી થઇશ હું, બોલીશ નહિ લગાર. ॥૨૧॥ બેશીશ તમારા ભાઇ પાસે, પછી રડયા શું ખાશે;માયાવી કહે એવાં ડાહ્યાં થઇ, બેસો ભરથાર પાસે. ॥૨૨॥ એ-

મ કહીને બ્હાર નીકળોયો, ઉડી આકાશે ચડીયો; શુદ્ધ સુરેખાનું રૂપ ધરીને, જે ધાબામાં પડીયો. ॥૨૩॥ પછી પોતે છાબ લોપ કીધી, લોપ કરી બધી નાર; માયાવી ખેલ કરેલો તે, રાખ્યો નહિ લગાર. ॥૨૪॥ બાંવરી બની જદુકુળ નારી, વહેવાણો ગઇ કયાંય; છાબ આપેલી જોવા ગઇ તો, તે ન મળે ઘરમાંય.॥૨૫॥ તવ સહુ સુંદરી કહેવા લાગી, આતો કઉતક કહાવ્યું; ગાંડાં જેવા ગાવા લાગ્યાં, નિશ્ચે સપનું આવ્યું. ॥૨૬॥ રેવંતી કહે શાનું સપનું, ગાયું છે લાડે કોડે; સુરેખા ગઇ છે મ્હેલ જોવા, એની સાસુ જોડે. ॥૨૭॥ અરેરે તેનો તપાસ કરૂં, કહી મેહેલમાં દોડી; ઓરે સુરેખા ઓરે સુરેખા, ઓરે લાડકી છોડી. ॥૨૮॥ મેડા ઉપર ચઢવા લાગી, ઘાંટા કાઢી બોલાવી; ઓમા ઓમા કરતી કરતી, સામી સુરેખા આવી. ॥૨૯॥ ચોથે માળે ભેગાં થયાં, મા દીકરી તે ઘડી; ઓ માતા મુને બિક લાગી. કહીને બાઝી પડી. ॥૩૦॥ રેવંતીયે રૂદે ચાંપી, નીચે તેડી લાવિ; પ્રભુ કેરા પ્રેમદા સૌ. ખબર પુછવા આવી. ॥૩૧॥ રેવંતી કહે દીકરી મ્હારી, તારા જીવને કેમ; ગટોરગછ કહે કાળજુ મ્હારૂં, ધડકયા કરે જેમ તેમ. ॥૩૨॥ સૌ કહે તારી સાસુ કયાં ગઇ, કેવું બની ગયું કામ; ગટોરગછ કહે ઉંચી ઉડીને;ચાલી ગઇ એ આમ.॥૩૩॥ ઓમા મ્હારા પેટમાં તો, મરવાનો ભય લાગે; જીવ ઘણો ગભરાય છે મ્હારો, જાણે કોઇ હાડ ભાગે. ॥૩૪॥ રેવંતી તવ રડવા લાગી, ચોધારે આંસુ પાડી; પથારી કરી સુરેખાને, સાચવિને સુવાડી. ॥૩૫॥ અરે રે જોશીને બોલાવો, જોવરાવો કોઇ જોશ દોરા કરાવો ચીઠી કરાવો, શો દીકરીનો દોશ. ॥૩૬॥ ભુઓ બોલાવો જતી બોલાવો, કોઇને દાણા દેખાડો; દ્રષ્ટી બાંધો નજર ઉતારો, લાડકડીને ઊઠાડો. ॥૩૭॥ એટલે અતી દોડા દોડ ચાલી, કન્યા મરડે મુખ; મોંવાઇ માટે ખાય ગોઠમડાં, સૌ કહે દારૂણ દુખ. ॥૩૮॥ બળદેવજીત્યાં ધાઇ આવ્યા, બહુ ચીંતામાં પેઠા;ઊદાશ પામી લેલાટ કર દૈ, સુરેખા પાસે બેઠા. ॥૩૯॥ ઉતાર ઊતારે નજર બાંધે, કરાવે દોરા ચીઠી;લગન વેળા વીઘન આવ્યાં, દીકરી દુખી દીઠી. ॥૪૦॥ એવામાં શ્રી કૃષ્ણુઆવ્યા, સેજ સ્વભાવે ત્યાંય; કન્યાને ઓળખા પાછા વળીયા, ઉભા ન રહેવું હાંય.॥૪૧॥એવામાં સુરેખા બોલી, બળદેવ પ્રત્યે વચન;કૃષ્ણુકાકાને પાછા બોલાવો, ખોળે બેઠાનું મન.॥૪૨॥ બળદેવજીએ બુમ પાડી, પાછા વળો મમભ્રાત; તમારે ઉછંગ બેટી બેસાડો, ટાઢી થીઠી

કરે વાત, ॥૪૩॥ કૃષ્ણ પ્રભુ કહે કામછે મ્હારે, તવ બળને રીસ વ્યાપી; મારે ખોળે મોટાં કીધાં, બાળક તારાં અઘાપી. ॥૪૪॥ તે બધું મ્હારૂં છુટી પડયું, દીકરિ નથી સુખી, તેથી ખોળે બેસવા માગ્યું, શું જશે ખોળો દુખી. ॥ ૪૫ ॥ એવું કહ્યું તવ કૃષ્ણજી આવ્યા; બોલાવી રૂડે રંગ, આવ્ય સુરેખા કહીને બેસાડી, હરજીએ ઉછંગ. ॥૪૬॥ પછી છાનુ માનુ કહ્યું, પોતે સુંદરશામ; તું તારે કર કરતો હોય તે, ન લઇશ મારૂ નામ. ॥૪૭॥ મુજ ઉપર રાખવી મેહેરબાની, જાણીતો તુજથી કાંપે; ગટોરગછ કહે તમારી નારીઓ, કેવા ચરણ શીશ ચાપે. ॥૪૮॥ કૃષ્ણ કહે ફાવે તે કરજે, તારો દીવસ છે ઘેર; ઉંછગથી ગટોરગછ ઉઠયો, પછી બોલ્યો સુખ ભેર. ॥૪૯॥ પીતાજી હવે ઠીક થયું છે, જાઓ સૌ સૌને ઠામ; એમ કહી પથારીમાં સુતો, લેશો નહિ મુજ નામ. ॥૫૦॥ એટલે સરવે વેરાઈ ગયું, બોલી રેવંતો એમ; ઓ દીકરી તને ખાવા આપું, શું ખાધા પર પ્રેમ. ॥ ૫૧ ॥ વળણ ॥ ખાવા માગો દીકરી, તો મન ખુશી થાય; કહે વલ્લભ એમ કરગરે, સુરેખાની માય.

કડવું ૩૭ મું. રાગ ચોપાઇ.

બોલ્યા વૈશમપાય વચન, સુણ પરીક્ષત રાયના તન; બોલ્યો ગટોરગછ હું ખાઊં, લાવો કુંચીયો ઓરડે જાઊં. ॥ ૧ ॥ ભર્યા પકવાન જાનૈયા કાજ, અમે તો તેમાંથી ખાઊં આજ; તવ માતાને ઉલટ વ્યાપી, તેને ઓરડાની કુચીયો આપી. ॥૨॥ તવ માયાવી ઓરડે ગયો, દીઠાં પકવાન ખુશી થયો; એણે માયા રચી તે વાર, કીધા દૈત્ય એક હજાર, ॥૩॥ તેમાં પાંચશે ટોપલા કીધા, પકવાને ભરાવી દીધા; રહ્યા રાક્ષસ પાંચશે જેહ, ઉપડાવ્યા તેને શિર તેહ. ॥ ૪ ॥ પછી ખેલ માયાવિ કીધા, કરિ અદર્શ મોકલી દીધા; તેતો પોહોચાડયાં હેડંબા વન, હિધા ઓરડા ભિમને તન ॥૫॥ હતું તેટલું પકવાન ટાળ્યું, એણે સાફ વાશિદું વાળ્યું; તાળાં દેઇને કુંચિયો લીધી, જઇ રેવંતીને દિધિ. ॥ ૬ ॥ ગયા પકવાન લેઇને જેહ, આવ્યા હેડંબા વનમાં તેહ; કર્યો ઢગલો પકવાંન તણો, તેનો ગંજ ત્યાં વાગ્યો ઘણો. ॥ ૭ ॥ બેઠી સુભદ્રા હેડંબાય કહ્યું શેવકે સઘળુ ત્યાંય; બોલી સુભદ્રા એ જેડાણી, કયાંથી આણ્યા પકવાન તાણી. ॥ ૮ ॥ કહે હેડંબા સુણો દેરાણી, લાવ્યા દ્વારીકાથી હેતા તાણી; એ તો વેડેવાદ્રનું મોકલાવ્યું, તમ સારૂં ઢાંકયું આવ્યું

॥ ૯ ॥ કહી હસ્યાં દેરાણી જેઠાણી, બેઉ રહ્યા છે ઉલટ આણી; રહ્યો માયાવી થઇ કન્યાય,બળીભદ્રના ભોવન માંય.॥૧૦॥ નેવે થયો મધ્યાન કાળ, બોલ્યો દુર્યોધન ભુપાળ; ઉઠો નારીયો સરવે જાઓ, છાબ જે વહુને આપી આવો. ॥૧૧॥ તવ ઉઠી ભાનુમતિ રાણી, પેહેર્યા પોશાક ઉલટ આણી; પછી છાબ કરી તૈયાર, તેમાં ભર્યા વસ્ત્ર શણુગાર.॥ ૧૨॥ લીધી ભાનુમતીયે હાથ, બીજી પ્રેમદા ચાલી સાથ; ગીત ગાતી સહુ આવી, તવ વેહેવાણોએ બોલાવી. ॥૧૩॥ સહુ સામા સામી ગીત ગાતી, બેઠી ભાણુમતી મદ માતી; તવ રેવંતી ઘરમાં ગઇ, ત્યારે સુરેખા ઉભી થઇ. ॥ ૧૪॥ રેવંતીયે કહ્યું બેટી જાઓ, સાસુ આપે તે છાબ લાવો; બોલ્યો ગટોરગછ મુખ એવું, નહિ જાઉં થાય થયું તું તેવું. ॥૧૫॥ માયે કહ્યું કાળજાની કાચી; આ તો આવી છે સાસુ સાચી; ત્યારે ચાલ્યો હેડંબા તંન, ગયો મંડપ હસ્તે વદન. ॥ ૧૬ ॥ જઇ છાબ સાસુ કને લીધિ, પોતાની માતને સોંપી દીધી; પછી પાછો મંડપમાં પેઠો, ભાનુમતીને ખોળે બેઠો. ॥ ૧૭ ॥ તવ ભાનુમતી હરખાણી, વહુ બહુ રૂપાળી જાણી; એણે અણ દીઠાનું દીઠું,જાણે માર મહુડાંને મીઠું. ॥ ૧૮ ॥વહુતું નથી રૂપે નરસી,કહી ચાંપે રૂદીયા સરસી; વિચાર્યું માયાવીયે એમ, બતાવું સાસુને પ્રેમ. ॥૧૯॥ વ્હાલાં લાગો છો કહીને દાબી, બનિ ગઇ ભાણુમતી રાબી;ભાંગી ગયાં એના બધાં હાડ,બળ્યું આ કન્યાનું લાડ. ॥૨૦॥તપ્યાં નેત્રને તપ્યું શીશ. નાંખી રાણીયે કારમી ચીસ; તવ શકુની મામાની નારી, એણે ભાનુમતિ ને વારી. ॥૨૧॥ કર્યો કન્યાયે તુજને લાડ, તેમાં શું તારાં ભાગ્યાં હાડ; એતો છે વહુજી હલેતી,તેમાં શી કરી તેનો ફજેતી. ॥૨૨॥ કહી ગોદો મારી રીસ કીધી, પોતે વહુને ખોળે લીધી; બોલ્યાં મામીજી વહુ શાણાં, તારી સાસુમાં નથી બે દાણા ॥૨૩॥ કહિ ચાપે રૂદીયા સાથ, ત્યારે દીધી માયાવીએ બાથ; મામીજી તમે છો બહુ સારાં, મને લાગો છો પ્રાણથી પ્યારાં. ॥૨૪॥ કહિ દબાવી દાખવી રીસ, તવ માંમીયે પાડી ચીસ;એના લોચન તરી ગયાં, બધાં હાડજ ચકચુર થયાં. ॥૨૫॥ મુકી દીધી સુરેખાએ મામી, દાબવામાં ન રાખી ખામી;પછી ભાનુમતી બોલી એમ. હવે બુમ તમે પાડી કેમ. ॥૨૬॥ બોલી મામીજી સુણ રાણી, હવે કન્યાની વાત મે જાણી; આપણો લક્ષમણો રાંક, તેનો વીઆર કરવો કાંક. ॥૨૭॥ બોલી મુખ મરડી ભાનુમતી, મને આ કન્યા

ગમતી નથી; કદી પરણાવ્યા વણ પાછાં જૈયે, બળીભદ્રનાં દુશ્શાસન થૈયે. ॥૨૮॥ માટે પરણાવો રીઝી ખીજી, ઘેર જઇને લાવીશું બીજી; બળદેવ તનયા બળદાખે, મ્હારા છોકરાને મારો નાંખે ॥ ૨૯ ॥ એવી વાતો કરતી ચાલી; ગઇ જાનીવાસે કર ઝાલી; કહાવ્યું બળદેવજીએ આવો, વાજતે ગાજતે વર લાવો. ॥ ૩૦ ॥ તવ બોલ્લાયો અંધ કુમાર; મામા વરને કરો તૈયાર; એને પીઠી ચોળાવો અંગ, કહાડો વરઘોડો ખુબ રંગ. ॥ ૩૧ ॥ વળણ ॥ મામે આપી આગના આવો સરવે નાર, પીઠી ચોળો પ્રેમથી, હવે ન કરશો વાર. ॥

કડવું. ૩૮ મું. । રાગ ધોળનો.

પીઠીચોળે, પીઠી ચોળે પ્રીત આણીરે; વરરાજાને ચઢાવે ગંગોદક પાણિરે ॥૧॥ અતર ફુલેલ, તેલ શરીરે લોચેરે; ગીતાં ગાતી, ગાતી તે શરીયા ઘોચેરે. ॥૨॥ વરરાજાને, હૈયે હરખ નવ માયરે, ઝટપટ કરવા, આવ્યો દુર્યોધન રાયરે ॥૩॥ ઓરે મામા, ટાઢો સ્વભાવ તમારોરે;બાજઠપરથી, વરને ભોંય ઉતારોરે. ॥ ૪ ॥ ઉનું ટાઢું, જળ મંગાવી દોનેરે વરરાજાને. હવે નવરાવા લ્યોનેરે. ॥ ૫ ॥ તવ તે મામે, ભોમી ઉતારી નવરાવ્યોરે; છત્રપતી, વસ્ત્ર આભુશણ લાવ્યોરે. ॥ ૬ ॥ મામા ઝટઝટ, જાવાનો રાખો ખટકોરે; જામો પ્હેરાવો, વરને ચીરોને પટકોરે. ॥ ૭॥ તવ તે મામે, પેહેરાવ્યાં વસ્ત્ર સણગારરે; નાંખ્યા અછાબા, હીરા મોતીના હારરે. ॥૮॥ એટલે રાયના અનુચર આંગણે આવ્યારે, વરને માટે, ઘોડી શણગારીને લાવ્યારે. ॥૯॥ દુર્યોધને, કહ્યું વરને ઉપાડોરે; વાર ન કરશો, વરરાયને બહાર કહાડોરે ॥૧૦॥ લાવી તમે, ઘોડી ઉપર બેસાડોરે: પછી સરવે, જાનૈયા રસ્તે પાડોરે. ॥૧૧॥ મામાયેતો, વરરાયને ઉપાડયોરે; બહાર કાહાડી, ઘોડી ઉપર બેસાડયોરે. ॥ ૧૨ ॥ વરરાજા તો, થૈ બેઠો ડીકા ઠીકરે,બેસતામાં, થઈ છે દસવોસ છીંકરે ॥૧૩॥ બોલ્યા રાજા,મામાઆ શુકન કેવારે;મામો કહે,જસ લેઇ આવીએ એવારે ॥૧૪॥ રાય કહે શી, બુદ્ધી તમમાં ભાળુરે; કરો ટપકું, વરરાયને મોઢે કાળુંરે. ॥ ૧૫ ॥ દ્રષ્ટી ન લાગે, પરણી આવે લાડે કોડેરે; એટલે માંમે, લાવીને મેંશ ઘશી મોંઢે રે. ॥ ૧૬ ॥ વરરાજાને, શ્રીફળ આપ્યું હાથરે; મોહોડ ધાલ્લી,પુઠે ઊભી એની માતરે. ॥૧૭॥ કહે ભુપતી, વરને મુખવાસ આલોરે; સૌ જાનૈયા, વરરાયને લેઇ ચાલોરે,

॥ ૧૮॥ વલણ ॥ લૈ ચાલો વરરાયને, કહે છે દુર્યોધન; વદે વલ્લભ સૌ સાંભળો. ઘોડી તણું વરણન.

કડવું ૩૯ મું. રાગ લક્ષમણાની ઘોડીનો.

આંની હાંરે લક્ષમણ વરની ઘોડલી. ટેક॥ રાજાયે દીધિ આગનારે, ગરગડીયાં નીશાન; છત્રીસ વાજાં વાગીયાંરે, ચાલી કૌરવ કેરી જાન. લ૦ ॥૧॥ જાનૈયા જોડે જાયછેરે, સાબેલ્લા રૂપવાન; સાજન સારૂ શોભતુંરે, બની શોભા સ્વર્ગ સમાન. લ૦ ॥૨॥ છત્રપતી મહિ માલતોરે, અછકલો નીચ જાત; ફુલી ફુલી થાય ફાળકોરે, ભાનુમતી વરરાજાની માત. લ૦ ॥૩॥ મોહોડ મુસ્તકપર મેલીયોરે, રામનદીવો હાથ; નવાણું ભાઇની નારીયોરે, ચાલે ભાનુમતીની સાથ. લ૦ ॥૪॥ બાપ સરીખો બેટડોરે, લખમણ વર નાદાન, વારે વારે હસ્યા કરેરે, બન્યો બાઘો ચ કવો બેભાન. લ૦ ॥૫॥ ડાફેરા મારે ડગેડગેરે, જુએ નગ્રનું લોક; મરડે મોઢાં વર જોઇનેરે, ભીડ ભરાઇ છે અથોક. લ૦ ॥ ૬ ॥ દેખાડે સહુને સાહ્યબીરે, રાજા દુર્યોધન, મુજ જેવો ગ્રહસ્થ કો નથીરે, એવો અભી માન વસ્યો છે મન. લ૦ ॥૭॥ શુભ શોભાથી આવીયારે, બળદેવજીને ઘેર; તોરણે વરને રાખીયોરે; પછી પોખવાની કીધી પેર લ૦ ॥ ૮ ॥ રેવંતી આવી પોંખવારે, વર પોખ્યાના કોડ, રામન દીવો હાથ મારે, માથે બતરીશ ભમરીને મોહોડ. લ૦ ॥૯॥ ગરગાચાર્ય પોખાવતારે, લેઇ સામગ્રી સાર; વરની કને મામો રહયોરે, કરે બ્રાહ્મણ મંત્ર ઉચ્ચાર. લ૦ ॥ ૧૦ ॥ ધુંસળ મુસળ રવૈયોરે, શરીગોસંપુટ ત્રાક, એંડી પેંડી ઉતારીનેરે, ટીલું તાંણી આમળીયું નાક. લ૦ ॥૧૧॥ વળણ ॥ એ રીતે વર પોંખીયો, લીધા મંડપ માંય; બાજઠપર પધરાવીયો, બેઠા કૃપાચાર્ય ત્યાંય.

કડવું ૪૦ મુ ॥ રાગ સાખીનો. ॥

વૈશમપાયન એણીપેર બોલ્યા, સુણજનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, સુરેખાહરણ મહીમાય, ॥૧॥ મંડપ માંડયો છે મધ્યભાગે, પુર્વ દીશાયે સભાય; જાદવ કૌરવ સૌ ત્યાં બેઠા, મંડપચરચાદેખાય ॥૨॥ પશ્ચીમ દીશા રચીછે સભા, તેમાં બેઠી સહુ નારિ; તે પણ સઘળી ચરચા દેખે, રચવાની બલહારી. ॥૩॥ ગર્ગાચાર્ય ને કૃપાચાર્ય તે

બેઠા મંડપ માંય; ભાજઠ બેઠોછે વરરાજા, શકુની મામા ત્યાંય ॥ ૪ ॥ રેવંતીયે સુરેખાને, કર્યો પીઠી આચાર; કન્યા ચુડો મોજડી પાનેતર, પેહેરાવ્યાં તે વાર. ॥૫॥ કન્યા મોઢીયો માંથે મુકયો, કન્યા રૂપ બનાવી; પ્રદુમને ઉંચકી લાવી, મંડપમાં પધરાવી. ॥ ૬ ॥ કન્યા પાસે પ્રદુમન બેઠો, પ્રભુ ભય મન લાવે; પુત્ર મ્હારો પાસે હશે તો, કન્યાને નહિ ફાવે ॥ ૭ ॥ એવું જાણી પુરૂશ પુરાણી, બોલ્યા મુખ વચન;સભામાંથી યાંટો કાહાડી, તેડયો પોતાનો તંન. ॥૮॥ કૃષ્ણ કહે તમે બેસો સભામાં, કન્યા કને સોભે નારી; એક દાસીને બેસાડીને, અત્રે આવો વીચારી ॥૯॥ પ્રદુમને કબુલ કીધું, સત્ય વારતા મન વ્યાપી, દાસીને જઇપાસે બેસાડી. સૌ સામગ્રી આપી. ॥૧૦॥ પોતે જઇને બેઠો સભામાં, શુંભ શોભા દેખાય; વરકન્યા સામસામી મંડપમાં, પટકુળ આગળ ધરાય ॥૧૧॥ હસ્ત મેળવવાનો સમય થયો, વીપ્રને વચને તદાપ; આડો પટ તે લેઇ લીધો, કાધો હસ્ત મેળાપ, ॥૧૨॥ કન્યાનો કોમળ કર દેખીને, ખુશી થયો વરરાય, મામાયે કહયું વરરાજને, કેવીછે કન્યાય. ॥૧૩॥ એટલે હશીને વરરાય બોલ્યો, મુજ પીતા છત્રપતી; પણ મ્હારી નારી ના સરખી, એમને નારી નથી. ॥૧૪॥ ઓ મામા હું ભાગ્યશાળી, મામા કહે સુખ લેજે; છાનો માનો એ કન્યાના હાથ ઉપર નખ દેજે. ॥ ૧૫॥ વરરાજા કહે બધું જાણુંછું, શીખવ્યું છે મુજ મીત્ર; એમ કહી નખ દેવા લાગ્યો કરે પ્રેમ ચરિત્ર ॥૧૬॥ ગટોરગછે મન વીચાર્યું. પતી ઉપર પ્રેમ ધરાયે; એ લાડ આપણને કરેછે, તો આપણ લાડ કરીયે.॥૧૭॥ એવું જાણીને વરનો પોંચો, દબાવ્યો કરી રીસ; આંગળાં હાડ નાંખ્યાં ભાગી, વર ઊઠયો પાડી ચીસ.॥૧૮॥વળણ॥ ચીસ પાડી વર ઊઠીયો, આંસુ નિકળી જાય; વ્યાસ વલ્લભ વદે સાંભળો, શું કહે છે વરરાય.

કડવું ૪૧ મું ॥ બીહારીની છાયા. ॥

ઓ મામા મુકાવોરે, જીવ મારો જાય છે; હું તો નહિ પરણુંરે, કન્યા મારી માય છે. ॥ ૧ ॥ મામો તવ બોલ્યોરે; એવા ગાંડા નવ થૈયે; કન્યા કોમળ અંગનીરે, તેનાથી શું ડરિ જૈયે. ॥ ૨ ॥ સમજાવી બેસાડયોરે, સભા સહુ નજરે જુએ; હોંશ ગઇ ભાગીરે. બેઠો બેઠો વર રૂએ ॥ ૩ ॥ કન્યાયે વિચાર્યુંરે, હાડ ભાગ્યું ખરે ખરૂં. રડેછે કેવારનોરે, માટ એને ખુશી કરૂં ॥૪॥ ઘુંઘટ ઉઘેડયોરે, દેખાડી કાન્તી કેવી; માન્યની મ્રગા નેણીરે, પુરણમીના ચંદ્ર જેવી ॥ ૫ ॥ વર હશી પડયોરે; મામા

વહુ બહુ સારી; હવે હું તો પરણુંરે, એતો મા નહી મ્હારી. ॥૬॥ એવી રીતે રાજીરે, વર રાયને કીધો; ઘુંઘટ ગેટારગછેરે, ખુશી કરો ખેંચી લી ઘો. ॥૭॥ ઘુંઘટ ઢાંકી ધાર્યુરે,વરરાયને દેવા દુઃખ;પાછોગુંઘટઉઘેડયો રે, દેખાડયું મંઝાર મુખ. ॥૮॥ વર થયો ઊભોરે, કન્યા કાળી કહલા-ડી; પીળા પીળા ડોળારે,આતો રાંડ બિલાડી.॥૯॥ મામો મુખ બોલ્યો રે,વાત તું કરે છે કેવા;કન્યાતો રૂપાળીરે,તારી મા બીલાડી જેવી. ॥૧॥ ખેંચોટી બેસાડયોરે, કન્યા ધારે દેવા દુખ, ગુઘટ ઉઘેડયોરે, દેખાડયું છે સ્વાન મુખ. ॥૧૧॥ વર થયો ઉભોરે, બાજઠથી પડયો ઊતરી; મામા નહી પરણુંરે, જુઓ કન્યા કુતરી.॥૧૨॥ મામે કહ્યું બેશ હેઠોરે,મોઢેથી ગાળ ભણી;તારી માછેકુતરિરે, કહી કુખમાં ચોંટી ખણી.॥૧૩॥ તવ ગું ઘટ ઢાંકયોરે, વરરાયને દેવા દુઃખ, ગુંઘટ ઉઘેડયોરે, દેખાડયું ગર્ધવ મુ-ખ,॥૧૪॥વર થયો ઉભોરે,મામા હું તો જઈશ મરી;મ્હારે નથી વરવું રે, આતો છે ખરની ખરી.॥૧૫॥ મામે હાથ ખેંચ્યોરે, ખોટી વાત કરે કેવી; માથેંા એક ઠોંશોરે, તારિ મા ગર્ધવ જેવિ. ॥૧૬॥ વરને બેસાડયોરે, મા-યાવી તો દેછે દુઃખ;ઘુંઘટ ઉઘેડયોરે, દેખાડયું રાક્ષસ મુખ. ॥૧૭॥ વર થયો ઉભોરે મામા ભારે ભુડું થશે. આતો રાંડ રાક્ષણીરે, મને તમને ખાઇ જશે. ॥૧૮॥ ભાનુમાતી આવિરે, દીકરાનું દુઃખ જુએ; બેટાઘડી કષ્ટ વેઠોરે. પાલવથી આંસુ લુએ. ॥૧૯॥ મને જે વિતેલુંરે મન મારૂં જાણેછે; મામાજીયે જોયું નથીરે, માટે પક્ષ તાણેછે. ॥૨૦॥ ત્યારે મામો બોલ્યોરે, ગોર ઉતાવળ કરો; કહોના કહો પણરે, છોકરો કે બીઘો ખરો ॥૨૧॥ વળણ; ગોર બેઉ વળતું બોલીયા, કહો શી કરિયે ભુલ; તેથી ઉતાવળ હોયતો, કરીએ સરાવ્યા તુલ્ય.

કડવું ૪૨ મું. રાગ સવૈયોનો.

વૈશમપાયન એણીપેર બોલ્યા, સુણજન મેજે રાય;વિસ્તારિનુજને સંભળાવું સુરેખા હરણ મહિમાય. ॥૧॥ ઓળો ગોળો ગોરે વાળ્યો, ઝટપટ પુરૂં કરવા; વર કન્યાને ઉભાં કીધાં, મંગળ ફેરા ફરવા. ॥૨॥ વરરાય રડતો ઉભો રહયોને, કન્યા ઉભી આંખ મીંચી; વરના કરતાં દે ખાય કન્યા, એક વેંહેતજ નીચી. ॥૩॥ પેહેલું મંગળ ફેરા ફેરવ્યાં; ફરિ ઉભાં નારિ નર; બાજઠે બેઉ ઉભાં રહયાં તો, થયાં બરાબર. ॥૪॥

સકળ સભા વિસ્મય પામી,કજોડાપણું ગયું; ઊચાનિચી જરા હતું તે,
હવે બરાબર થયું,॥૫॥હેવે બિજું મંગળ ફરતાં, કરી માયાની કુંચિ;
વરરાય નિચો પડી ગયો ને,કન્યાથઇ હાથ ઊંચિ. ॥૬॥ એવે ત્રીજું મં
ગળ વરત્યું,ફરિ ઊભાં બેઊ સાથ; વરરાજા છેક નીચો પડીયો,કન્યાવ-
ધી બે હાથ.॥ ૭॥ જોઇ સભાસદ વિસ્મય પામ્યા, કેમ પડિ ગઇ ખોડ;
આ વર કન્યા શોભે કેવાં, મા દિકરાની જોડ.॥૮॥ તે જોઇને બળદેવજી
નું, દાઝયું અંતઃકરણ;નોહ્ય નોહ્ય મારિ દિકરિઆ, થયું કન્યાનું હરણ.
॥૯॥ આતો છે કોઇ કપટી કન્યા, પુરણ પ્રગટી રીસ; હળમુશળ લેવા
ગયા ઘરમાં, છેદું એનું શીશ ॥ ૧૦ ॥ સભામાંથિ ઉઠીને નાઠા, ચેતી
ગયા ભગવાન. ગટોરગછને ગોવીંદજીયે, તરત બતાવી સાન. ॥૧૧॥સા
ન કરિ સમજાવિ દિધો, પોતે જાદવ રાય; હવે વીલંબ કાંઇ ન કરતો,
તું થઇજા વિદાય ॥૧૨॥ તવ માયાવી ચાતુર ચેત્યો, વરરાજાને ઝાલ્યો,
આવોરે ધણિ લાડકવાયા, કહિને બગલમાં ઘાલ્યો. ॥૧૩॥ મંડપ ઉપા
ડિ માંથે લીધો; હેડંબાને તન; વા વંટોળ વિજળી કરીને, ચઢિ ગ-
યો ગગન. ॥૧૪॥ અંત્રીક્ષ જઇને ઉભો રહ્યો, બોલ્યો મુખ વચન; સાં
ભળજે સુત અંધ તણા તું, રાજા દુર્યોધન. ॥૧૫॥ રાંડિરાંડના શુકન
લેઇ, દ્વારિકામાં તું પેઠો; અરજુન નંદન અભીમન્યું,સુરેખા પરણી બેઠો
॥૧૬॥ ત્રણ દીવસ તમને વિતાડયું, તે તો મ્હારૂં કામ; હું ભીમસેનનો
દિકરો, ગટોરગછ મુજ નામ. ॥૧૭॥ કન્યાલૈ નાશી નથી. જાવું, છું ક્ષત્રિ
સંતાન; વઢવું હોયતો આવજો સરવે, બાગતણે મેદાન. ॥ ૧૮ ॥ તવ
દુર્યોધને બુમ પાડિ, શિદ ભાગે ઘર સુત્રઃ એ ભિમસેનના દિકરા તું,
આપ મ્હારો પુત્ર.॥૧૯॥ એવું સાંભળિ ગટોરગછે, વરને બગલથી લી-
ધો; પરણજે તું તારિ માને, કહીને નાંખી દીધો. ॥ ૨૦ ॥ શેવકોએ
અધ્ધર ઝીલ્યો, કુંવર થરથર કાંપ્યો; દુર્યોધને ખોળામાં લેઈ, રૂદીયા
સરસોં ચાંપ્યો, ॥૨૧॥ એઃ બેટા શું શું દુખ પડિયું, બોલ્યો લખમણ
એમ; વારે વારે મેં કહ્યું મામાને તોહયે ન આવ્યો વ્હેમ, ॥૨૨॥ચાર
પ્રકારે રૂપ બતાવ્યાં, મામાયે જુઠું જાણ્યું; રડી રડિને ઘણું કહ્યું પણ
મનમાં કાંઇન આણ્યું. ॥૨૩॥ દુર્યોધન કહે ધિક્કાર મામા, વરસ પડયાં
સૌ ફુટી; રડિ રડિને છોકરે કહ્યું, તોહે માની વાત જુઠી. ॥૨૪॥ મામો
કહે શું વાંકો વળીને, જોવું કન્યાનું વાન; શા સારૂ મને ડબકો દેછે, મુ
ઓ વર બળિ જાન. ॥૨૫॥ એટલામાં બળદેવજી આવ્યા, હળમુશળ

લેઇ હાથ; ક્યાં ગઇરે કારમી કન્યા, તવ બોલ્યો ભુનાથ. ॥૨૬॥ એ હળધારી ન્હોય એ કન્યા, ભીમ તણો એ તન; સુરેખાને પરણી બેઠો નર સુત અભેમન. ॥ ૨૭ ॥ ગટોરગછ છે નામ એનું, કન્યાનું સ્વરૂપ કીધું; હાથી ઘોડાં ઘરેણું આપી, અમ ધન લુંટી લીધું. ॥ ૨૮॥ એવુ સાંભળી બળદેવ બોલ્યા, સાંભળો કૃષ્ણ વિર; જ્યારે ને ત્યારે પાંન્ડવ નડે, ઓરે શામ શરીર.॥૨૯॥પાન્ડવનેતેં પેંધા પાડયા,ભગની લેવા દૈને; ભગની તેડવા ભીમ આવ્યો, તે ગયો ખુબ ખૈને. ॥ ૩૦ ॥ વળી પાછો સહદેવ આવ્યો, બાઝી ગયો બહુ થૈને; વળી અભિમન્યું યુદ્ધે આવ્યો, દાંનવ શરણે લઇને.॥૩૧॥ આજતો આવ્યો પુત્ર ભીમનો. કર્યું કન્યાનું હરણ; હવે તેનું કેમ કરવું, ઓરે અસરણા સરણ. ॥૩૨॥ પ્રભુ કહે કે કેમ કરવું તું,જેવી તમારી મરજી; તવ બળદેવ કહે લુગડાં પહેરો, યુધ્ધે ચડવું હરજી ॥૩૩॥ કૃષ્ણ પ્રભુ કહે લ્યો પેહેરી આવું, કહીને ઘરમાં ગયા; એવામાં દુર્યોધન બોલ્યો, જાદવતો ત્યાર થયા. ॥૩૪॥ ઓ ભીસ્મ દાદા ઓ દ્રોણ ગુરૂ, જુઓ વાળ્યો આડો આંક; કન્યા લીધી લક્ષમણાની, આજ જુઓ કોનો વાંક. ॥ ૩૫ ॥ દ્રોણ ગુરૂ કહેવાંક.એમનો. કરવું હોય તે કરો; છત્રપતીયે આજ્ઞા દીધી, આયુધ સરવે ધરો. ॥ ૩૬ ॥ ગોર કૃપાચાર્ય અશ્વસ્થામાં, દ્રોણને ભીસ્મ પીતાય; વીચાર કરવા લાગ્યા બેશી, એકાંત સભામાંય ॥ ૩૭ ॥ દ્રોણ કહે કેમ કરશું દાદા, છોકરાં આડા આંક; ભીસ્મ પિતા કહે ન્યાય કરો તો, નહી છોકરાંનો વાંક. ॥૩૮॥ પ્રથમ કન્યા એ છોકરાંની, બળદેવે આંડાઇ કીધી; પણ દુર્યોધને કુંટુંબીનિ, કહો કેમ કન્યા લીધી. ॥૩૯॥ આરતીયો તો આંધળો હોયે, બળદેવજીતો તેવા; પણ કૌરવો એ કન્યાને, કબુલ કરનાર કેવા. ॥૪૦॥ અભિમન્યુએ અભિમન્યુની, તારૂણી લીધી તાણી; શું તે લેવા દે બીજાને. પોતાનું ખુએ પાણિ ॥ ૪૧ ॥ બે છોકરે વ્યાજબી કર્યું છે, તવ કહયું કૃપાચાર, લોકો કહેશે પરણાવ્યા વિના, રહ્યા ગંગા કુમાર. ॥૪૨॥ જગતની રિતી પ્રમાણે, જાનૈયાને લાજ; કેહેણિ થાશે આપણે માંથે, વિચારો ભીસ્મ મહારાજ. ॥ ૪૩ ॥ ભીસ્મ પિતા કહે તમે વિચારો, ઓરે ગોર ગુરૂ આજ; આપણું રહેને પરનું પરણે, તો જાય જગતમાં લાજ.॥૪૪॥ અભિમન્યું પણ આપણું છોરૂં, તેથી રાજી થૈયે; ઠાલા પાછા વળતા નથી, પરણાવીને જૈયે. ॥ ૪૫॥ આવી છે કન્યા ઘરમાંને ઘરમાં, નથી ગઇ પરઘેર; દ્રોણ કહે તે

વ્યાજબી કોહોછો, હવે શી કરવી પેર. ॥ ૪૬ ॥ કૈરવ જાદવ ભેગા થઇને; બે છોકરાને નડશે; આપણને યુદ્ધમાં સંગ લેશે, ત્યાંતો વઢવું પડશે. ॥૪૭॥ તે માટે આપણે કેમ કરવું, ઓરે ભીસ્મ પીતાય; આપણ છતાં છોકરાંને મારે, અણઘટતું દેખાય. ॥૪૮॥ ભિસ્મપિતા કહે આપણે સૌની, સાથે યુદ્ધમાં જાવું; સામા મોરચા બાંધ્યા પછી, આપણે અળગા થાવું ॥૪૯॥ આપણે ચારે સત્ય પુરૂશોએ, યુદ્ધથી કોરાણે રેહેવા; બળદેવ કૃષ્ણને બોલાવીને, આપણી પાસે લેવા. ॥૫૦॥ કહેવું કે નાનાં છોકરાં સાથે, આપણું એ નહિ કામ; જાદવ કૈરવ નથી ઓછા કરવા દો સંગરામ. ॥ ૫૧ ॥ એમ સમજાવી આપણી પાસે, રાખવા કબજે કરી; છોકરાં નથી હારે એવાં; વઢવાના સુર ભરી. ॥ ૫૨ ॥ તે કરતાં બળદેવને કૃષ્ણ, ઉપડશે જે વારે; છોકરાંની પક્ષ આપણે કરવી; સામાં થવું તે વારે. ॥ ૫૩ ॥ એમ ચારે જણે સંતલસ કીધી, એવામાં દુર્યોધન; પોતાના યોદ્ધાને આજ્ઞા કીધી. તૈયાર થાઓ સહુજન. ॥૫૪॥ એમ કરવા માંડી તૈયારી, જાદવ કૈરવ લોક; ગટોરગછ મંડપ લેઇને, ગયો બાગ અશોક. ॥૫૫॥ ભોંયરા બારણે મંડપ મુકયો, પારણાવવાને સાર; ભોજાઇને આવકાર દેઇ, બોલાવ્યાં ભોંયરા બ્હાર ॥૫૬॥ એક સહસ્ત્ર દૈત્ય બનાવ્યા, વિવેક વાત વિચારી; તેમાંથી પાંચસેં નર કીધા, પાંચસે કીધી નારી. ॥૫૭॥ સભા કરીને પુરૂષ બેઠા, ગાય છે ગીતાં નારી; એવે નારદને બોલાવ્યા, ઘર વિશે ગીરધારી. ॥૫૮॥ ચુડો પાનેતર કંકુ પડો; મીંઢળ નાડાછડી; જે જોઇએ તે સામગ્રી આણી. નારદને તેથડી. ॥૫૯॥ પછી પ્રભુએ આજ્ઞા આપિ, અશોક બાગમાં જાવો; મંગળે મંગળે દાનદેઉંછું, વર કન્યા પરણાવો. ॥૬૦॥ તવ નારદજી બાગમાં ગયા, કન્યાયે કિધો શોર; નારદજીને નજરે દેખી, આવ્યું પગમાં જોર. ॥ ૬૧ ॥ ઓરે મારા નારદ કાકા, જઇને કહો આ કરણી, મારા તાતને એટલું કહેજો, જાય જુનો વર પરણી. ॥ ૬૨ ॥ એટલે માયાવિ રાક્ષસ બોલ્યા, હવે કોળીયો કરીયે; સુરેખા કહે હવે ન બોલું, આવો અભીમન્યું વરીયે. ॥ ૬૩ ॥ નારદ કહે આ વર સારો, બેશ પરણાવી દેઉં; બેઠા નારદ પરણાવવાને, કારજ કૃષ્ણનું કેવું. ॥ ૬૪ ॥ વળણ ॥ કારજ સઘળું કૃષ્ણનું, દે છે કન્યાદાન; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે છે સાહાય શ્રી ભગવાન. ॥

કડવું. ૪૩ મું. રાગ રહેણીનો.

ત્યાં તો સમે વરતે સાવધાન, શોભા ઘણેરીરે; ત્યાં તો દાન દે છે ભગવાન. સોભા ઘણેરીરે. ॥ ૧ ॥ એવે રાક્ષણીયો ગીત ગાય. શો. ત્યાં તો હસ્તમેળાપક થાય, શો.॥૨॥ ચોરી પેહેલું મંગળ વરતાય. શો.તે- માં ગાયોના દાન અપાય. શો॥૩॥ પછી બીજુ મંગળ વરતાય.શો. તે માં દાશીના દાન અપાય.શોભા.॥૪॥ ચોરી ત્રીજું મંગળ વરતાય. શો તેમાંભુમીનાં દાન દેવાય, શો. ॥ ૫ ॥ ચોરી ચોથું મંગળ વરતાય. શો તેમાં ભંડાર સહીત અપાય. શો. ॥૬॥ પછી રૂપૈયા વિંટીયો રમાય. શો લાગ્યાં વર કન્યા ગોત્રજને પાય. શો. ॥૭॥ વળણ વર કન્યા પરણી રહયાં પ્રભુએ દીધું દાન;કહે વલ્લભ પછી કૃષ્ણજી, યુધ્ધેથયા સાવધાન.

કડવું ૪૪ મું. રાગ સાખી.

વૈશમપાયન એણીપેર બોલ્યા,સુણુ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું. સુરેખા હેરણ મહિમાય ॥ ૧ ॥ કૃષ્ણ પ્રભુ તઇયાર થઇને. હાથ લીધાં હથીયાર, ક્રોધ સ્વરૂપ ધારણ કરીને, નીકળીયા ઘર બ્હાર ॥ ૨ ॥ એક લક્ષ સાઠ સહસ્ર એકાશી, કુંવર કેરી જોડ; હળધારી હળ લઇને આવ્યા;જાદવ છપન ક્રોડ ॥૩॥ દુર્યોધને અગીઆર ક્ષોણી,શેન્યા કીધી ત્યાર; છ કારભારી ને સો ભાઇ, હાથ ગ્રહયાં અથીઆર.॥ ૪ ॥ દીધા ડંકા ઉપડયા બંકા. સતવાદી નર ચાર;તે પણ આયુધ લઇને ચા લ્યા, સૌ સાથે તે વાર.॥૫॥ વર કન્યા પણે પરણી રહયાં, નારદ બો- લ્યા વાણ, લાવો કુંવર હવે અમને, આપો દક્ષણા દાન ॥ ૬ ॥ ગટોર ગછ કહે ભોંયરા વિશે, નગદ નાણું ભરીયું; નારીનાં વસ્ત્રને શણગાર શુદ્ધાં, તમને અરપણ કરીયું. ॥૭॥ નારદજીએ આશીશ દોધિ, થયા અંતરધ્યાન. પછિ ઉતર્યાં ભોંયરા વિશે, પાંડવના સંતાન. ॥૮॥ કન્યા ને જઇને બેસાડી, રાક્ષસ ચોકીમાં ચાર; ગટારગછ કહે મમ વીરા, નિકળો યુધ્ધે બ્હાર. ॥ ૯ ॥ સુરેખા કહે એકલી હું, રહું કેવે પ્રકાર; એટલે બનાવિ માયાવિયે, નાની છોકરીયો ચાર.॥૧૦॥ સુરેખાના જે- વડી તેતો, જોઇ સુરેખાને ગમે, પાંચે જણીયો ભેગી થઇને; વીવિધ રમત રમે. ॥ ૧૧ ॥ પછિ બે ભાઇ બ્હાર નીકળીયા, કેવો કર્યો વિવે

ક; માયાવી સત્તર દૈત્ય તણો ત્યાં, રથ બનાવ્યો એક. ॥ ૧૨ ॥ તેમાં અભિમન્યુ બિરાજ્યો, સંગ્રામમગાં જીવ પેઠો; ઘોડાના અછોઠા ઝાલી, માયાવિ હાંકવા બેઠો. ॥ ૧૩ ॥ ખરખર ખરખર રથને હાંકયો, ચાલી આવ્યા મેદાન; હિમ્મત રાખી રણમાં ઉભા, યુદ્ધ કરવા બળવાન. ॥૧૪॥ એટલે જાદવ કૌરવ આવ્યા, યુદ્ધ તણા મનસુબા; મેદાન વિશે જુદે જુદે, જથે જઇને ઉભા. ॥૧૫॥ ભીસ્મ કૃપાચાર્યે અશ્વસ્થામા,દ્રોણગુરૂ બળવાન; તે ચાર જૈને અળગા ઉભા,માહા મોટું મેદાન.॥૧૬॥ એટલે બોલ્યા અંતરયામી, ભીસ્મ પીતાશું એમ; ચાર સત્ય પુરૂશો સંપ કરી, અળગા ઉભાકેમ. ॥ ૧૭ ॥ ભીસ્મપીતા કહે બાળક સાથે, આપણે વઢવું ન ઘટે; જો કદી છોકરાં જીતશે તો, તૈયાર છીએ છેવટ. ॥૧૮॥ જાદવ કૌરવ સેન્યા સાથે, શું બેને નહિ જીતે; ચરચાજોવા રહ્યા ઉભા; મોટા મોટાની રીતે. ॥ ૧૯ ॥ તમારે પણ ચરચા જોવા, અળગા રેહેવું જોઇએ;છેવટ સરવે સામા થૈશું, વાંક કાઢે નહિ કોઇએ. ॥૨૦॥ તવ કૃષ્ણે કહ્યું બળદેવ બંધુ, સમજણની એ વાત; ચાલો એમની સાથે જઇને, ઉભા રહીએ ભ્રાત. ॥૨૧॥ એમ વિચારી બન્ને બંધુ, સતીયા પાસે ગયા; ભીસ્મપિતાના રથની સાથે,રથ રાખીનેરહ્યા; ॥૨૨॥ ભીસ્મની જોડે રથ પ્રભુનો, પ્રભુ જોડે બળદેવ; ભીસ્મ પિતાયે સાનકીધી,રથ ભીડાવો એવ ॥૨૩॥ એટલે ગુરૂ રથ હંકારી,બળદેવ પાસે આવ્યા;તેમની જોડે ગોર કૃપાચાર્ય,રથ પોતાનો લાવ્યા॥૨૪॥ભીસ્મનીજોડે અશ્વસ્થામા, રથ રાખીનેરહ્યા; ચારે જણની વચમાં બંને, બંધુ કબજે થયા, ॥૨૫॥ ભીસ્મે દ્રોણને સાન કીધિ, આપણે કોઇ ન વડવું; છોકરાં ઉપર આ ઉપડે તો; એપર આપણે પડવું.॥૨૬॥ વચમાં ઘાલા નાંખવા કચરી, શું કરે બળ ગોપાળ; આપણાં બેઉ છોકરાંનો, ન થાય વાંકો વાળ. ॥ ૨૭ ॥ એવી સંતલસ એમણે કીધિ, પ્રભુના મનમાં કાંઇ; લડવઇઆ બે તરફે ઉભા, મેદાન ભુમી માંઇ. ॥ ૨૮ ॥ અળગા ઉભાછે છોકરા બેઉ.બોલ્યો અભિમન્યુ એમ;જોભાઇ જુજવાબે જથે ઉભા,કહોકરીશું કેમ.॥૨૯॥ ગટારગછ કહે વીરા મ્હારા, શા સારૂ ગભરાઓ, તમોને ન ફાવે તે દો મુને, ફાવે ત્યાં તમે જાઓ ॥ ૩૦ ॥ લઢી વઢીને પક્ષ તમારી; કરીશ મ્હારા વિર; જરાએ ગભરાશો નહી, રાખજો રૂદે ધીર. ॥૩૧॥ એટલે બોલ્યો અભીમન્યું. રથલઈ તતપર થાઉં; તમે જાવો જાદવ વીશે;હું કૌરવમાં જાઉં. ॥૩૨॥ ગટારગછ

તવ ઉતર્યો હેઠો, રથમાંથી તેવાર;અભીમન્યુ કહે વારતા સુણો,સુરાન સરદાર. ॥૩૩॥ રથ તમારો માયાવિ છે, વાગે કોઇની ચોપ; તો નિરાધાર થઇનેહું બેસું; થઇ જવાનો લોપ. ॥૩૪॥ ગટોરગછ કેહે હું જાણુંછું, તેકેમ ભુલી જઇશ; લઢીશ વઢીશ પણ તમારી,ખબર લેતો રહીશ. ॥૩૫॥ એમ કહીને પોતે ચાલ્યો,જાદવ સામો થાય; અભીમન્યુરથ હંકારી, કૌરવ દળમાં જાય. ॥૩૬॥ જૈને ઉભો દુષ્ટા સામો, અરજુન જીનો તન; માયાવી ગયો જાદવમાં, ત્યાં મોખરે પ્રદ્યુમન. ॥ ૩૬ ॥ પુત્ર પ્રભુનો સહુથી મોટો, બોલ્યો મુખ વચન; શું આવ્યો તું અમારા સામો, ઓ રાક્ષસીના તન. ॥૩૭॥ ક્ષત્રીનું કુળ છે કેવારે; શોધિ જો તારાં પરીયા; નાત બહાર રહ્યા સંતનું રાજા, માછીની પુત્રી વરીયા. ॥ ૩૮ ॥ તારા બાપનો કાકો લાવ્યો,વરેલી નંદીની નારી; કુન્તલપુરના રાજાયે દીધિ, ફકત ફોઇ અમારી. ॥ ૩૯ ॥ કુન્તા કુંવર પાંચે કુંવારા, સમજી સામોથાને, તાણીતોશી તુજ તાત વર્યો,રાક્ષસીહેડંબાને. ॥૪૦॥ મુજ સામો તું સોભતો નથી, ઓ રાક્ષસીના પુત્ર; પાંડવ વર્યા એક નારીને, ત્યારેથયું ઘરસુત્ર. ॥ ૪૧ ॥ અમારિ કન્યાનું હરણ કીધું, મરણ આવ્યું તારૂં; માયાવી કહે પુત્ર પ્રભુના; સાંભળ બોલવું મ્હારૂં ॥૪૨॥ તારા દાદા વાસુદેવજીને, કંસે કન્યા દીધિ; કુળવંતને કેમ છુટા ન મુકયા, કાળાગ્રહે કેદ કીધી. ॥૪૩॥ પુછી જો તુજ તાતને એ, કાળાગ્રહમાં અવતરીયા; ગાયો ચારી છાસ પીને, ગોકુળમાં ઉછેરિયા ॥ ૪૪ ॥ તારા બાપને કોણે દીધિ, કન્યા સન્મુખ હાથ; અંબાવના ડેહેરામાંથી લાવ્યા, રૂક્ષમણી તુજ માત. ॥ ૪૫ ॥ નરકાસુરને મારી નારી, લાવ્યા સોળ હજાર;જાંબુવંતી રીંછડી લાવ્યા, શરમ ન આવી લગાર ॥ ૪૬ ॥ કુળ તારૂ તું રાખ્ય છાનું,પાનું બધું મુજ હાથ; હજુ બીજું સાંભળવું હોયતો, ઘણી લાંબીછે વાત, ॥ ૪૭ ॥ એવાં વચન સાંભળીને, બોલ્યો પ્રદ્યુમાન; રાતો તાતો ક્રોધે ભરાયો, શામ તણો સંતાન ॥ ૪૮ ॥

॥ વળણ. ॥ ક્રોધે ભરાયો એતી ઘણો, કૃષ્ણ પ્રભુનો તંન; કહે વલ્લભ વળી બોલીયો, વઢવાનાં વચન.

કડવું ૪૫ મું. રાગ ॥ પ્રદ્યુમન કેહે છે. મનહરછંદ.

ભીમ સુત કીયો તુત, મદમેં તું ભયો ભુત,અબ હાથ આય ગયો

ઠામ મૈ બેઠારેગો. ॥ નગ્રમેં તોફાન કીયો, પ્રપંચ લગાય ગીયો;બલીયે સું બાથ દીની,અબ તું બીચારેગો. ॥ જમ જૈશે જાદવહે, કાલ જૈસે કૈરવ હે, સબ હીલ મીલ તેરા, પ્રાનકું નીકારેગો. ॥ દેખ મેરા બાન સાન; ભાન તો ભુલાય દઉં; દોનુંકું પકર કર, કરશે સંહારેગો ॥— ॥ ગટોરગછ કહે છે. ॥ પાઉંપર પાઉંપર પ્રભુ કે નંદન તુંહી; ભગ જા નહીતો મેરા, દૈત લલકારેગો. ॥ માયાવી મચેગાજબ, જાન નીકારેગા તબ; કબ નહી લરૂ ઐસો, તોબા તું પોકારેગો. ॥ આપો આપ બલ કરૂ, તબ મેં પીછો નપરૂં; પકરપકર કર બ્હોત માર મારેગો. ॥ કીસનકે સુત સબ, દાવમેં આયાહો અબ; કેસ ગ્રહિ ગ્રહિ લેકે, દરીયેમેં ડારેગો. ॥—રાગ ચોપાઇ. ॥ બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સુણ પરીક્ષત રાયના તન;એવું બોલ્યો ગટોરગછ જ્યારે; કોપે ચઢીયો પ્રધુમન ત્યારે. ॥ ૧ ॥ એવે કૈરવમાં શું થાય, મુખ્ય લઢવૈયો કરણરાય;સાથે રાખેલા બે સંતાન, સામો આવ્યો ત્યાં અભેમાન. ॥ ૨ ॥ તેવો ગાજીને બોલ્યો કરણ, આવ્યું છોકરા તારૂં મરણ; તવ બોલ્યો અભીમન્યું રાય, જીવતું હોય તો પડ પાય. ॥૩॥ એવે કરણ તણા બે તંન, બોલ્યા પીતા પ્રત્યે વચન; તાતજી નવ બોલશો કાંઇ, અમે લઢવાના બે ભાઇ. ॥૪॥ જાઓ જઇ બેસો કોરાણે,એને મારવાના આ ટાણે,જાણ્યું કરણે વઢવા દેવું, જોવું દીકરા કરે છે કેવું. ॥૫॥ એવું સમજીને એ ખશીયો, બેઠો અળગો જોવા યુદ્ધ રશીયો; એના વ્રશકેતુ ચંદ્રકેતુ, તેને થયો વઢવાનો હેતુ; ॥ ૬ ॥ અભીમન્યુ સામા બેઉ ઊભા, કીધા યુદ્ધ તણા મનસુબા, બોલ્યો વ્રશ કેતુ વચન, જોતું ઝપાટો નરના તન. ॥૭॥ વળણ ॥ જોજે ઝપાટો અમ તણો, કહે છે કરણ કુમાર; વદે વલ્લભ બેઉ બોલતા, મનમાં ધરી અહંકાર ॥

કડવું ૪૬ મું. રાગ ઝુલણા સાખી.

તડો વડ બે જણારે; બરોબર બે જણારે. ॥ ટેક ॥વ્રશકેતુબોલીયો કન્યા દૈ પડ પાય; અભીમન્યું કહે વર રાયને, વરે ભાનુમતી એની માય. તડો૦ ॥૧॥ વૃશકેતુ બોલીયો, હમણાં વધ્યું ઘર શુત્ર; બોલ વીચારી બાળકા, તું તો મંત્રના પુત્રનો. પુત્ર. તડો૦ ॥૨॥ અભીમન્યું વળતું વધો, સાંભળ મુજ વચન; મુજ સામો શોભતો નથી, તુંતો દાશીના તનનો તન. તડો૦ ॥ ૩ ॥ વ્રશકેતુ બોલીયો, કપટ અમે જો કી-

ધું; તારા બાપને બાજી રમાડી, કેવું રાજપાટ ધુતી લીધું.તડો૦ ॥૪॥ અભીમન્યુ કહે કપટી તણું,ખરાબ થાશે ખાણું; મારા ભાઇએ હાથી આપી, કેવું નાઅદ્દ લીધું નાણું, તડો૦ ॥ ૫ ॥ વ્રશકેતુ બોલીયો, જો અમે સમશેર કાહાડ્યા, દ્રુપતી નગ્ન નચાડવા, કેવા ભરી સભામાં લાવ્યા. તડો૦ ॥૬॥ અભીમન્યુ કહે મુજ બંધુએ; સણગાર દૈ રચના રચાવી; તારિ કાકીયોને તારી માને, આખી રાતજ નગ્ન નચાવિ,તડો૦ ॥૭॥ વૃશકેતુ વળતું વધો, સુણુ અરજુનના તન; દુઃખ દેવા તુજ તાતને,કેવા કાહાડયા છે અઘોર વન. તડો૦ ॥૮॥ અભીમન્યુ કહે બદલો વાળવા, ગટોરગછે દાવ ધાર્યા; શાક ભાજી ખવરાવાને. કેવા ઓકાવી અધાવી માર્યા. તડો૦ ॥૯॥ કરણ કેડેથી બોલીયો, આતો જીભ જુધ થાય; મેહેણું મારે તુજથી સવાયું, મ્હારૂં પેટ પાસુ બળી જાય, તડો૦ ॥ ૧૦ ॥ વળણઃ ॥ માટે મ્હારા દીકરા, ટુંકીકરો જીભ્યાય; કહે વલ્લભ ઉશકેરીયા, વઢવાને એ રાય. ॥

કડવું ૪૭ મુ ॥ રાગ સાખીનો. ॥

વૈશમપાયન એણી પેર.બોલ્યા, સુણજનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, યુદ્ધ તણો મહિમાય. ॥૧॥ કરણરાયે કુંવરોને, ઉશ્કેર્યા તે વાર; એટલે વૃશકેતુ ચંદ્રકેતું, બન્ને ગ્રહ્યાં હથીઆર. ॥૨॥ અભીમન્યુયે ટંકાર કીધો,હિમ્મત રાખી અપાર;એટલે સઘળા કૌરવલોકે ઉપાડયાં હથીઆર. ॥ ૩ ॥ જાદવ જુધમાં પ્રદુમને, ઉંચો કીધો હાથ; એટલે આયુધ લૈને કોપ્યો, જાદવનો સહુ સાથ ॥ ૪॥ રોશે રૂઠયા, અગની ઉડયા, મનમાં અપરમપાર; ગુપતી ગેડી ગદાયો લેઇ, દેવા માડયો માર ॥ ૫ ॥ માયાવી એકલો જાદવ ઝાઝા, કરતા શોર બકોર; કીડી ઉપર કટક ચઢે, તેવું કિધું જોર ॥ ૬ ॥ તોફાન દેખિ માયાવિને, પુરણ પ્રગટી રીસ; કેશ છોડીને પાશાણ વિશે, એણે પછાડયું શીશ. ॥ ૭ ॥ મુસ્તકમાંથી જુજુ જેવા, જીવ ખર્યા હજાર; પવનને પ્રથવિ અડિકે,દૈત્ય થયા તે વાર. ॥ ૮ ॥ તાડપુર ઉંચા નાકે બુચા ગજ ગજ લાંબા દંત; જાદવ ઉપર જોર જણાવ્યું, લેવા માંડયો અંત. ॥ ૯॥ મારો મારો મુખે ભાંખે,નાંખે કારમી ચિસ; કૌરવમાં યુધ શરૂ થયું, સૌને વ્યાપી રીસ. ॥૧૦॥ વ્રશકેતુએ બાણ માર્યું, અભીમન્યુને અંગ; અરજુન સુતે સાગું મારી, તે બાણ કિધું ભંગ. ॥ ૧૧ ॥ ચંદ્રકેતુએ મંત્ર ભણીને,

માર્યા અગણીત બાણ; અભીમન્યુએ સામાં મારી, સર્વ કર્યા ભંગાણ. ॥ ૧૨ ॥ પછી પોતે બાણ લેઇને, નાગ પાસ મંત્રો સાધ્યા; કરણના બે દીકરાને. અવળે હાથે બાંધ્યા. ॥ ૧૩ ॥ તે દેખીને કરણ ઉઠયો, આવી ઉભો તે ઠામ; પોતાના પુત્રોને કહ્યું, બોળ્યું બાપનું નામ. ॥૧૪॥ એમ કહીને હાથ છોડયા, મેઘનાદે ગડગડીયો; આયુધ લીધાં હાથમાંને, યુધ્ધે તુટી પડીયો. ॥૧૫॥ અગણિત મંત્રથિ બાણ છોડે, સુર્ય તણો કુમાર; બાણ એનું એક જતા જતામાં, થાય છે સાઠ હજાર. ॥ ૧૬ ॥મોરે અભિમન્યુ અગણીતું, વાયુ વેગે જાય;બાણ એનું એક જતાજતામાં ચાળિસ હજાર થાય. ॥૧૭॥ કરણ આગળ કેટલું ગજું, ઘણો પડે છે માર; વળી આસપાસના યોદ્ધાનાં, આવે ઘણાં હથિઆર. ॥ ૧૮ ॥ તો પણ યુદ્ધ ટકાવી રહયો છે, અરજુનજીનો તન; જાદવમાં બહુ જોર કરે છે, બળિયો પ્રદુમન. ॥ ૧૯ ॥ શીવ તણું એક બાણ લીધું, માર્યું કરીને કોપ; ગટારગછના દૈત્ય માયાવી, તેને કીધા લોપ. ॥ ૨૦॥ તે દેખી માયાવિ કોપ્યો, જણવિ ઝાઝી રીસ; પાશાણ વીંષે પોતે પછાડયું, ચાળીસ વેળા શીશ. ॥ ૨૧ ॥ ચાળિસ હજાર રાક્ષસ થયા, લાંબા ત્રણ ત્રણ તાડ; બળવંતાને બીહામણા બહુ; લાંબા પોહાળાં હાડ. ॥ ૨૨ ॥ પછી પાછું શીશ પછાડયું, ફરીથિ ચાળિસવાર;સાત તાડ વા ઉંચિ બનાવી,રાક્ષણી ચાળી હજાર. ॥ ૨૩ ॥ ગર્ધવમુખિને ભુંડમુખિ સ્વાનમુખિકિરમુખિ;વાયસમુખિ હરણમુખિ, કોસુંવાળિકોલુખિ ॥૨૪॥ કૈ પીતવરણિ કૈ રક્તવરણિ, કૈંશામવરણીકાળિ;સાતસાત ગજના દંત લાંબા, કૈંક ટુકા કેશવાળિ.॥૨૫॥ કૈં રાક્ષણિએ ચણિયો પેહેર્યો, કૈંયે ઢાંકયા કેશ: કૈંયે કછે લંગોટિ,વાળી કૈં છે નગન વેશ.॥૨૬॥અક્કેક તાડવા સ્તન લાંબા,કારમિ લડાઇ ધારે; બે ભુજમાં બે સ્થાન ગ્રહિને, જાદવલોકને મારે ॥૨૭॥ દસ દસ જોદ્ધા દબાય તળે, પામે છે બહુ ત્રાસ; રાક્ષસીનો ભય ભારે ભાસે, કરતા નાસાનાસ. ॥ ૨૮ ॥ કૈં રાક્ષસી પડે ટોળામાં. કૈં જાદવને ઝાલે; મરડી મસળી મોઢામાં ને, નાસ્કોરામાં ઘાલે, ॥ ૨૯ ॥ એ રીતે રાક્ષસિયો લડતી, જબરૂં દૈવત દાખે; રાક્ષસ લોકો ખોળા ને ખોબા, ભરીને રેણું નાખે. ॥૩૦॥ જાદવ ઉભા આંખો ચોળે, રોળે રાક્ષણી દોડી;ધુળ થકી અંધકાર કીધો, એવી જુક્તી જોડી. ॥૩૧॥ હેડંબાનો દીકરો તે, ચહિયો છે ગગન; યુદ્ધ કરાવે ઉપર રહીને, ભીમસેન કેરો તન. ॥૩૨॥ વનમાં જઇ ઝાડ તાડ લાવે,દારૂણ દૈવત દાખે;

મ્હોટા મ્હોટા પાહાડ ને પરવત, અંત્રીક્ષ રહીને નાંખે. ॥૩૩॥ એ રીતે ત્યાં યુધ ચાલે, કૌરવમાં શું થાય; અભિમન્યુ ઉપર કોપ્યો, પોતે કરણ રાય. ॥ ૩૪ ॥ લડતાં વઢતાં, કરણ રાયે, કીધો કારમો કોપ, શીવ મંત્રે બાણ મારી કીધો, કુંવરનો રથ લોપ.॥૩૫॥ પગ પાળ થયો અભેમન્યુ, વાગે ઘણાં હથીઆર; શરીરને ઓથો નવ રહયો, ઘણોક પડિયો માર. ॥ ૩૬ ॥ વસ્ત્રો ફાટયાં આભુશણ તુટયાં, ભોંકાઈ ગયાં તીર; રૂંવે રૂંવે ભાલોડાં ભેદયાં વહયું ઘણું રૂધિર ॥ ૩૭ ॥ ચારણી જેવું શરીર થયું, તરી ગયાં લોચન; સંભારવા લાગ્યો ગટોરગછને. ક્યાં ગયા બંધવ જન. ॥૩૮॥ ભીડ વેળાના ભાઈ મ્હારા, વિશ્વાસ દેઇને વહયા, અરેરે રણમાં રઝળાવ્યો, હવાલ ભુંડા થયા. ॥ ૩૯ ॥ એ રીતે ટળવળવા લાગ્યો, ઘણિક પામ્યો કષ્ટી; એવે સમે ગટોરગછની ગગનથી ગઇ દ્રષ્ટી.॥ ૪૦ ॥ બહુ દુઃખીયા બંધુને દિઠો, ક્રોધ હળાહળ ચ્યડિયો,જયદ્રથ બનેવિ દુર્યોધનનો, તેના રથમાં પડિયો. ॥૪૧ ॥ જેદ્રથને હડસેલો માર્યો, માયાવી મ્હાબળ કાળ્યો; ઘોડાના અછોડા ઝાલી, રથજ હાંકી લાવ્યો. ॥૪૨॥ અભિમન્યુને ઉચકીને, બેસાડયો રથમાય; ગટોરગછ કહે કેમ વિરા, શું તારી ઇચ્છાય. ॥ ૪૩ ॥ કુંવર કહે વીરા મ્હારા, હવે નહિ ચીંતાય; તમે તમારૂં પુરૂં કરીને, પક્ષે આવો હાંય. ॥૪૪॥ માયાવી કહે વારૂ વિરા, કહિ આકાશે ચડિયો, પ્રદુમાનના રથની નિચે, આવી અચાનક પડિયો. ॥ ૪૫ ॥ ઉપાડી રથ માંથે લીધો, ચઢિ ગયો ગગન; અંત્રીક્ષ જૈ ગાજીને બોલ્યો, વ્રકોદરનો તન. ॥૪૬ ॥ જોરે પ્રભુના દીકરા હું, જીવજ તારો લઉં;રતનાગર સાગરમાં તુને, રથ સહીત નાંખી દેવું. ॥૪૭॥ તવ પ્રદુમાન ચેતિ ગયો, મારવા ભાલો લીધો; રથ ઉપાડી ગટોરગછે, ગામમાં ફેંકી દિધો. ॥ ૪૮ ॥ પછી પડયો જાદવ વિશે, કરતો સોરબકોર; મોખરાનો લડવઇઓ ગયો, ભાગ્યું સહુનું જોર. ॥૪૯॥ એટલે રાક્ષસને રાક્ષણીયો, કોપ કરે માહા માઠા; જાદવકેરા જબરાજોધા, પણ જીવ લેઇને નાઠા. ॥ ૫૦ ॥ ભંગરાણ પડિયું, માયાવિ નડિયું, નસાડયા સહુ જન; પછી રાક્ષસ રાક્ષણીયોની, પ્રત્યે વધો વચન. ॥ ૫૧ ॥ વળણ ॥ યોદ્ધા પ્રત્યે બોલીયો, રાતાં રાખો ચક્ષ; વદે વલ્લભ આજ્ઞા કરી, કરિયે ભાઇની પક્ષ. ॥

કડવું ૪૮ રાગ સવૈયાનો.

વૈશમપાયન અણીપેર બોલ્યા. સુણજનમેજે રાય; વિસ્તારી તુ

જને સંભળાવું; યુધ તણો મહિમાય.॥૧॥ ગટોરગછે આજ્ઞા આપી, ભાઇની વાહારે ચડો; કૌરવ કેરી સેન્યા વિશે, નેત્ર મીચીને પડો, ॥ ૨ ॥ એમ કહી દૈત્યો લલકારી, પોતે ચઢયો ગગન; રાક્ષસ રાક્ષસીયોનું ટોળું, આવ્યું હસ્તે વદન. ॥૩॥ કૌરવે જાણ્યું કેર થવાનો, થૈ રહયો સોરબકોર; તે દેખી અભિમન્યુના. પગમાં આવ્યું જોર. ॥૪॥ હેડંબાનો સુત માયાવી, જોયું ગગનથી ધરણ; જાણ્યું કે બહુ જોર કરે છે, કપરો રાજા કરણ.॥૫॥ એવું ધારી ઝડપ મારી, કર્ણની નિચે પડીયો, રથ એનો ઉપાડી લેઇ, પોતે આકાશ ચડિયો. ॥૬॥ ગગને જૈને કરી ગરજના ભુંડી વાત ભંડાવું, કરણ કાકા દરીયામાં નાંખી, કાકીને રંડાવું, ॥૭॥ સાંભળિ કરણ થરથર ધરૂજ્યો, યુધ ભલેરૂં મચીયું; ખરા રંગમાં ભંગ પડાવ્યો, ભુંડું ગટોરગચીયું. ॥૮॥ નિચે નાંખી દેશે મુને. નીકળી જાશે પ્રાણ; એવું જાણી હાથમાંથી, મુકયાં ધનુશને બાંણ.॥૯॥વાંકો વળીને મારવા માટે,કરણે ભાલો લીધો;માયાવિએ રથ ઉપાડી, વનમાં ફેંકી દિધો.॥૧૦॥ હાડ કુટાયા કરણ કેરાં. ઘાટ ભલેરો ઘડીયો; ગગનથી ગટોરગછ પાછો, હાથી ઉપર પડીયો.॥૧૧॥ દુર્યોધનની અંબાડીમાં, આવ્યો ભિમકુમાર; છત્રપતિના બે ભુજ ઝાલી, છિનવી લિધાં હથિયાર. ॥૧૨॥ ગટોરગછે ઘોઘળો ઝાલી, પાપીને નાંખ્યો હેઠો; રાતો તાતો થઇ માયાવી, રૂદિયા, ઉપર બેઠો, ॥ ૧૩ ॥ એટલે બધી રાક્ષસીઓયે, જુલમ કિધો મોઠો; શકુની સૌથી પહેલો સમજ્યો.જીવ લઇને નાઠો.॥૧૪॥ એટલે નાઠા સકળ યોધા,કીધો કારમો કેર;ગટોરગછ કહે દુષ્ટ કાકા,તુજને મારૂં ઠેર. ॥ ૧૫ ॥ તવ દુર્યોધને હાથ જોડયા, તુજને લાગુ પાય; લખમણને પરણવું હશે તો, પરણશે એની માય. ॥ ૧૬ ॥ એ ભાઇ જીવતદાન દે મુને; ઉગરૂં તુજ પ્રતાપ; એવો કુમતી ગરજ વેળા, ગર્ધવને કહે બાપ. ॥ ૧૭ ॥ તે અનુભવ નથી માયાવિને, એણે કર્યો વિચાર; કાકો થઇ આવું બોલે છે, મારૂં તે ધિક્કાર. ॥૧૮॥ એવું સમજી ઉઠી ગયો કે, નાઠો દુર્યોધન; રાક્ષસ રાક્ષસી લોપ કિધાં વ્રકોદરને તન. ॥ ૧૯ ॥ આવી બેઠો રથને વિશે. અભિમન્યુની સાથ; સારથી પદથી ગ્રહણ કીધા, ઘોડાના અછોડા હાથ ॥ ૨૦ ॥ દુરીયોધન બહુ ખેદ પામ્યો, બોલ્યો મામા પ્રત્યે; જુઓ મામા કન્યા લીધી, ક્ષત્રીયોનિ ગત્યે. ॥૨૧॥ જીત જોઇ બળદેવજીએ, હળમુશળ ધર્યું હાથ; એટલે ચક્ર ચઢાવ્યું પોતે દયાળુ દીનાનાથ. ॥૨૨॥ એટલે બો-

ન્યા ભીસ્મપીતા વિચારી આયુદ્ધ ધરજો; અમારે તમારે લડાઇ થાશે, સમજીને કામ કરજો. ॥૨૩॥ બળભદ્ર કહે આશું બોલો, અવળો ઉમંગ કેમ ધારો, ભીશ્મ કહે મારવા નવ દૈયે, છે છોકરો અમારો. ॥૨૪॥ એમ કહિને આયુધ લીધાં, બળદેવ બોલ્યા એમ; કૃષ્ણ વીરા તમે આમને જોજો, કરે ફાવે જેમ તેમ. ॥૨૫॥ બે છોકરાંને હું મારૂં છું, જણવો તમે અહિં રીસ, પ્રભુ કહે હું તો ચક્ર મુકું છું, છેદવા જાદવ શીશ. ॥૨૬॥ હળધર કહે કેમ આડુ બોલે, જાદવ આપણાં રાંક; તેમને તુ શા સારૂ મારે, શો છે એમનો વાંક. ॥ ૨૭ ॥ કૃષ્ણ પ્રભુ કહે વીરા મારા, ન્યાય તણો પંથ સ્હાવો, શા સારૂ છોકરાઓને મારો, એમનો વાંક બતાવો. ॥૨૮॥ બળદેવજી કહે નજરે જુએ છે, ઓરે અસરણા સરણ, આપણે. ઘેર ઉતપાત કરીને, કરયું કન્યાનું હરણ, ॥ ૨૯ ॥ પ્રભુ કહે કે હરણ કીધું, તેમાં અનીતી શી કીધી, પેહેલો વીવા શીદ કર્યો તો, પોતાની કન્યા લીધી. ॥૩૦॥ એમની હતીને એમણે લીધી તેમાં શો એમનો વાંક પોતાની કન્યા કેમ જવા દે; સહુને વ્હાલુ છે નાક. ॥૩૧॥ ભીસ્મે સાન કરી ગુરૂને; હવે ન ધરશો બીક; આપણે આપણુ જોયા કરો, સળગ્યું ઘરમાં ઠીક. ॥૩૨॥ કૃષ્ણના શબ્દો બળદેવે સુણ્યા, બોલ્યા તું બંધવ મ્હારો; આ કહેવાથી થાય છે નિસ્ચે આ બધું તું કરનારો ॥ ૩૩ ॥ કૃષ્ણ કહે કે હું કરનારો, નહી મારવા દેઉં બાળ. બળદેવ કહે કપટ તારૂ, મેં ન જાણ્યું ગોપાળ ॥ ૩૪ ॥ હળમુશળ હેઠું પછાડી, રથ થકી ઉતરીયા અભીમન્યુંને પુછવા લાગ્યા, બળદેવજી કરોધ ભરીયા. ॥૩૫॥ બતાવ્ય છોકરા કયાં છે કન્યા મોકલું નહી તુજ ઘેર, અભીમન્યુ કહે જોઇતી નથી, નીસ્ચે ધારી તે પેર ॥ ૩૬ ॥ અમારે અમારી કેવરાવવીતી, તે તો લીધો લાહાવો; અશોક બાગના ભોંયરામાંથી, સુખે પાછી લઇ જાઓ ॥ ૩૭ ॥ એટલે ત્યાંથી બળદેવ ચાલ્યા, ભોંયરામાં ભડાકે, રાક્ષસ માયાવી મટોરગછના, લોપ કર્યા લપડાકે. ॥ ૩૮ ॥ જઇ કન્યાને ખાંધે લીધ, બળદેવજી બહુ બળીયા; બડ બડતાને કળકળતા એ પોતાને ઘેર પળીયા. ॥ ૩૯ ॥ કઉરવ હારીને નાઠેલા તે, એક જગાએ મળીયા, તેમણે જાણ્યું બળદેવજી તો, કન્યા લઇ ઘેર પળીયા. ॥ ૪૦ ॥ દુર્યોધન કહે મામા તમે, હું ત્રીજો દુશાશન, ચોથો કરણ આપણ ચારે, જઇએ બળ ભોવન ॥ ૪૧ ॥ સમજાવિને કન્યા લૈયે, થૈયે પછી વિદાય; નારિયો માત્રને રજા આપો, તે

સહુ આગળ જાય. ॥ ૪૨ ॥ નારીયોને તવ વિદાય કીધી, કૌરવ ઉભા રહ્યા;કન્યા લેવા ચારે જણા, દ્વારામતીમાં ગયા, ॥ ૪૩ ॥ જૈ બળદેવની પાસે બેઠા, બોલ્યો દુર્યોધન; આપણા રંગમાં ભંગ કીધો, પાંડવોને તન. ॥૪૪॥ જ્યારે ને ત્યારે અમને નડે છે. વળી ગણાયછે રાંક; હળધારી તમે નજરે જોયું. જુઓ કોનો વાંક. ॥૪૫॥ કરમ એમનાં એ ભોગવશે. કરે અધર્મઅન્યાય; અમે અમારે ઘેર લૈજૈયે, લાવો સુરેખા કન્યાય. ॥૪૬॥ બળદેવને તવ ક્રોધ વ્યાપ્યો, શું તું બોલ્યો હરામી;એ કન્યા પરણી ચુકિ છે, શું કરૂં બીજો સ્વામી. ॥ ૪૭ ॥ વીચાર વીના કેમ તું બોલ્યો, હળધરને ચઢી રીસ; લાવો શેવક ખડગ મારૂં, છેદું આનું શીશ. ॥ ૪૮ ॥ તવ ચારે જણ મુઠીઓ વાળી,નાઠા તેણી વાર; રથમાં બેશી નીકળી ગયા, દ્વારીકા નગ્રની બહાર. ॥ ૪૯ ॥ મેદાનમાં પેલા સત્ય પુરૂશો છે, પાંચમા છે અવીનાશ; તે પાંચે જણે પાંન્ડવ કેરા પુત્રોને બોલાવ્યા પાસ ॥ ૫૦ ॥ તવ ગટોરગછ અભેમન્યુ, આવીને પડીયાપાય; આશીશ દેઇને હાથ મુકયો, મુસ્તક ભીસ્મ પીતાય. ॥૫૧॥ મંદ હશીને ભીસ્મપીતા, બોલ્યા મુખ વચન; તારી ક્રિયા જોઇ પ્રસન થયો, ઓ ભિમસેનના તન. ॥ ૫૨ ॥ ધન તારી માની કુખને ને, ધન ભિમ તારો બાપ; ગટોરગછ કહે દાદા તે સૌ, તમારો પરતાપ. ॥૫૩॥ દાદા કહે કે વેહેવાર વટમાં, ધરવી ન કોઈની ધાક;એવી વધારવી શાબાશી, જાવા ન દેવું નાક. ॥૫૪॥ પછી કહયું અભિમન્યુને, ઓરે લાડકડા તન;વનમાંથી તુજ તાત આવતા સુધી, રહેજે હેંડબાવન॥૫૫॥ કૌરવલોકો છે બહુ કપટી, દગાથી મારે ઠેર; માટે ગટોરગછ અભિમન્યુ ને, રાખજે તારે ઘેર. ॥૫૬॥ માયાવી કહે ઓરે દાદા, મા દિકરો બે રહેશે; રાખજો સંભાળ કુન્તાજીની, વિદુરને ઘેર સેહેશે. ॥ ૫૭ ॥ ભીસ્મ પીતા કહે કુન્તાજીની, ચીંતા ન ધરશો મન; નિરભયપણે તમે રેહેજો, ઓરે મ્હારા તન. ॥ ૫૮ ॥ તવ બે પુત્રો પાયે પડિયા. રાજી થયા જુગદીશ; સત્ય પુરૂશો તેને ક્રષ્ણ પ્રભુએ, હાથજ મુકયા શીશ. ॥ ૫૯ ॥ વળણુઃ ॥ કર શીશ મુકી બોલિયા, પોતે ભિસ્મ પીતાય; જાઓ તમે બેઉ દીકરા, થૈએ અમે વિદાય.

કડવું ૪૯ મું. રાગ ચોપાઇ.

બોલ્યા વૈશમપાય વચન, સુણ પરિક્ષત કેરા તન; સત્ય પુરૂશોયે રથ હકાર્યા, ક્રષ્ણ પ્રભુ દ્વારીકાં પધાર્યા. ॥ ૧ ॥ સત્યવાદી ચારેજણ પ-

ળીયા, જઇ કૌરવદળને મળીયા;એવે પાન્ડવના સુત બળીયા,હેડંબા વન જાવા વળીયા. ાારાા ગયા આઘા એક જોજન,બોલ્યો ગટોરગછ વચન;ભાઇ અહીં રહો થોડીવાર,રસ્તે કરી આવું ખેલ લગાર ાા૩ાાએવું કહીને તતપર થયો,જાય કૌરવ જુવતી ત્યાં ગયો;એતો બળવંત માયાવિ ભુપ; એણે લીધું દુર્યોધનરૂપ.ાા૪ાા બીજા બનાવ્યા નવાણું ભાઇ; તેતો સરવે ત્યાં આવ્યા ધાઇ; સાથે કીધા છ કારભારી, આવ્યા કૌરવ કેરી જયાં નારી.ાાપાા એવે ભાનુમતી પુછે એમ, કહો કન્યાનુ કર્યું કેમ બોલ્યો દુર્યોધન મુખવાણી, તું તો નોર્ભાગણી છે રાણી. ાા ૬ ાા રાંડો તમારા પગને પ્રતાપ,સહુને ઉપજીયો સંતાપ; સુણી બોલી સરવે નારી તમો પન્ડે નિર્ભાગી ભારિ, ાા ૭ ાા સુણી પુરૂશો ક્રોધભેર ચાલ્યા, પોતાની સ્ત્રીયોના કેશ ઝાલ્યા. ાા ૮ ાા ગાળો દેતા હેવા માંડયો માર; ગડદા પાટુ ઢીંચણુનો પ્રહાર; કીધો માયાવીએ કાળો કેર;લીધું દ્રુપતીમાતાનું વેર. ાા ૯ ાા સહુ નારીને હાથ બતાવ્યા, એવે કૌરવ સરવે આવ્યા; બુમો સાંભળી પ્રગટયો કોપ, તવ થયો ગટોરગછ લોપ. ાા ૧૦ ાા ત્યારે કૌરવો આવિને પુછે, તમો રડો તે કારણ શું છે. વળી પુછવા લાગ્યો ભુપાળ; કહે રાણી તમારૂં કપાળ.ાા૧૧ાા અમને મારીને થાઓ અજાણ્યા, તમે સપુત છો તે જાણ્યા;જોયું સત્ય પુરૂશોએ દુ:ખ, લાગ્યા હસવા વસ્ત્ર દેઇ મુખ. ાા ૧૨ ાા એવે બોલ્યો દુર્યોધન એમ; કહો મામા થયેલું આ કેમ;બોલ્યો શકુની મામો તે ઠામ,ગટોરગછીઆનું આ કામ. ાા ૧૩ ાા જેવો ગટોરગછ લોપ થયો, તેવો હસ્તીનાપુરમાં ગયો; જયાં બેઠો ધત્રાષ્ટરભુપ, ત્યાં તે આવ્યો શકુનીને રૂપ. ાા ૧૪ ાા બોલ્યા અંધ તણા છડીદાર, આવ્યા શકુની લેજો જુહાર; તવ બોલ્યો આંધળો એમ, આવો શકુની કોહો થયું કેમ. ાા ૧૫ ાા કેમ કેટલે રહિ છે જાન, કહો કયાં ગયા સૌ સંતાન; તવ બોલ્યો માયાવિ ભુપ, શુદ્ધ શકુનીને સ્વરૂપ. ાા ૧૬ ાા આંસુ પાડી લેલાટ કર દીધા, રહી અશુભ સમાચાર કીધા; આવ્યા દ્વારીકાં પાંડવ તન, એક ગટોરગછ અભેમન. ાા ૧૭ ાા એતો બેઉજણે વાળ્યો ધાણ, લીધા સકળ જાતના પ્રાણ; બેઉ બાળકે વાળ્યો છેક, રાખ્યું નહી જીવતું કોઇ એક. ાા ૧૮ ાા બાળબચ્ચાં નર ને નારી, એકે એકને નાંખ્યા મારી; રહ્યો જીવતો હું એક આપ, તેતો તમારે પુન્ય પ્રતાપ. ાા ૧૯ ાા બેઉ પાન્ડવ કેરા તન, એવું બોલ્યા છે વચન; કરશું હસ્તિનાપુર સેલ, સોયે ભાઇના ભોગવશુ મેહેલ. ાા૨૦ાા

એવું સાંભળી પ્રગટી રીસ, કુટયું ધત્રાષ્ટરે શીશ; અરેરે કાઢયો મ્હારો વંશ, મ્હેલ ભોગવે તે મને દ્વંશ. ॥ ૨૧ ॥ આપી આંધળાએ આજ્ઞાય, લક્ષ શેવક થાઓ વિદાય; એક ઝપાટે દૈવત દાખો, સોયે મેહેલ છે તે તોડી નાંખો.॥૨૨॥ તવ કીધું શેવકોયે કેવું,એક સપાટ હાથેળી જેવું; શકુનિ આડો અવળો થયો, લોપ થૈ ભાઇ પાસે ગયો. ॥ ૨૩ ॥ જઈ અભીમન્યુને મળીયો, બેઠો રથ હાંકવાને બળીયો; વાતો કરતા ચાલ્યા બે વિર, હસે રમે ગુણ ગંભીર. ॥ ૨૪ ॥ એવે હસ્તીનાપુર ગઇ જાન, તેણે દિઠું મ્હોટુ મેદાન; જાણ્યું મેહેલ પાડયા તે શું છે, જઇ. ધત્રાષ્ટરને પુછે. ॥૨૫॥ પુછ્યુ ધત્રાષ્ટરને એમ, તાતજી આમ કીધું કેમ, બોલ્યો ધત્રાષ્ટર મુખમાંથી, તમે મુએલા આવ્યા કયાંથી. ॥ ૨૬ ॥ બોલ્યો દુર્યોધન ઓ તાત, એવી બુરી કોણે કહી વાત; બોલ્યો આંધળો તેણી વાર, કહ્યા તુજ મામે સમાચાર.॥૨૭॥ બોલ્યો શકુનીન જાણું વાત,હું તો આવ્યો જાનૈયાનિ સાથ, મારા જેવું ધરીનેરૂપ,કહી ગયેલો માયાવી ભુપ. ॥૨૮॥ ભીમના નંદનનું એ કામ,એનું ગટોરગછ છે નામ; બોલ્યો દુર્યોધન તે વાર, કહ્યા તાતને સૌ સમાચાર ॥ ૨૯ ॥ હજી પાંડવ તો બહુ સારા, પણ પુત્રો થયા બે નઠારા, તેમાં અભીમન્યુ તો ઠીક, ઘણી ઘટોરગછની બીક, ॥૩૦॥ એમ વાતો કરીનેરહ્યા, પેલા બેઉ ભાઈ ઘેર ગયા;ચાલી આવ્યા હેડંબાવન, પેઠા સુવર્ણને ભોવન.॥૩૧॥ જ્યાંબેઠી છે હેડંબાય, અભીમન્યુ જઈ પડયો પાય; પછી સુભદ્રા માતને નમીયો સૌના મનનો સંતાપ સમીયો. ॥૩૨॥ પુછયા સુભદ્રાએ સમાચાર, કહ્યા અરજુનને કુમાર; માતા કન્યાનો રેહેત અદાપ, પણ પરણ્યોભાઇને પ્રતાપ ॥ ૩૩ ॥ બોલ્યો માયાવી પ્રભુ પ્રતાપે, ભાઇ પરણ્યો છે એને આપે; એક એકના કીધાં વખાણ, રહ્યા હેડંબાવને બળવાન ॥ ૩૪ ॥ હસ્તીનાપુર વીદુર ઘેર, કહી ભીસ્મે કુન્તાને પેર; રહ્યાં સુખ રૂપ ત્યાં કુન્તાય, પાન્ડવો છે જીવીત વનમાંય ॥ ૩૫ ॥ જીત પામ્યા પાન્ડવ તન; કરી સહાયતા જુગજીવન; પોતાના ભક્તના સુત કાજ, કીધી ખટપટ શ્રી મહારાજ. ॥ ૩૬ ॥ જેનાં માત પીતા સેવે હરી, તેનો પરીવાર બેસે ઠરી; કરે ભકતના પુત્રને સાહાય, એવો ભજન તણો મહિમાય. ॥૩૭॥ વળણ:॥ મહીમા મોટા ભજનનો, પુરે મનના કોડ; કહે વલ્લભ શ્રોતા સહુ, બોલો જે જે શ્રી રણછોડ. ॥

સુરેખા હરણ સમાપ્ત.